

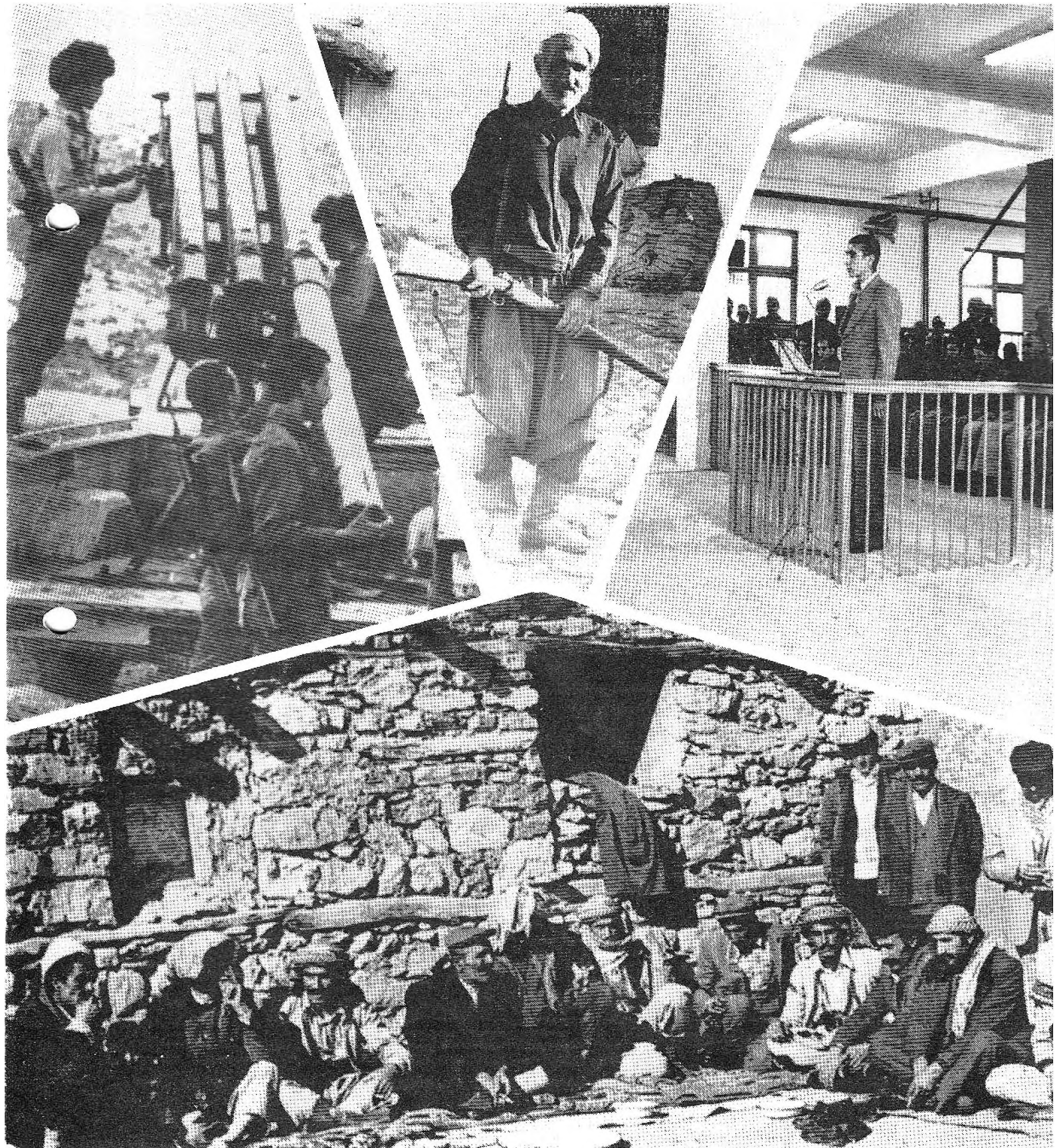
BERXWEDAN

BERXWEDAN JÎYANE

Hejmar 5

Sebat 1984

Biha 2,-DM

BERXWEDAN

TÊDAYÎ

Di dawên PKK de biryara
145 bidarvekirinên din
3

Çima rojiya mirinê?
4

Ma gelo sazûmana Özal
mal ji agir direvine?
5-6-7-8-9

Li Wan'ê çi dibe?
10-11-12

"Deriyên me ji wan re vekirine....
Hêviya me ew in...
13

"Ez, dilxwazekî PKK.
bi şoreşgerê wusa reserbilindim"
14-15

Provaqasyona cunta
faşista Tirk a nûh: KKTC
16-17-18

George Habbaş: "Ketina Arafat, ne
hilweşandina Şoreşa Filistin e!"
20-21-22-23

Qonaxa dawîya xwesipariyê!
24-25-26

Şerê Navbera Îran û Îraqê
û tewra Tirkîyê
27-28

Diroka gelê me bi bingeh
kaniya çanda wê dewlemend e
29-30-31-32-33

TÎYATRO -3-
34-35-36-37

BANG!
39

Berpîrsiyar

SERXWEBÛN
Postfach: 10 16 83
Neusser str 13
5 KÖLN 1

Xwendevanê Hêja;

Berxwedan, ku hejmara dawî di meha Tirhemê
1983an de hatibû weşandin, bi vê hejmarê,
nivîs û agahîyên nûh dişa dighîje destê we.

Berxwedan, ji bo kovareke hêja bighîjîne des-
tê xwendevanan, xebatê zor giran dimeşîne,
her çuqas di ev mehên werin de demderbasî çêbibin
jî, di wê bawerîyê de ye ku ev karûbarê giran wê
bighîjin armancên xwe.

Berxwedan bi alîkarîya we bihîm dibe; em
Berxwedan bixwînin, bidin xwendin û bi
name û nivîsan alîkarîyê pêre bikin.

Berxwedan
Sebat 1984

*Di Dawên PKK de***BÎRYARA 145 BÎDARVEKÎRÎNÊN DÎN!**

Di dadingahên mêtîngerên faşist dihat dîtin dawên PKK de, li gel ji aliye dadingahê biryara 62 bidarvekirinan hatin girêdan, du dawên din de biryara 145 bidarvekirinên din ji hate xwestin. Bona dilyên şer yê PKK hê di destpêkê de biryara mirinê eşkere dikin, di dadingahên mêtîngerên faşist yê cunta de, payhev daxûyankirin kirin û xwestina biryarên bidarvekirinan, hercarê ji hêla dilyên şer yê şoreşger û girsên gel, bi protesto û şiaran tên lihember derketin.

Hêsiyên şer, yê di eywana dadingahê de, girêdana xwe bi parti û gel re bê tirs qêrin dikin, di dadingah û girtîgahê de li hemberê hingavtin û pîkolyên tim zêdetir dibin de, şani kirin ku şopkarên mîrxas a serpêhatiya berxwedana PKK ne û dibêjin; cezayên mirinê, hingavtin û lêdan ji hêla kesên bo mafên xwedî rûmet û xwedî heq tekoşin dajon re, rastî ev tewrên hana ispatên diyarin ku çawa dijmîn binkeftin dibe, har û din dibe ye.

Çend mehên talî de, di dadîgahên qolonialistê faşiste de dihatin dîtin dawên PKK de, biryarên daxûyan bûn wûsa ne:

**DÎ DAWA PKK A
BATMANÊ DE
84 BÎDARVEKÎRÎN
TÊN XWESTÎN!**

Di dadingaha leşkerî a bin serleşkeriya girêdana awarta qolordiya heftemîn de, sekne dibû dawa PKK a Batmanê de, bona 84 kesan 155 caran bidarvekirin tê xwestin.

Di dawa PKK a Batmanê ku li Diyarbekir tê dîtin de, 313 kes hene. Kesbûna, 84 mirovên derheqê wan de bidarvekirin tê xwestin hêj baş diyar nebûye.

**DAWA PKK-HÎLWAN Û
SÊWREKÊ A TALÎ DE
61 BÎDARVEKÎRÎN
TÊ XWESTÎN!**

Di dadingaha leşkerî li Diyarbekir tê dîtin, dawa PKK a Hilwan û Sêwrekê de, dadgerê leşkerî ji 108 kesan derheqê 61 kesan de biryarê darvekirinê xwest.

Di sekna 20ê kanûnê 1983an de çêbû de, dadgerê leşkerî iddianama ji 18. kanûnê xwend û derheqê 61 kes, bidarvekirin daxwaz kir. Kesên derheqê wan de bidarvekirin tê xwestin evin: İsmail Ahnaz, Celalettin Ahnaz, Lami Agirman, Kemal Aktaş, Ali Agirman, Mahmut Aydın, Ahmet Altınyüzük, Halil Ağırac, Mahmut Ağırac, Veli Ağırac Abdulkadir Atım, İzzet Baykal, İrfan Babaoglu, Ramazan Çat, Mehmet Çat, Ali Çobanyıldız, Nurettin Çatalak, Hasan Demir, Celalettin Delibaş, Eyup Demir, Mustafa Delen, Abuzer Dehşet, bozan Gültekin, İrfan Güler, Ramazan İlhan, Mehmet Kancak, Hamit Kandal, Muzaffer Kevci, Salih Dodanlı, Mehmet Dodanlı, Bekir Dodanlı, Mehmet Dodanlı, Seydi Dodanlı, Abdulkadir Dodanlı, Hasan Man, Kadir Manav, Salih Ogaç, İbrahim Halil Öcal, Ramazan Ödemiş, Fuat Ökten, Suleyman Pertav, Mehmet Sabali, Halil Kayan, Ramazan Ülek, Fevzi Yetkin, Mustafa Yetkin, Guli Basmaci, Saadettin (Sadun) Sevgat, Mustafa Yüksekayla, Remzi Geyik, Osman Gültekin, Budak Karamanli, Kazim Kiliç, Celal Kiliç, Ali Kiliç, Cevher Kandal, Emin pertav.

Di iddianama dadgerê leşkerî ku ji 49 rûpelan pêkhatibû de, bilî wan di derheqê 24 kesan bi kêmasî heryek 11 sal, derheqê 15 kesan navbera 5 û 10 salan, derheqê 8 kesan navbera 3 û 5 salan ceze girti hiştina giran hate xwestin.

**DAWA PKK A
ELEZÎZÊ DE
6 KES CEZAYÊN
GÎRTÎMAYÎNÊN
BABETÎ GÎRTÎN**

Dawa PKK a Elezîzê ku li dadîngaha leşkerî a girêdana awarte Elezîzê de dihat dîtin de, 6 kes cezayên babetî girtin. Dawa bi 16 kesan de, 10 kes ji ber kêmasiyên delîlan hatin berdan.

Mina ku sereketiya girêdana awarte diyar kirî, kesên derheqê wan de ceza hatî dayîn, evin:

Engin Karaaslan 13 sal 4 meh, Mahmut Aker 5 sal 6 meh 20 roj, Muharrem Karagul 3 sal 8 mih 13 roj, Nuri Işık 6 mih 20 roj, Turgay Işık 6 meh 20 roj û Mehmet Özçelik 5 sal 6 meh 20 roj.

Di vê dawê de "berbidadingeh dibûn": Devrim Akdeniz, Ertan Karagöl, Akman Gedik, Hasan Işık, Abdurrahman Yildirim, Hayrettin Kiziltaş, Mehmet Bilir, Huseyin Yuce, Mehmet Bingöl û Yakut Bingöl, ji ber kêmasiyên delîlan hatin berdan.

**DAWA PKK A QERSÊ DE
DU KES,
CEZAYÊN GÎRAN
GÎRTÎN!**

Dadingaha leşkeriya yekemîn a girêdana awarta qolordiya nehemîn de tê dîtin, dawa PKK a Qersê de du kes heryek 6 sal û 8 meh, cezayên giran girtin.

Bi baweriya ku li dora Qers û Ardahanê propexendekirine, endamê PKK ne, ceza kesên girtin evin: Selahattin Yavuz û Kerem Akbaş.

Ev nivîs, sedemê rojîya mirinê ya di 2. Êlûnê 1983an de hatibû destpêkirin, hatibû nivîstin. Ji ber ku rojîya mirinê, a ji hêla hêsi-rên şer yên PKK ve di meha Çile 1984an de hatîye destpêkirin manake din nagre, me weşandina vê nivîsê liçîh dî.

Berxwedan

ÇIMA ROJÎYA MİRINÊ?

Di bin hemû pêkanînên nemirovî, hov û zerpên dijwar, êrişa qolonyalistên Tirk de, nexasim di bin nîrê pêkanînên van sê salan de, ku hêza qolonyalist binxistin û temirandina berxwedanê daye pêş xwe, bê guman di van hoyên dijwar de, bê rawestandin, tewr û hêza berxwedanî pêş ketîye û bilintir bûye.

Bi ve rewşa eşkere li hember hemû dijarî û pêkanînên hêza qolonyalistan, girtixana Diyarbekir bûye, bircek bilind û bendeka bi hêz.

Hêzên qolonyalist, karbidestên faşist li pêş hemû nemirovî, hov û pêkanînên xwe yê dijwar, şervanên PKK hember xwe rawestandî dine. Û bi tewrên berxwedanî, tekoşîna şoreşê bilind kirine. Li ber hemû dijarîyan, bi canfidaî û wundabûnên giranbiha tewrê xwe domandine, û di vî alî de sistî nişan nedane.

Di vê pêvajoya hêza qolonyalist serdestxistina serxweriyê amanc kirîye, berxwedanên PKK ji bo pûçî û betalbûna amanca qolonyalistan û ji bo pêşxistina tewrê berxwedanê canê xwe danine holê. Û di hoyên dijwar de tewrê şoreşgerî di girtixanan de serdest kirine, leystik û destikên dijmin betal hiştine. Bi berxwedan û tewrên bê emsal ji, girtixanên Diyarbekir bûne birca gelê me, hember qolonyalistan rawestîya ye.

Xeleka van berxwedanan bi daxûyankirina şervanê PKK, Celalettin Delibaş di 1ê Êlûnê de bi biryarî hatiye aşkerekirin ku; li hember pêkanîn û amanca qolonyalistan welew bibe sebebên cangoriya şervanên hêza ji, girtiyên girtixanê dest bi birçibûna mirinê bikin û vî tewrê berxwedanê bidomînin.

● Ev tewrê berxwedan û biryarê kirina rojiyê, ku ji 2ê Êlûnê ve didome, laqayî biranîna birçibûna 14ê Tirmeh 1982a ku destpêkir û 8ê Êlûnê bi domandina 55 rojan gihiştibû dawîkê dibe. Bi daxûyana hogirê M. Hayî Durmuş ev biryar daxûyan bûbû. Di bin hingavtin û lêdanên dijwar, û rewşa mirina birçibûnê de gelê Kurdistan sê lawên xweyê hêja wundakiribû. Di vê rojîya mirinê de Endamê Komita Navendî M. Hayî DURMUŞ, Kemal PÎR û şervanê PKK Akîf YILMAZ di vê birçibûna

55 roji de şehîd ketibûn. Bi dehan şoreşger û şervan ji ketibûne rewşa ber mirinê.

Di vê pêvajoya ku hemberê karbûna PKK hêza qolonyalist li nav welat û di girtixanan de bi pergalekê êrişî, tevger girêda ku serxwariyê li hember vê pêşketinê serdest bixîne, pêkanînên xwe yê girtixanan diwartir domand, ji bo amanca hêza qolonyalist bingeh negre, û pêkanîn û amanca qolonyalistan li ber pêkanîn û amanca şoreşgerî betal û pûç bibe, aşkere di daxûyana hogir M. Hayî de ji zalale, ku şervanên PKK canê xwe di bin hemû dijarîyan de li ser destê xwe girtine û hebûna xwe danina holê. Ku amanc û pêkahtina serxwariyê, di girtixanan û nav gel de cih negre, tewrê berxwedanî bikemile, li hember dijarîyan tekoşîneka bê emsal afirandine.

Ev berxwedana ku laqayî salewexta berxwedana hogirên M. Hayî DURMUŞ, Kemal PÎR hwd. daxûyan bûye, bi hemû taybetên xwe aşkere ye ku berxwedana van hogira bi berxwedanê hatiye domandin û bilintir bûye. Û bûye nişana bir û bawerî û hebandina rêça şehîdan. Bi vê berxwedanê ji aşkere ye ku di rewşa kuştina rêbera û bê rêberî bimînin, şervan û birewerên PKK bê sistî û bê dudilî tekoşîna berxwedanê hember dijarîyan domandina rêça ronakrewanên rêber, Mazlum, Hayî. Kemal, Akîf hwd. rawestînin.

Mirina rojiyê di vê rewşa ku dijarîyan qolonyalist di pêvajoya "demokrasi" û "hilbijartinê" kirasên derewîn li xwe dike, hemberê pêkanînên girtixanan ku diwartir bûn, li dijarîyan yekan pêkhatiye.

Dijminê qolonyalist di karbûna derbasiya "demokrasiyê" de kirasên derewîn û rûreşîya xwe didomîne û ji bo girtiyên êsirê destê xwe ferman û karê bidarvexistinê û hingavtin û lêdanên ser girtiya zûtir dike. Bi van pêkanînên lez û bezi van pêkanînên nemirovî û hov ji karbidestên sivil re nahêle. Li ser pêkanîna vê amancê bi lez û bez ji dadigehan biryarên bidarvexistinê derdixe. Di vî alî de ji bo girtiyên PKK hetta neha derheqê 54 şervanan de biryarê bidarvexistinê derxistîye. Lê, dijarîyan qolonyalist

tesira bidarvexistina başdizane. Ji bo vê tirsê ye ku bidarvexistina 54 kesan nade berxwe. Lê kuştina yek-biyekî dide pêşîya xwe. Şervanên derheqê wan de biryar ku hatiye sitendinê ji hev parvekirîye û wan yeko-yeko di "hücran" de tédixe binê hingavtin û lêdanê, ev taybet bi hemû rengan daxûyan dike ku, ev amanc amanca hêza qolonyalist e.

Ji alî din ve tesira bidarvexistinan li ser gelên cihanê pêktê, ji bo ev yek ne afire, rêya kuştina veşarî ji xwe ra pêwîsttir dibîne.

Lê, bi berxwedana birçibûna mirinê, bi tevgera şervanên PKK ev amanca rûreşî derî holê bûye û li hember vê amancê benda rawestandîne hatiye vegirtin.

● Li hember rewşa girtixanan, pêkanînên ser girti û malîyên wan û li dijarîyan pêkanînên dijarîyan ku dixwaze tesira berxwedan û tewrê girtiyan û tesira fermanên bidarvexistinan li nav gel de bişkine, rojîya mirinê li dijarîyan yekan pêkhatiye. Ku ji nas û malîyên girtiyan ta girseyên gel bi hûr-bijarî li ser rewşa û pêkanînên girtixanan û girtiyan disekin û di nav vê rewşa dijwar de piştigirtina vê hêllê roj-biroj bihêz dibe. Ji ber vê pêşketinê ku dijarîyan qolonyalist zerp û êrişbazîya ser gel diwartir dike, hemû destik û pêkanînên xwe ji bo serdestxistina xwesipariyê bikartine.

Êsirên şerê serxwebûnê, di hoyên dijarîyan da bin ji, bê rawestandine. Him li hember pêkanînên hemberê xwe, him ji di rewşa girtiti de li dijarîyan ser gel radiwestin. Û ev yek hev-girtin û piştigirtinê bihêztir dike. Taybetê destpêkirina rojîya mirinê gellekin û yek ji van ji ev e, ku li hember karbûna PKK li hêlên welat ber bi bingeh avayîve diçe hêza qolonyalist bi harî êrişbazîyê li dijarîyan karbûnê dimeşîne. Rojîya mirinê xwediyê taybetê dijarîyan êrişa dijarîyan qolonyalistê û di vî alî de berxwedaneka pêwîste.

Mina di 25ê Gulanê de aşkere bû, hêza qolonyalist vê amanca xwe bi êrişa Kurdistan a Başûr aşkeretir kir ku, binxistin û tunekirina PKK jê ra amanca yekemîne, di vî alî de bi gellek

(Dûmahîk di rûpelê 38an de ye)

MA GELO SAZÛMANA ÖZAL MAL JÎ AGÎR DÎREVÎNE?

PARTÎYA Turgut Özal 6. Mijdarê, bêyi mirov bawer dikir, hilbijartinan de serkeft û 7. Kanunê sazûman ji qabîna Bulent Ulusu, ku rejîma 12. Êlûnê a pêşemîn bû, girt.

Mîna me li jor ji xuyani kir, serkeftina ANAP (Partiya Nîştîmanî) bi pêşêjmareke bilind, nelihevhatinek bi plan û xebatên cunta yê berî hilbijartinan de dikir, daxûyan dike; serekên cuntayê yê ku bi zora leşkerî û rêzani, hêldidin jingariya civakî, ji ber ku giraniya xwe bo alikariya MDP (Partiya Demokrasiya Nasyonalist) danibûn, mirov bawer nedikir ku wê hilbijartin wûsa dawî pê bêtin. Eşkere ye ku, bivê; tiştê tê diyarkirin, ne eve ku; dawîya hilbijartinan dubendîki bi rejîmê û daxwazên nûnerên wê yê bingehî, datîne berçav. Nexasim hersê partiyên hilbijartinê de cihê xwe girtin, mîna hewceyîyên rejîma faşîsta leşkerî a 12. Êlûnê û gora bicîh anîna daxwazên wê hatin sazîkirin, û bo domanîna rejîmê, ev hersê partî bingeh hatin derivandin.

Kiryar û xebatên, hilbijartinan ji hêla rejîma leşkerî a faşîst destpêkiribûn, yê bona bikaribê xwe pê veşêre (maske bike), û ger ev, bona bingeh kirina berdewama rejîmê bi tedayîyên leşkerî û zagonî kemilandibe ji, dihat xwesûn ku li hemberê hin pêşketinên neberçav bûn, girîng bû hin amadekariyên din yê rabartir û riknewar bûn pêkanî. Di pêvajoya dewra sazûmanê li "sivilan"; dakû pêşîya ji rêderketinê ji sazûmanê bê girtin; berberîya (muxalefeta) civakî bînin bin qontrolê û bikaribin bernameca (proxrama) xwe bikarbînin, serê tedbirên wan yê pêkhatin de, sazîkirina sê partiyên nuh hebû, yek wê bîba "partiya dewletê" herduyên din ji wê bibuwan "partiyên muxalefete".

MDP a ku rastûrast ji hêla Kenan Evren û cûnta wî sazibû, mîna dijbehîki CHP (Partiya Komara Gel), a kû ji hêla Ataturk sazibûbû, dihat xwestin, vê pêvajoya nû de, mîna nûneriya rejîmê a rast û bikaranîna wê, bê bingeh rabar kirin. Herdu partiyên din yê ku bi navê Anavatan Partisi (Partiya Nîştîmanî) û Halkçı Partî-HP (Partiya Gel) hatibûn damezrandin, yek wê li "rastê" a din wê li "çepê". berberîya xaponek bimeşandan, lew ev barûkar ji wan re hatibû danîn.

Lê belê, ev partiyên hana, bi sazibûn û fonksiyonên xwe, ji partiyên dijbehî xwe yê di demokrasîya borciwazî de, ji partî û sazûmanên tirkîyê yê berî 1940an, taybetîyên cuda di xwe de hildigrin. Partîyan, hata derba leşkerîya faşîst a 12. Êlûn 1980an, parlamento û sazûmanê de, jiyana civakî de, sazîyên giranîki wan heyî bûn. Lê roja me de, nûnerwanî û berpirsiyarkariya va sazîyan û cihên wan civakê de, çuqas bê gotin, bîsinor bûye. Dikarê bê gotin ku, navbera cunta ordî (artêş), û sazîyên sivil, levabûna kar heye. Çêkirina û meşandîna polîtîka gelemperî û a parastîna hundur û derveyî bin nûnerî û berpirsiyariya cûnta û arteşê ye û nikare dest pê bêdayîn;

jiley polîtîka aborî, civakî û çandî a ku ji hêla va hêzan hatiye danîn, divê jînê de bi destê va sazîyên sivil bê bikaranîn, û tê meşandin. Ev modela piştî 12. Êlûnê bi sazûmana Bulent Ulusu bikarhat, çara yekemîne ku li Tirkîyê tê ajotin. Bîlî vê, welatên dinê yê din de, ku bi dijbehê vê modelê rejîma wan tê ajotin, ev model bo bikaranîna xwe dorfirehîki, dikarê peyda bike.

Cûnta Kenan Evren, mîna giş licnan, vê navçê de ji Kemalîzmê bê kêmasî bikartêne. Şêwa, bi hilbijartinên 6ê Mijdarê demokrasî vebûye tê gotin de, partî bi hin tedbirên babetîyên zagonî û leşkerî, bi rewşên xwe ku bi parlamento û sazûmanê li hemberê artêşê hatine danîn, taliya bikaranîna Kemalîzmê vê merhelê de ye.

Di navbera salên 1920-40an Ataturk û ordî, bîlî hemû zordestîya dewletê destê xwe digirtin û diqtatorîki hişk bikartanîn, bona bikaribin vê diqtatorîyê bin av bikin, demajotê de, bi dorûkesên nêzîki xwe hinakan re rola îqtîdarê, hinakan re ya berberî, navxwe belav kirin û sê-enîşka; partî, sazûman û meclîsê, şerekê ji zûve hatibû pêkanî û lihevhati, pêşîya çavan daweşandin. Sazûman û sazîyên sivil, pêşgav Îsmet İnönü, Celal Bayar, Fevzî Çakmak hwd. û kesên mîna wan bi navûdeng, vê navberê de tenê mîna Bûrok ku biryaran bicîh dianîyan, dixebitîn û nekarin xwe ji bêşek bûna sencîra ferman-dîrektîfa xwe serbest bikin.

Balam, ev sazûman bingeha xwe a rast a sistemê, bi qapitalîzma yekdesta bihevexebatdar sazî kir. Lew, qapitalîstbûneke wûsa, aborî de talan û kedmîjandinên gewretir, rêzani de bi emperyalîzmê re her babet bihevrexebatî, ser berberîya civakî pikolîyên bêsînor û ser merhela civakî (sosyal) çuqas bê gotin, belengazî û bêkarî tanî. Bona bikaribê xwe serpê bigre, xwe ser zora leşkerî dadihilmând. Ev ji rejîmeke bêsînor navend (merkezî), zorhewce dikir. Rojên me de, rejîmên wûsa bêhtir bi cura diqtatorîyên faşîstên leşkerî xwe derdixin têmaşê û berpêşê. Diqtatorîyên wûsa ji ber sedemên taybetîyên xwe, naxwazîn nûnerî û berpirsiyarbûnên xwe bi hin otorîte û sazîyên din re leva bikin. Vê tenê bona bîrdozên wan re girêdenek hişk hebe, û bona berjewendên ew nûnerî jê re dîkinre, ser bingeha xizmetê, bizavî hebe, dikarin biderivênin. Bêguman, sazûmana bi sistemeke wûsa hemû jingariyên civakî, rêzani û aborî, diqulîbine leşkervaniyê (militarîzmê), ango hemuyan dîkşîne nav sencîra biryar-dîrektîfan, kin bê gotin, taliyên bi vî awayî, diafirîne. Rojên me de, li Şîlî hwd. û li hin welatan bikartê, ev modelên rejîman, ger cudayîyên nuansî diyar bikin ji, bi bingehî bivê taybetîyê ne.

Belê, ev rewş bi hebûna partîyan, sazûmanê û parlamento seranser, dij-bendî diyar dike, ger ev çuqas ji hêla cunta xwerû û normal bê şanîdan, bila be; ev rewş ji hêla partî û sazîyan ne mimkîne bi temamî bê derivandin (qebûlkirin). Û ev, li navbera van hêlwestan û cunta, hem-

berhev, têkçûn û peritandin birêve dibe; béguman wê nav wan de dubendi û lihevdan sadir bike.

Ev rastî, ji nuha de ketiye nav berpêşa rojgoranî a Tirkîye. MDP a ku bihisaba partiya dewletê hatibû damezrandin û hazirkirin, dema hîlbijartinan hindakir, û bêyi bê xwestin ANAP serkeft û ji ber tekoşîna nav hêzên borciwazî û hêrsûgira gel hemberê vê rejîmê, mîna kedeki dawîya van rastîyan hat ser kar, rewşa rejîmê kire zehmetkêş û peyvajoya wêranbûna wê lezand.

Turgut Özal û partiya wî demekî wûsa de, sazûman girtin. Bili ku nûneriya rikna aborî a 12. Êlûnê dike û bi erkên wên yê hundurî û derveyî girêdayîye, ev tengasî û aloziya rejîmê, navbera Evren-cûnta wî û sazûmana nû, hemberhev, xofanî û dubendi sadir kiriye. Turgut Özal û partiya wî, mîna me li jorin ji pêşîwar kir, bêiktidarîkî bi vê curê seranserî qim nakin, ev derivandin bi şîphe tê xûyanîkirin, lew ser rîya sazûmanê "xwekesî" çêbûnê, wê cuntayê, ger ta sînorekî ji be, di enîşkê de bidehfênin, herwiha sext (zor) li ser çakbênin. Lewra, ev parti dizane ku, iktidar bûn û karbidest anibûn livek ji bi va erkan ve girêdayî ye.

Sazûmana Turgut Özal, ger ji ber taybetiyên pêvajoya jîngar û ger ji ber qerektera rejîmê a tenha, ya ku em kin ser axîfîbûn, bi gelemberî bi navê sazûmanê "wê bê derbasbûn" tê navdan, û hesibandin. Ev bi têdayîk rast e. Lê, ne mîna cûnta û piştgirtên wê diyari dîkin. Gora wan, gora derdorên berberiya borciwazî û hin dîtî-nên borciwaziyên piçûk, sazûmana Özal bona derbasbûna demokrasî, an jî wê navherê de, xekekê nûnerî dike. Demokrasiya ku ew ser dipeyivîn, demokrasiya çawaye, Özal û partiya wî ji hêla kê tîn ajotin, dema wûsa pir zelal berçavan be, divê ev derbasbûn têdayîkî din, dixwe de dahilbigre. Belê, sazûmana Özal sazûmanê wê derbasbibe ye. Lê ev derbasbûn gora bawerîya me, domana bingehsazîkirina faşîzmê de, ji ber ku bi giringî hewce bû û bona leyistokên demokrasiyê ji rex û lomên hin doran biparêzin, bona nehêlên dubendiyan nav berberiya borciwazî û cûnta behtir diwartir bibin, derbasbûnê faşîzmê a nerm pêwîst bû; û ev derbasbûn bili vê ne tiştek diye. Gora vê bawerîya me, sazûman,

dinavbera hêzan mîna keda lihevhatinekê, a kû gotin li ser nayê kirin, derketiye holê. Kenan Evren û cûnta wî, daku beramberê (muxalîfên) xwe ji sazûmanê dûr bikin, li hundur û derve ji xwê hêz lihevbidin û bicivênin, û rejîmê rabar bikin, dixwazin ji sazûmanê bi vî awayî berjewendi bigrin û vê yekê plan dîkin, ji hêla din di serî de berberiya borciwazî, lê hemû hêzên din ji, dixwazin ji alozi û nexweşiyên rejîmê pari bigrin û giraniya xwe zêde bikin, bona birdozên xwe hêz ji xwê bicivênin û xwê rêxistin bikin, lew dixwazin vê navbera tekoşîna de, xurtî bo ramanên xwe pêk bînin.

Gora vê têdayîyê, mirov dikare bêje ku sazûmana Özal, sazûmanê darbasbûnê ye û ser de ji, sazûmanê nav hêzan de rewşa mêzîneke ku rola "wekhev" dileyîze ye, (ango şerê serkeftî nûnerî dike ye.)

Eşkere ye ku domana vê derbasbûnê wê ne dirêj be û hîlbijartinên cihî yê pêşîya me de, wê bûyer û rûdanên nû derkevin berpêşa rojê. Em dixwazin dîtina xwe a fireh ser vê yekê gawe din diyar bikin; û nuha mijûliya karên Özal yê binavûdeng, ango behsa politîka wî a aborî û bikaranîna wî yê din bikin.

Li gel rastiyên li jor hatin gotin, sazûmana Özal qebî-neke aborî-rêzanî ye, lewra taybetiya komeke teknoqrata û buroqratabûnê, behtir girani daxûyan dike. Rastî, bîngeha aborî a ku jê re nûnerî dike, û bi politîka wê a ku dadihîlme, ev sazûman, berpirsiyarê rejîma 12. Êlûnê a misagore û dikarê hişk bû gotin ku, rejîm bive sazûmanê gihaye têdayîya xwe a rast û xwebîngeh. Dema mirov bikaranîna Turgut Özal, ji dema ev alîkarê serek nûner bû, berbal bûne, wê bê dîtîna ku ev gotina me wûsa ye. Wê demê de borciwaziya yekdesta bihevrexebatdar, bona rêzanîya xwe a aborî jîyanê de misagor bike, xebatên xwe yê pêşemîn birê xistîye, û bona vê yekê kaniyên hewce yê pêşemîn vekiribû. Piştî 12. Êlûnê, hin guhartinên giran di jîyana aborî de hatin danîn, lew ta vê mîjûyê, Tirkîye bi modela importê dihat nasîn, aborîya wê ser qrêdî û importê hatibû danîn, îsrafa bazarên hundurî yê aborî bisînorbû, lê pişt vê mîjûyê, îsrafa bazarên hundurî pir dijwar hat kêmkirin û bi modeleke nû guhartin ku xwe ser exportê dipaland. Bona, ji vê re bikaribin sermîyana hewce lihevbiçivênin, rêzanîkî mijandin û talanê a dijwar birêxistin, çîna karkeran û gundiyan dehfandin belengazî û xîzaniyê, hin çînan navber û birêk ji burjuwazî mezin û yekdest (monopol) kişandin îflasê, bêkartî, buhatî û enfilasyon giha taxên bilindtirin. Ji ber taliyên va bikaranînan, ji hev cudabûna çînan civakê de û dubendi xwe lezand, û ev rewş karlêkirina (tesîra) xwe behtir nav çîn û tebeqên borciwazî xwe şanî da. Lê ev çûyîna bilez, ji herkesî pirtir, cûnta bizdehand. Di vê niqte de, Turgut Özal ji ser kar anîn xwar, daku bikaribin, rexnen ku rêzanîya aborî damizandibû sivik bikin. Bi serekê malîyê, (daratîyê) yê ku nû şûna Özal anibûn ser kar, rêzanîya aborîya 12. Êlûnê, bin daxûyanîyên ferqî, dadomandin. Lê, ji ber ku guhartinên bîngehî pêk nanîbûn, ev ji rê derketina bisînor ji rêzanîya aborî, model anî berbîtehlûkên û têkçûnên giran. Nemaze, serî de parêzkarê modelê IMF (Fonda Daratîya Navnetewan), li hemberê vê rewşê derket û tîrsa xwe diyar kir.

Niha bi taliyên ji hîlbijartinan derketî, wê bi sazûmana Turgut Özal, vê rêzanîyê ji nûhve de û hem ji bi hemû unsûrên xwe ve, deynin bername rojê de, û sazû-

mana Özal jê re haceta nasikirinê bikar bê. Ev gava rêzaniyê, bi navê piyasa serbest a aboriyê tê navdan û wê pêvajoya pêşiya me de ev politîka gavên xwe bavêje pratîkê. Di rojên derbasbûn de, Turgut Özal vêna bi şiklê “6 pakêtên xofê” diyar kir, û tedbir, erk û taliyên aborî yên ku di rojên me de birêbikevin, bi vî awayî pir zelal dani pêşiya çavan. Bi tedbirên zagonî, ku demeke pîrkurt de pêkani, destpêkir ku hemû zoriyên li pêşiya rêzaniya aborî, yeko yeko ji holê rake. Zagona “parastina perê Tirk”, burokrasi û şirûtên wê, ji hêla sazûmana Özal gora rêzaniya xwe, tê guhurandin. Di merhelên tasarruf û exportê de, bona bikaribe gavek bo qapitalizma yekdesta bihevrexebatdar pêşve bibe, diyar kir ku, wê hemû rêyên ku rêdidin wê biceribîne. Ji ber vê yekê, sazûmana nûh, ji alikî bi bikaranînên talankarî û malrûtkirin, bi pikolîyên babetî ser kedkar û xebatkaran, mêtin û mijandîne dighijîne taxên bani; ji aliyê din, piştî talankariya bankêran, dixwaze tiştê di destê çinên navber maye, ji destê wan bistêne, bona vê yekê azinên xwe yên kevin, bin cilikên nû daku bikaribe bajo, hazirîyan pêk tene. Rû û kiryarên razandina sermiyanê, pirtir diqulibînin derveyî welat û ji xwe re exportê bingeh digrin; destpêkirine ku piyasa hundurî, bikaranînên bazarên serbest û bi hêsaniyên importê bo monopolên navnetewan pêşkêş bikin.

Ev pêşketin hemû şanî didin ku, ger borciwaziya Tirk car-caran guhartin şanî bide ji, bi bingehî, aboriya teklihevî serpehtiyê a ku ta 12. Êlûn 1980an berdewam kiribû û bikaranînên dewletwanî, bi bîrîyarên aboriyên 24. Çilê yên borciwaziya yekdesta bihevrexebatdar seranserî pejirandin. Politîka dewletwanî, bêhtir mafên û berjewendên çinên navber re berdestî dike, ji bona jiyana van çinan bingehên maddî sadir dike, nahêle ku sermiyan lihevkomîcîve û bili xwe, ji bo çinên û tebeqên borciwazî yên din re ji, îmkana metandin û jiyane nasdike, ji bona vê yekê ev politîka berjewendên borciwaziya yekdesta bihevrexebatdar dike xwusarê, ango dubendî diafirîne. Ji ber vê sedemê, baraj, rê hwd., hin avayiyên riknî û bisinor, hin qadên razandinên sermiyanên mezin bili KİT (teşkilatên kargehên dewletê) hwd., hemû cihkarên dewletê bilez diqulibînin saziyên sivil, an ji wanan di-dehfênin îflasê û sermiyana wanan diherikênin banqan. Tewrê buroqrasi a sazûmana Özal ji vê rêzaniyê derdikeve. Çêtir bê gotin, keda rêzaniya ku ew li hemberê çinên navber, birêve dibe ye.

Di rêzaniya aboriya sazûmana nû de, bikaranînên li Kurdistan wê ciheke girîng bigrin. Dikarê bê gotin ku, bona jîngar kirina wê rêzaniyê wê xebatên xwe bêhtir pal bidin Kurdistanê, lew ger bi kaniyên dewlemendiyê yên sererdin û binerdin, bi şênîya hêjmara hêzdar û ger ji, ji ber erdnigariya nêzîkî Rojhilata-Navîn ku li vir exporta Tirk zexme, ev rastî derdikeve holê. Bikaranînên aborî li Kurdistanê, mîna berî, wê rojên pêşiya me de ji, wê bi du têdayîyan kûr bibin.

1- Talankirin û malrûtkirina gelê me, ji hêla din, talankirina dewlemendiyên me yên xwerûstî.

Piştî 12. Êlûnê, bikaranînê talankirin, mejandinan yên ser gelê me, bûne karên rojeroj û bikaranînên vê sazûmana nû ev, wê wûsa dijar bibe ku wêca nikaribê bê debarkirin.

Bêkarî, xizanî û belengazî wê her mal û kes bikşîne bin karlêkirina xwe, dikarê bê gotin ku, domandina jîyanê wê pir zehmet bibe. Hêza keda erzan a gelê me a çeleng û jir wê bêhtir bifroşin metropolan û welatên derveyî.

2- Bi destpêkirina keda di zewiyên me de, dest danîna ser kaniyên me, her çuqas bikaranînên bingehî yên dema niha ne ji, rêzaniyên aborî yên girîngtirin li Kurdistanê, wê bibin “proja Ferat a jêr” û “baraja Atatürk”. Ev projên bi navê “serkeftina duwemîn a Sakarya” tînan navdan, ger bicih bîn, wê rolekê stratejîk ji bo jîngarkirina aboriya Tirk û hedefên nûh hatin danîn re, bileyze. Dinav malên exportê cihên girîng digrên; dexil, heywan û kedên heywanî yên ku maddên xwarinê yên bingehînin, carek din seranserî wê ji Kurdistan û ji destê gelê Kurd, bi buhatiya pir erzan, bistênin û ji xwere bidest bînin.

Rêzaniya aborî a Turgut Özal, ji hêla din wûsa hatiye avakirin ku, bikaribê pêkanin û hedefên leşkerî yên cunta bimeşîne, jê re xizmetê bike. Gora vê, sazûman mecbûre ku bi razandina sermiyan û bikaranînên xwe yên exportê, luzumata ordiyê ji tim berbal bîne û wêna bicih bîne. Dikarê bê gotin ku di serê bernameca avakirina hundurî a vê sazûmanê de, sazi û kargehên ordiyê hene. Politîka sazûmana Özal a derveyî de ji, wê bikaranînên aborî cihên girîng bigrin. Hemû temaşakarên welatên derveyî yên rêzani di vê gumanê û ditinê de, yekbawerin. Ev rewş, bi taybetî bo welatên kapitalist yên pêşketî û bi gelemperî ji, ne geloware (acêbe). Lê belê, ji ber ku unsûreke pêwîst ya sistema karbidest re nûnerî dike; rêzaniyên serpehtî ku borciwaziya Tirk ta rojên me dimeşand, bi vê sazûmanî re guhartinên pir girîng sitand. Rêzaniya derveyî a Kemalîzmê, a ku dixwest bona Awrupa Rojava bibe endameke ji dil û lê belê, bona bikaribe xwe palêz bike, ji dubendiyên nav sisteman û politîka “serbiseriyê” (dengê) feyde girtin ji, paşçav nekiriye; balam bivê sazûmana nû, ev rêzaniya Kemalîzmê, hatiye ber enîşkên pêşketin û bûyerên pêwîst.

Rêzaniya derveyî a rejîma 12. Êlûnê, gora daxwazên xwe yên vegirtin, êrîş û ax-zeftkirin; û gora qereqtera xwe a bihevrexebatdar tê avakirin û sazîkirin. Rêzaniya aboriya nûh û taxên pêşketinên wê yên kapitalîzma yekdesta bihevrexebatdar, xwe ser exporta sermiyan, mal û hêza mirovatî paldide; ev ji bingeha politîka derveyî a rejîmê daxûyan dike. Bivê re ji ev bingeh, bona borciwaziya Tirk a yekdesta-bihevrexebatdar, di vê dema nûjen de zixta riknetire, daku daxwazên xwe yên qolonialist û emperyalist bikaribe bicih bîne. Belê, di rêzaniya der-vayî a rejîma 12. Êlûnê, taybetî li Rojhelata Navîn û Afrika Bakûr, têdayîya daxwazên firehkirina ramanên aborî, rêzani û çîqa biçe leşkerî, daxûyan dikin, ango daxwazên serveavêtin û zeftkirin dadihildigrin. Û cunta faşîsta Tirk bi pêşkaranînên leşkerî yên ku berçav dajo, bi ceribandînan xwe mîna tevgera êrîşa ser Kurdistanê Başûr, nema hewce dibîne ku xwestinên xwe di vê merhelê de veşêre, û ev rastî ew bixwe datîne pêşiya temaşê.

Bili vê, ev guhustina nûhen di rêzaniya derveyî a rejîmê, bizaveke pêwîst, jibona ku USA bikaribe politîka xwe a heremê di jînê de pêk bîne, dileyize. Dikarê bê gotin ku, ev tevgerî bona rêzaniya derveyî û nûh ya Tirk, ta liçkekê ji hêla USA bi rewşa xwestina wê, tê pland.

Serekê SODEP û DYP bihevî.

Emperyalizma USA gelek baş dizane, ku bi destê Îsrail hwd, bi destê welatên di heremê de birabirin (tecrîd) bûne, politika xwe a Rojhelata-Navîn, nikare jiyanê de bimeşîne. Bi taybetî piştî ketina şahê Îran, USA, bona xebata karbidestîya xwe li heremê de, piştî xwe bi bingehî daye Tirkîye. Bona vê yekê, pir bikaranînên girîng pêktêne, daku sazûmana Tirk a bihevrexebatdar xwe li xopanê de, bihişîne helûdorên fireh: USA, Tirkîye di vê rexê de tamakar dike. Lew, ew pir baş dizane ku, rejîma jîngar, ya ku di heremê de hin cihan de xwe vekirîye û firehkirîye; ev cihên heremê, cihên ku bi gelemperî tesîra û rêzaniya USA û emperyalizmê nasîn wê bikin, wê jê re roleke pir gewre bide leyistandin. Sazûmana faşîsta Tirk, gora keda rêzanîkî wûsa a sistematîk, di rojên me de, li welatên heremê yên li dijî USA ne, mîna Îran, Sûrî hwd, de, di bin navê têkiliyên bezîrganî, berjewendên aborî yên beşên ku temsîl dike, bicîh tene. Perê ji dixebite, daku bikaribe politika emperyalîst li vadan bike berpêşa rojê û jê re bingehan biafirîne.

Ev rêzaniya derveyîya nûh a rejîmê, a ku ji hêla sazûmana Özal bikartê, bi têkiliyên xwe bi emperyalîstên Awrûpî re wê wûsa nikaribe bimeşe, lew ev liçek bi guman xwe daxuyan dike. Lewra rêzaniya derveyîya Tirk, bi gelemperî gora berjewendên emperyalîstên USA û hêzên bihevrexebatdarên wê, hatiye sazîkirin. Ji ber vê dîtîne, di heremê de dijî USA tekoşîna karbidestîyê dajo EG (teşkilata bihevrexebatdariya aborî a welatên Awrûpa) û bi taybetî mihwera Frensa re, ji ber hin sedemên aborî û rêzanî, béguman car-carînan wê dubendî û kişîşandînek girîng navbera wan de derkeve ronahiyê. Rojên me de, tewra Awrûpa a bi tîrs û bédîli li hemberê rejîma Tirkîye, taliya û keda wê dubendiya berjewendên wan e.

Rêzaniya derveyîya serpehtî a dij-komunistî û dij-minê welatên sosyalîst, bin vê rejîmê bi domanî xwe behtir dijiwarkir, lê bîlî vê, bona bikaribîn armancên xwe yên aborî û rêzanî bicîh bînin, û gora teqîtîqa dorfirehkirina xwe, pêwîst bi va welatan re ji di çarçiwa têkiliyên bezîrganî, wê alaquadariyên xwe ta sinorekê zêde bikin, béguman emê leqayî wê rastîyê ji bibin. Ramanên rêzanî ya vê politika bi welatên sosyalîst re eve ku, daku rejîma faşîsta Tirk bikaribe xwe ji birabirinê biparêze, û alîkariya van welatan bona dij-hêlwesta şoreşgera de-

mokratîk a Tirkîye û Kurdistanê, bidê rawestandî.

Bi kurtî, em dikarin armancên bingehîn a sazûmana Özal wûsa pêşçav bikin. Eşkere ye ku ev rêzanî bi taybetî ji hêla politika hundurî wê nexweşiyên û aloziyên giran û pêwîst bidamezrîne. Ev, ji ber pir sedeman, béguman wê birêbîkeve. Berî her tiştî sazûmana Özal, bi alîkarî û piştgirtina cunta û ordiyê, rêzanîkî aborî bi bikaranînên hovberê daniye holê. Ev, wê hejandinên û aloziyên pêwîst yên aborî û civakî sadir bike û çuqas dem bibhure, ev wê biqulibe peqînên civakî. Bîlî vê, ev politika zaniya rast û bingeha berjewendên borciwaziya yekdesta bihevrexebatdarê, lewma wê tekoşîna li navbera çînan borciwazî jî, bi dijiwarî, germ û tûj bike.

Tiştê xûyani dike ewê ku, rejîma faşîsta mêtînger, xwe amade kirîye, daku bikaribe rizikoyên (talûkên) rêzaniya wê biafirîne, rawestîne û singê xwe li ber veke. Lewma, ne tîrsa sextên dijberîya burjuwazî û birên piştgirtên wê yên Awrûpî, ne ji zorîyên dijberîya gel a welatperwer û şoreşgeran, wê sazûmanê ji gavên davêjê navegerîne û daxwazekê wê a wusa ji tune ye.

Bi bingehî, ji ber rastîyên ku kapitalîzma Tirk dike, ev ne rêdare. Serekê cuntayê Kenan Evren pir axafên xwe de, ku ji ber pir sedeman kirî de, wê rastîyê pir caran anî zman û hêzên dijberîya borciwazî va navçên jêr de bizdehîna şiyariyê kir; şaşî û derketînen ji rêya jîngar, xebatên bêhîmkirîna rejîma serkar, nemîmkîne tu feyde bidê borciwaziya Tirk, pêre ji talîde ev, wê dijberîya gel zexm û xurt bike û rejîmê ji bin bîne berbîtehlûkan. Avaya divê barê de, ji ber ku qoza xwe a dawî ji birêxistîye, tu rê bo xelaskirîna dewleta borciwaziya Tirk, nemaye. Ev têgihiştîna mejiyê, ger iktidara borciwaziya Tirk xwe bi rastîyên berçavî û bi têdayîyên sadiq dabihîlmîne jî, diyare ku tu çîn menfeatên xwe, bidilê xwe ji çîn û tebeqên din re fîda nake, ev mîna rojê zelale. Ji ber vê yekê, ev rêzaniya ku mafên borciwazî yên gelemperî berbal nake, û behtir mafên bireke kêmasî, dixwaze ser gîşî pêkbêne û serdest bike, ger çuqas rastîyê daxuyan bike, bila bike, wê bo lihevdanan rê veke û leqayî berrabûnê bibe.

Di Tirkîya nihan de, biryarên talî ku rejîm derxistîye, tê dîtîn ku dijberîya borciwazî çuqas diçe dijiwartir dibê.

Ger, birek ji dijberîya borciwazî ji ber zora rêzanî û leşkîrî bête ketîbe û bi cunta re hevrexebatdarî derîvandîbe jî, bi giranî, mîna li Arjantînê tê dîtîn, wê dijberîyek dijiwartir bibe.

Bi bingehî, borciwaziya liberal û dijberîya borciwazîya piçûk kardike, daku xwe li dora SODEP (Partiya Demokrasiya Civakî) û DYP (Partiya Rêya Rast) ji nûhve de, rêxistin bike û tê dijiwarkirî ku koma Ecevit-Tunç jî, mîna hêzeke nûh, wê xwe tîkîlî vê xebatê bikin. Bona wezîfa eşkere, daku şoreş bê rawestandî û berbiçeper kirin û bona bi komên monopolên bihevrexebatdar yên USA, bi bingehî lihevhatîna pêk bê, ji hêla derdorên emperyalîstên Awrûpî ev tevgera dijberîyê tê sazîkirin. Mîna me li jor jî gotî, taybetîyê wê tevgerê a pêwîst eve ku, bi wezîfa bingehî şoreşê bidê rawestan-

dinê. Ji ber vê wezîfa bîngehîn, ev tevger, dijberîya çep a borciwaziya piçûk dikşîne pay dûvê rêzaniya xwe, û vê yekê mimkin dike. Îro buhatûkî taybetî didin vê yekê. Borciwaziya piçûk a ku nav refên tevgera şoreşgera-demokratîk, bo tekoşîna iktidara demokrasîya gel, hêzeke girînge, ji hêla hin derdorên emperyalîst û dijberîya borciwazi, ser bîngeha rawestandîna dijberîya şoreşger, tê rêxistin kirin û bikaranîn, ango vê hêzê ji xwere dihesilênin. Hin "çepên" reformîstên borciwaziya piçûk yên Kurdistan û Tîrkiyê ku li Awrûpa koçberbûne û xwe bîngeh kirine, tê dîtin ku xwe bona dûvikbûneke wûsa, hazir dikin. Ser rîkna programeke bahevhatin li hêlekê bihêlin; ev reformîstên borciwaziya piçûk, bona xwe, ba dij-

berîya borciwazî, ku ew bixwe xwe meşrû nabîne û ba piştgirtên wê yên navnetewan, bidin derivandin, tevgerêk birêve dibin, daku min a hova ji her alî êrîşî tevgera şoreşger bikin. û ji nuha de ev xebat bikartênin. Herçûqasî, pir zelale ku, ew xebatên wan, divê rastiya jîngar de, tu berjewendî bo "çepê" dûvik nahesilîne, lê wê bo dijberîya borciwazî hêzeke pir zexm lihevbiçivîne, ev pir êşkere ye; xwe bi vê rastiye girê nadin. Dijberîya borciwazî wê vê hêzê ji bo xwe, di tekoşîna dijî cûnta de, bikarbêne. Dijberîya borciwazî, ku derdorên emperyalîstên Awrûpî pişt xwe de kişandiye, berî rejîm bi hemû aliyên xwe rabar bike, dixwazê bi rejîmê re lihevhatinek çêke, daku bikaribe, ger bisînor ji be, bona dozên xwe rejîmê bidê xebitandin. Lê belê, min a li jor ji me nivîst, serekê cûnta Kenan Evren di axafa xwe a dawî, ya sersela nûh de, carek din diyar kir ku, tucaran wê derewendiya vê yekê nakin.

Nemaze piştra sazûmana Özal bi bîrîyareke xaponek ku ji ber hilbijartinên cihî, ji meclîsê derbaskir de, şewîr bû ku mejiya hilbijartinan a ku hatibû danîn, sê meh pêşve anîn û hilbijartin wê 25. Adarê çêbe; ev şanî dide ku her rêya mimkin be, daku bikaribin dijberîye bihelênin, wê pêk bînin an ji dixebitin daku dijberîye bêtesir bikin.

Cûnta dizanê ku, partiya ANAP, daku bikaribe 5 salên xwe ser sazûmanê gerantêr bike, pir girîngî dide hilbijartinên cihî. Ji ber vê yekê, cûnta çeka dijberîya

borciwazî wê neqlê li wan diqulibêne û berî ANAP bê-keysbikeve û berî SODEP û DYP yên ku nûnerîya dijberîya borciwazî dikin, xwe komcivîn û bihêz bikin, dixwazê hilbijartinên navberê dawîbike, daku bikaribe taliyên hilbijartinan rîkne bike û bi vî awayî liberhevda-nên ser hilbijartinên dembizû bidê rawestandî û xebata sekinandinê bi vê ramanê dilezîne. Teqtiqa hilbijartinên cihî pêşve, anin ji ber ku fîrsenda xwe lihevdana partiye din nahêle, dibe ku cûnta rêya serkarmayîna ANAP, di domana wê a normal de, bide. Lê ev hilbijartinên hana, şanî didin ku dijberîya burjuwazî ji, bir rewşa hêzeke pêwîst a rêzaniyê, wê jiyana xwe ser rejîmê, çuqas biçe bêhtir, paldan bide. Kurt bê gotin, ev teqtiq wê dijberîya cûnta a jêr û bidest bihelêne û ev rast e. Lê dijberîya burjuwazî rabare bi va azinan bê helandin. Herweha cûnta bi taliyên hilbijartinên cihî, dibe ku rêyên hilbijartinên dembizû bide rawestandî û bi vî avaya ketin û qelsbûna xwe a dileze, bona demeke kin, siviktir û nelezitir bike. Belê, ji ber ku dijberîya borciwazî tim leqayî çeperên zehmetiyê dibe, wê berdewam bike ku rejîmê ji derveyê platforma zagonî berbîzorê bîne, ev rewş wê qontrola cûnta ser, dijberîya li derveyê zagonî pêşdikeve, kêr û bêhim bike. Ev tekoşîna ta hilbijartinek din, demek pir dirêj, wê dombike, bixwe re hilweşandina û bêkeysbûna cûntayê wê bîne, lew ev bûyereke zorxwaze.

Tekoşîna navbera çînen borciwazî, ger rejîmê ber-bihilweşandinê bîne, û dijberîya şoreşgera-demokratîk nealternatîfê îtkîdarê be, wê taliyek min a li Arjentin derkeve holê, ango mesele bi vê minakê wê bêhelkirin, divê em bikaribin vê yekê ji bînin pêşîya çavên xwe.

Li hemberê van hemû pêşketinan, êşkereye ku pêşîya hêzên şoreşgerên-demokratîk yên Kurdistan û Tîrkiyê pir erkên pêwîst yên dîroki hene.

Helbet wezîfe ne eve ku, min a "çepê" borciwaziya piçûk, ku dixwaze bi hêzên demokratîk ji bide derivandin, dûvik bûyîne. Ev "çep" îro dibe dûvika dijberîya burjuwazî, a ku piştgirtina hin çengên burjuwaziya yekdeste û alikariya emperyalîstên Awrûpî ji digre. Ev ditina me nayê vê tedayiyê, ku tevgera şoreşger û demokratîk, biqasî rêbar be, ji dubendiyên navbera hêzên borciwazî, berjewendî negre. Li çewta daxûyane ku ev dubendî û şerê di rojên me de tê jîngar, pir derizandinên pêwîst, di sistema karbidestî û pikolîyên hovûtarî a faşîzmê de, vedike. Di vê hêzên şoreşger û demokratîk wê derzê heji kûr bikin, û bêgotin ji wê, bona tekoşîna xwe berjewendan biserkevin.

Bi şewa bernama xwe a serbixwe û rêxistina xwe bixwe heyî; hêzên şoreşger û demokratîk dikarin bivê dijberîyê rê ser hin kîrîyarên şîrîkî li hember cûnta, hin lihevhatin û bihevve tewrinkirin bikin; lew redkirina vê neraste. Lê belê, di bin van şewan de jî, lihevhatin û têkiliyên çêbin, divê bi şerta dijwarahişk, bona pêşvebirina şoreşê, bê girêdan, lew ev şert zorakiye. Hêzên şoreşger û demokratîk, dema ser rêya hedefên proxrama xwe dimeşin, ger leqayî hin dijberîyên borciwazî ku bi wanre li hemberê rejîma jîngar, dixwazin bimeşin û ev bisînor ji be, bibin, bi şerta ku ew tekoşîna iktidara demokrasîya gel nerawestênin, kîjan ku li hemberê borciwazî meşa ser rêya sosyalîzmê armanç dike; dikarin bi wanre, bihevve, bixebitin û hetta dikarin bihevve bimeşin iktîdarê. Belê,

(Dûmahîk di rûpelê 18an de ye)

LÎ WAN'Ê ÇÎ DÎBE?

Roj biroj taybet û rola cuntaya faşist û karbûna wê aşkeretir dibe.

Çûn û hatinên Tirkîyê, gerên Kurdistanê, têkiliyên pašverûkên Rojhelata-Navîn, çûn û hatina heyeta, general û pirsporan hwd. mîna bûbin karên rojê.

Ev yekên bi tu pergala li ser gel baldarî pêknaynin û ev pêkanin bi rastî ji afirandinên demeka pêwîst, karbûna vê demê û haziriyên êrişê daxuyanî derdike. Û ev yekan çend taybetên berçav dikevin. Ji ber vê rewşê dibî ku ev çûn û hatin, “serilêdanên welatê cîran” nêne ditin, lewra ev têkiliyên çareninin.

Ku cunta faşista qolonyalist bi êrişê 25 Gulanê, tevgera Kurdistan a Başûr, bê veşarî hemû taybetên xwe yê nemirovî daxuyanê holê kir û ev taybetê êrişbazîyê aşkeretir bû. Ji bo bînxistin û hilweşandina Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistanê ku cunta qolonyalist hemû destikên xwe bikartîne û dest davêje hemû rêyan. Lewra ev tekoşîn ji dijminê qolonyalist re hêzeka xedare û roj-biroj derbên pêwîst li dijminê qolonyalist dide. Ji bo bînxistina tekoşîna serxwebûna Kurdistanê ku mîna hova xwe karê êrişbazîyê dike. Bi hemû tevgerên xwe yê nemirovî, kuştin, êrişbazî û serxwarîyê hwd. amancê dijminê qolonyalist ne guhuriye û ji bo gihîştina vê amanca rûreşî xwe dikemilîne. Nexasim ev amanc ji hêza qolonyalist re roj-biroj pêwîsttir û xedartir dibe. Ger bi vê rewşê bêyî mêzêkirinê, bi hemû taybetan ev yek aşkere xuyan dibe ku;

Burjuvazîyê Tirk ji bêmecalî û destika xwe ya dawîyê karbidestîya 12 Êlûnê anî serkar lê, di alî amancên xwe de kêrhatin û amancên xwe pêkneaniye.

Ku bînxistina tevgera PKK, Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistanê amanca yekemîn diîye, di rewşa dijwar êriş, qetliam û şerê aşkere de ev tekoşîn pêştir ketiye û bi pergala hêza hemberîyê, li dijî cunta qolonyalist rawestîye. Nexasim xebat û karên ji hêlên tixûb ber bi welat ve tê herikandinê û ev xebat cih digre dijminê qolonyalist hovtir û hartir

dibe.

Burjuvazîyê Tirk di alî xebat û kêrhatina aborîyê de binketîye û hemû pêkanin û destikên wî betal mane. Di bin rewşa zerpê de, hemû keda girseyên gel tê pêjrandin, kedxwarin gihîştîye qeysa bilindî, mafên demokratî û aborî ji destê girsên gel hatiye sitendinê hwd. Gel li ber rewşa birçîbûnê ye. Welew di alî aborî de xwe bi derî welat karbike ji, ji taybetên xwe gerîneka aborîyê kûrtir dibe, û roj bi roj dikeve vê gerînekê.

Ev herdu nuqtên pêwîst ji ji bo bişkavtina burjuvazîyê Tirk têr dikin. Ev sazûmana pîrsgirêka tevgera gelê Tirkîyê, Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistanê û pîrsgirêka aborî ji holê ranekirîye, hêzên hemberî xwe firehtir kirîye. Bi pêkanînên sê salên xwe ji hêla netewî li welat cih lê tengbûye. Û gellek hêlan hemberê xwe rawestandiye.

Ji taybetên xwe ye ku ray li hemberîya burjuvatî ji nayne û hewqas jar e. Di demên dawîyê de ku leystika wî ya “demokrasi” û “hîlbijartina” bi taybetên xwe derî holê bûye. Burjuvazîyê Tirk bê veşarî derî holê bûye ku bêçek û xwînrijandinê naji û nikare bijî. Ku ji berdevkên berpirsiyarên sermaye yekdest, kesên “AP” û “CHP” li ber van yekan dengê xwe derdixin û ji alî cuntayê ve tene girtinê, ev yek bixwe ji nîşane ku burjuvazîyê Tirk çiqas jar e. Ger ji van kesên hebûna xwe dane oxira hebûn û domandina dewleta Tirk tîrsa wî hewqas be, wê gavê bigotinana tîrsa wî ya gel nayê hesabkirinê. Bingehên vê tîrsê aşkere ye ku tevger û Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistanê ye. Burjuvazîyê Tirk di vê rewşa pûçî û tengasiya aborîya xwe de, hejeka pûçîk ji nikare hilde û di vê rewşa jar da ye. Lewra domandn û bîrsivanîna pîrsgirêkên wê li ser vê yekê ye. Ji bo vê yekê ye ku hemû politikên xwe li ser vêderê avadike. Ji ber vê pêwîstîyê ye ku berî ev tevger derba bînxistinê lêbide û bigihîje vê hêzê bêagadariya hemû yekan destik û karbûnên xwe di vî alî de bikar tîne.

Lê, mîna me di serî de daxuyanî kirîye, ji nû ve hew dikare vê hêlê ji

xwe re bike hêla jîyanê. Lewra di vî alî de tevgera PKK pêşvedîçe û firehtir dibe û ev tevger bihêza xwe ya gelî, hemû karbûn û destikên dijmin betal dike. Ji alî din ve pêşveçûn rewşa Rojhelata-Navîn ji gihîştine qeyseka ku hedan lê nabe. Ji ber tesîra emperyalîzmê kêr dibe, jarbûna karbidestên pašverû, keysafirandina şerê Îran û Îraqê ji bo pêşvebirina Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistanê taybetên erîni ji bo karbidestîya Tirk afirandinên xedarin.

Ku Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistanê ji bo Rojhelata-Navîn navça pêşvexistina ye, ji hatina Rojhelata-Navîn ji hêlên bîngehî yek ji Kurdistan e. Ji van taybetan, pîrsgirêka Kurdistanê ne tenê ji burjuvazîyê Tirk ra ji hêzên emperyalîzmê re ji pîrsgirêkêka bîngehî ye. Mafên wan di vî alî de dibe yek. Ji bo bînxistina vê hêzê hevkarên hev û dun e. Welew ev hêz binnekeve, bivê pîrsgirêkê ve derkirina emperyalîzmê çarenin e. Bi kurte-birî iro emperyalîzm ji politîka xwe li ser bîngehê Kurdistanê saz dike. Ji xwe aşkere xuyaye ku di Rojhelata-Navîn de hevkarî û yekoxîriya emperyalîzm û dewleta Tirk berbiçav ketiye. Karbûnên wa yê li ser Kurdistanê ji vê aşkere didin xuyakirinê.

Ji ber burjuvazîyê Tirk domandin û hebûna emperyalîzmê bi hebûn û jiyandina xwe ya bê sinor karbûn û êrişbazîyê pêktîne. Di bîngehî de, tevgera Kurdistanê û pêşveçûnên Rojhelata-Navîn binbixê, mîna hêzeka “fedai” ji bo mafên NATO derdikeve pêş, helbet di vî alî de, ji bo êrişbazî û mafên xwe rê ji xwe ra vedike. Ku ew amancê xwe yê li ser Mûsil û Kerkûkê di vê rewşa jarbûna sazûmana Îraqê de tîne holê helbet ne bêtaybet e. Di vê valahîyê de keysa pêkanîna amanca dirokî dide berxwe. Ji ber rewşa şerê Îran û Îraqê û hemberîya hêzên pêşverûyên Kurdistan a Başûr ku sazûmana Îraqê li ber ketinê ye Di vê rewşê de cunta faşist gumana tu tiştî nake. Û ji karbidestê Îraqê, ger li Kurdistanê karbidestîyê pêkneyne, hemberê kêrhatin û karbûna vê hêlê dernê, û hêlên xeta petrolê Mûsil û

Kerkûk'ê nikaribe biparêze, wê gavê bêşert û bend ray li tevgerê wî bine û di alî tevgeran de destikan jêre bikar-bîne. Nexasim ev sê mehên bi giranî li ser van pîrsgirêka tê seknandinê. Di şerê Îraq û Îran'ê de, dewleta Tirkîyê ku sefê sisêyaye û bi vî pergali mina xwediyê Kerkûk'ê derî pêş dibe û gefan li Îran'ê dike hwd. Bişkavtina van li ser van bingeha ye. Di van hev-dîtinan de amanca cuntayê ev e ku di vî alî de bi sazûmana Îraq'ê amanca xwe bide hebandinê.

Ev tevgerên di alî amancê de şî-rikatiya emperyalîzmê ji tede heye, nedûre ku tevgerên êrişbaziye derî holê bike. Ji xwe ji serî ve cunta faşîst xwe karê wê dike. Avakirina cihgera balafirgehên Amerika, sazîkirina "hêza çeleq" pêkanîna hêlên stratejîk û cihbûna çeşê Tirkîyê nişana vî yekê ne.

Ku çeşê Tirkîyê ji alî emperya-lîzmê ve tê kemilandinê, û hêza êriş-baziye ye. Ji ber rewşa û pêşveçûnê Rojhelata-Navîn hêza emperyalîzmê dema tengasiyê li hêlê diji. Ger amanc û pêkanînen li ser Îran û Libnan-Filîstîn ger ji amancê li ser Sûrî'yê negihîştîye serî. Nexasim pêkanînen wan, hêzên pêşverû -mîna li hêla Libnan'ê- pêşvetir dixê. Pêxwas û berde-vokên wana pejrîne û hew dikarin li pêş pêşveçûnan rawestî. Mîna peznê rojnamên Tirkîyê, ne çeşên Ereb'an ne ji Îsrail mafê emperyalîzmê nikarin bisitînin û kêrî parastina wê nayên. Di vî rewşê de hêza yekemîn çeşê Tirk e. Di vî rewşê de mîna ew tîkî-liya dirokê di navbera emperyalîzm û çînen serdestê Tirkîyê ji nû ve lê di rewşeka neerîni de pêk were.

Dema ber binketina împaratoriya Osmaniya de, nexasim tîkîliya Almanya bi feyde ye ku bê biranînê. Di wê demê de ji ber burjuvaziye Almanya hêzeka emperyalîst-kapîtalîstekê ber bi nêzbûnî ve pergali digirt, ji bo Asya-Pêş û Rojhelata-Navîn serdestiya xwe avabike, sultanên Osmaniya li ser bingehe sitrandîna paşverûkî, ji bo hebûna împaratoriya Osmaniya bidome, bi hemû pergali alîkariyê domandibû. Wê ji bo gihîştina amanca xwe çarenî ditiye. Di vî alî de tîkîli tenê ne bi tîkîliyên aborî maye, gihaye wê qeyse ku ji karbidestîya nav dewletê, çeş mîna li gor amancê emperyalîstê burjuvayê Almanya pergali girtibe. Ji serdariyê ta sazûmanên karbidestîyê di serî de Alman û ketibû destê emperyalîstan.

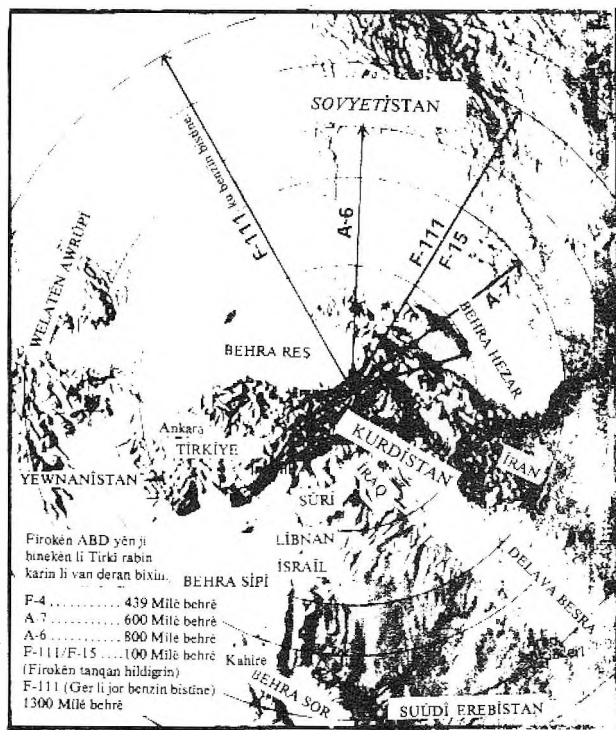
Hêzên emperyalîst tu car ji ber amancên xwe yê bingehe pêşveçûn û pêkhatînen Kurdistan'ê hesan nedîne, lê rayneanîne û bi diwarî xwinê rijandinê.

Di alî binxistina serhildanên sed-saliya 19an rola emperyalîstê Îngilîz û Alman li Kurdistan'ê ku rastîyên ku dirokê derî berçavê me kirîye.

Bi dewlemendiya sererd û binerdi û cihê xwe yê stratejîk û dewlemen-diya dest pê nebûye ji bo sistema emperyalîzmê ku hê-leka pêwîste nexasim di vî demê de ji hemû pêşveçûnan dûrhiştine, û di bin nîrê qolonyalîstiya împaratoriya Osmaniyan de rawestandîne û di bin vî rewşa diwar de ji qetliaman ta nefîye gellek pêkanînen nemirovî li Kurdistan'ê bi cih anîne. Nexasim hêzên emperyalîst ji bo li gor hemû pêşveçûnan di bîhndemê de politîkên xwe bikarbinîn, û bi çî awayî be ji ji bo ku Kurdistan'ê di destê xwe de bisitînin, berpirsiyarên xwe ji şandîne bajarên Kurdistan'ê. Welew sekna wana binavê tîkî-li û sitrandîna tîkîliyên aborî be ji, eşkere ye ev kes ji vî kari pêştir li dû tiştan bûne. Têyi zanî ku ji vana Moltke li hêlên Kurdistan'ê der bi der gerîya ye û xerîteka Kurdistan'ê derbixe gellekê xebatan kirîye. Hesabên ewê çawa Kurdistan di bin vî rewşê da bîyî rawestandîne ku ji alî heyet, ref û berpirsiyaran ve ev yek di hate meşandinê û tîyî zanîne ku piştî van hesaban gellekî qetliam û êriş pêkhatine. Ku emperyalîsta Almanya împaratoriya Osmaniya daxistibû nav lepên xwe û li hember her pêşveçûn û tevgerên gelê hêlê mîna darê zerp û êrişê bikardîni. (Ku burjuvaziye Tirk li ser bingehe tîkîliya Îngilîz û Almanya pergali girtiye, ku di vî alî de "pan-Türkîzm" pêwîste were biranînê.)

Di pêvajoyeka guhrandî û rola hêza bi awakî din be ji mîna ev tîkîliya kevn ji nû ve derî holê bibe. Ji dirokê ve ku talanbazi û kevneperestî bûye

taybetê burjuvaziye Tirk îro di sed-saliya 20an te vî rola xwe ya diwar û nemirovî dileyze. Ji ber vî zanevîna taybetê ye ku ger di alî êrişbazi û amanckariya binxistina Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistan û êrişbaziya ser gelên hêlê mirov şaş namîne. Dîsa di vî alî de, pêştir USA û hêzên emperyalîst ku Kurdistan'ê de hêz û destikên şerî pêktînin, nişane ku ev karbûn ji wan re tiştêkî çarenî

e.

Ji ber di rêberîya PKK de ewê tevger û tekoşîna serxwebûna Kurdistan rêya hatin û rizgariya netewên Rojhelata-Navîn vebike û hêza emperyalîzm ji hêlê hilde, ji van taybeta ye ku emperyalîzm û cunta faşîst hemû pêkanînen û destikên xwe ji bo girtina vî rêyê dixebitînin. Û vî xebateka çarenî dibînin. Pêwîste ev bîyî kifşîkirin ku ji pîrsgirêka Kurdistan'ê re ne tenê gelên Rojhelata-Navîn û gelê Tirkîyê gelên cihanê ji bi giranî baldarî wê ne.

Ku ev yek bi karbûnên emperyalîzm û ji xeynî çeşê Tirk, pêkanîna "hêza çeleq", fîrahkirina balafirgeha Wan'ê û ku vî hêlê dikin cihgera leşkerî hwd. daxuyanê holê dibe. Di vî alî de tewr û êrişên burjuvaziye Tirk tenê neyê karbidestên sazûmana Tirke yên emperyalîzmê ye ji. Nexa-

sim ew gerên demê dawiyê çi li Wan'ê pêktîyî daxûyanê holê dike. Ev yek tê zanînê ku, pêxwasên Şah, ajanên Îraq hwd. li vê hêlê dicivînin û li Wan hêza ceşî avadikin. Nexasim ji Evren, gera Turkmen, hatina Haig û berpirsiyaran parasvanê tixûbê Alman ku li vê hêlê gera wana ji hev û dû qut nebû. Amanca hêza emperyalîzmê çîye, daxûyanî berçavan dike û ev yek ji nuha ve aşkere dibe. Gellek zelale ku ji vê ne tenê pîlanên bînxistina tekoşîna Kurdistan, zerp û tevgerên ser Sûriyê, Libnan û heta Îran'ê tevger û hêza dij-şoreşgerî bikar tînin. Ku bîyî biranînê sala berê, piştî hatin û çûna berpirsiyarekê USA şerê Libnan'ê destpêkiribû. Û disa dema gera berpirsiyarekê Amerîkî da, gef û zerpên ser Sûriyê zêdetir bû. Ku di çûn û van hatinan de tam ji di dema tetbîqata "hêza çeşeq" de êrişa 25ê Gulanê li ser Kurdistan a Başûr pêkhatibû. Ev yek bi taybetên xwe daxûyanî dikin ku pêkanî û tevgeran karbidestîya Tirk ji hêla NATO bi destê generalan tê kifşkirinê.

Di vê meha bihuri de du serilêdanên pêwîst pêkhatin. Yek ji vana serilêdana berpirsiyarekê parasvaniya tixûbê Almanya, ku bi peywendîya navbera rêxistinên parasvaniya herdu dewleta gihîştê dawîkî. Di alî tevger û pêkanînan xwe cunta faşîst li kêleka USA vî dostê xwe yê berê herdem dibîne û Almanya bi hemû destikan alîkariya vê sazûmanê dike. Û ew amanca "efsana Rojhelata" di vê demê de ji nû ve tê holê ku hunermendîya emperyalîstê Almanya tevi vî karî dibe, ku parvekariya gelan pêktîne ev hunermendî dibe bersiva xwestina burjuvaziyê Tirk û di vî alî de hev û du bêmecal nahêlin.

Ku hemû leystik û fenên burjuvaziyê Almanya di tixûbê Almanya-Rojava-Rojhelat de bi hemû hêlên cihanê tê zanînê, dîbi ku burjuvaziyê Almanya vê hunermendî û pêkanînan serhatinên xwe pêşberî burjuvaziyê Tirk bike.

Lê, dîbi ev bîyî kifşkirin ku Kurdistan ne Almanya ye. Ku di nav hemû dijwari û pêkanînan nemirovî, kuştin, xwîn û barûd û tîlên pêçayî de gelekê ku ji hebûna van tîla ve hemû dijwariyan daye pêşîya xwe û van tîla nasnekirîye û ji bo hilavêtina van tîlên pêçayî tekoşînê dike, bi hemberî rastwestîye.

Bi hemû taybetên civakî, aborî û

cihnîgarî Kurdistan welatekê xwedî taybetên xas e. Lê di vî alî de belkî zanebûna berpirsiyarekê Almanî kesî xebata tîlên pêçayî were ji xwe têyî zanînê ku li hemû hêlên tixûbê Kurdistan'ê gundên stratejîk pêkanîne û gel li qampên dorgirtî bicihdikin û tîkiliya wana bi vî awayî dixwazin ji tekoşînê bibirin.

Bellê, hemû taybetên van gera aşkere bûye. Ku 14 Êlûnê balafireka Tirk li Kurdistan a Başûr hate xistinê. Ma hewce ye îzah bibê: ew pilotên ku dibê bi paraşûtê xwe avêtine çî dikirina?

Di wê demê de zerp û gefên ser Sûriyê zêdetir bûn, ceşê Tirk xwe li hêlên tixûbî bicih kir, jibona ku tevgera êrişiyê pêkbîne, şerekê navnetewî li ser hêla Libnan'ê sazû, bi gef û zerpan sazûmana Îran'ê xwestin ku paşbixin hwd. Yanî li vê cihê pîlanên tevgerê gav bi gav pêkanin.

Hatin û pêkanîna ewê çî derî holê bike? Karbûn û tevgerên emperyalîzmê êriş û gefên wan heta ku ewê here? Ev pîrs di pêkanînan rojevî de her gav bersivên xwe dibînin û ewê zelaltir jiyan bersiva wan bide.

Dewleta Tirk di hêlê de axatîya şer dike. Ev pêkanîna li gor mafê

emperyalîzmê ewê bîyî domandinê. Û ewê ji bo bînxistina Tekoşîna Rizgariya Netewa Kurdistan'ê hê pêştir bikeve û di vî alî de bê qeyd û bend piştgiştîya van hêla ewê bibîne û ji bo jiyanê vê sazûmanê ewê xwîn bidinê.

Lê, ev yek bêmecali bixwe ye...! Bi van tîkiliyan serkariya serdarên Osmaniya hin dirêj bûbe ji iro ev yek kêrî tu tişteki nayin, hêza kêrhatina wan nemaye. Lewra, burjuvaziyê Tirk hêzeka pûç e û reh'a jiyanê lê nema ye, ew hêza wî li piya dihele, hêza ceşî ji xwedî çî taybete ew ji di êrişê Kurdistan a Başûr de aşkere derî holê bûye.

Di vî alî de sistema beş pûçiyê hêza emperyalîzm, ne ji hêza pûç sazûmana karbidestên Tirk dîbi ku ne xwediyê gellek hêviyan bin. Di serîde welatê Kurdistan û hemû hêlên Rojhelata-Navîn ne sedsalîya 19an de dawika sedsalîya 20an de dijin û rewş guhrandîye. Hatineka ronahi li pêşîya gelan xûyan bûye.

Dawîya sedsalîya 20î ewê bibê destpêkirina dema hatineka ronahî ji gelên Rojhelata-Navîn re pêşveçûnê rewş û demê ji neha ve vê mizgînê didin.

*"Deriyên me ji wan re vekirîne... Hêviya me ew in...
Tenê ew dikarin xwedî li mafê me derkevin... Ew lawê me ne"*

(Destpêk di rûpelê 13an de ye)

rinê. Dema di peyvê de navê wan tê zman, vê dibêjin; "ew mirovên ji bo me nayên jîbirkirin in". Ji zaroyan hetta 70ê salîyan bahsa Mazlum, M. Hayri, Delil, Zeki, Bakî Kahraman, Şükrü Sever, Kazim Aydın û hwd. dikin. Gel bixwe dibêje ku, me wan ji bîrnekirîye. Emê ji cuntayê pîrsa xwîna wan bikin.

Di hemû pergalên jiyanê, dawet û civînan xwe de kilam û helbestan li ser van hevalan derdixin.

Pîrs: Dema dawiyê, cunta leystîka demokrasî dileyze. "Vegerandina demokrasî" û "hîlbijartîne" derî meydanê kirîye. Li hember vê, gel çî dike?

Bersiv: Ji bîni ve baldarîya vê yekê tune ye. Min ji gelek pîrsî; haya wan ji "hîlbijartin" û "partîyan" nîne. Rewşeka wîlo hebû ku ji mirovîrê, "rewşa hîlbijartîne" nîne. Jixwe hemû tiştî karbidestên cunta bi dilê xwe dikin. Ji vê karbidestîyê ji gel tîkili tu tiştî nabe. Ji alî din ve tê zanîn ku "hîlbijartin" ne rêy e û rewşa wa bi vê naguhure. Evê domdarê politîka karbidestan bin. Ji ber van taybetan ji ne baldarên "hîlbijartîne" ne.

Pîrs: Vê dema tu li Kurdistan'ê mayî rews û pergalên hêza qolonyalîst çewa xu-

yan dibû?

Bersiv: Der û hêlên Kurdistan'ê, çîya û rêyan ji nû ve kifş dikin, zangerên vê yekê şandîne Kurdistan'ê. Di alê hêza eskeriyê de xwe ji nû ve bi cih dikin, hêlên "stratejîk" û cihêrên eskeriyê ava dikin.

Dilnexweşî û dijberî di nav ceşê qolonyalîst de heye. Hemberiya cunta heye. Li Çolemêrgê bi "înzibatek"î re peyivim. Ku hînbû ez Kurd im, kêfxweş bû û got; "loo, tu ji Kurdî, ji hevalên xwe yê Kurd ra dibêjim, her tişt ne wekî tê xuyakirinê yeeee... Hemberî û dijberî heye... Em bi leşkerên faşîst re xwarin naxîm, car-bi car di nav-bera me de şerr derdikeve."

"...hevalekî ji Agirî hebû... Di navbera wî û leşkerên faşîst de dijberî derket. Faşîsta giliyê wî kir û ew rakirin birin. Jê pê de haya me jê nema. Dawiyê min ji malyên wî pîrsî, vî hevalî kuştine. Û wî şandîne welatê wî. Morê li tabûta wî dane ku "nayê vekirîne" û di nivîsa ji malyê wî re şandîne de ev yek hatiye nivîsandîne: "xwe kuştîye" (!) Peyva me gellek dirêj bû, dawiyê "serfiraziya şerrvanên Kurdistan'ê" xwest û em ji hev veqetîyan.

8.10.1983

*“Derîyên me ji wan re vekirîne... Hêvîya me ew in...
Tenê ew dikarin xwedî li mafê me derkevin... Ew lawê me ne...”*

Karkerê Kurdistan'ê ku li dervayî welat xebatkare. Rojên xwe yê betalî ji ber ku li Kurdistan'ê derbas kiriye, axaftin û hevpeyvînê bi vi karkerî ra pêkhatîye ji ber ku rewşa gellek taybetan daxuyan dike, em weşandina vê hevpeyvînê, karekê pêwîst dibînin.

* * *

Pirs: *Nêzî mehekê keysa gera welat bi dest te ket. Di vê demê de; ji bo jiyana gel, debar û pirsgrîrêkên hember dimînin çî têgihîştinê te çêbû?*

Bersiv: Destikên debara gel gellek jarbûne. Birçibûn û belengazî zêde bûye. Bêkarî gihîştîye qeyseka bê hesab. Piraniya gel bêkar û betal e.

Hejmara kesên heywana xwedî dikin, ro-biroj kêm dibe. An jî yên erd dajon, jî alî din ve, hebûna di destê gel de jê tê sitendinê. Gelên belengaz bi van pêkanînan belengaztir bûye. Berê, kesên betal, bêkar, diçûn bajêran û dixebitûn. Kar bîdestê wan diket. Ji ber rawestandina avakirina avahiya jî ev yek ji binî ve jî holê rabûye. Nişaneka berbiçav ev e ku çaygeh tucar vala nabin, hertim tûjine.

Pirs: *Base, ev rewş çewa tesîr li gel dike?*

Bersiv: Gel bi tevayî hêvîya xwe ya cuntayê birîye. Ev hêvî nema ye. Pê dizanin ku cunta ji pirsgrîrêkên wan re nabe bersiv, û bersivan nayne. Di vi alî de ez dikarim vê yekê nişan bidim ku: dema li çaygeha gund rûdiniştîm (ku li çaygehên gundên din jî rûniştîm) bi pirani ev yek tene peyvandin: bi hatina cunta belengazî, birçibûn, betalî zêdetir bûye, cunta wan dişêline û pîrsa diji hilweşandina cuntayê ye.

Hin kes di vê rewşê da rêya felatîyê di tiştên din de dibînin. Mesele aliyê barê debara ev kesê malîyê wî li ser milê wî ye dest bi vê rêyê dike. Ku pêşiyê cotkari dikira û bi kêmasî debara xwe dimeşand. Lê ji bêtari, buhabûn hwd. rewşa jîyanê jî binî ve guhurandi ye. Ji av û nan pêştir tu tişt di dest da namîne. Li ber vê rewşê ev gundi hew hedan dike û dikeve kadinê derî li ser xwe digre û agir berdide kadinê. Ku vê yekê gundi dibihîzin,

têne alikariyê u gundi, di rewşeka bêhişî de derdixine derva. Çima te wilo kir? Dema me pîrsan jê kir van bersivan da: “mirin ji jiyana wiha çêtirê”. Disa ez vê bêjim ku ev tenê hikereke. Gellek kes bi cudatî dest davêjin tiştên wiha...

Pirs: *Mîna tê zanîn bi 12 flonê ve hêzên şoreşger di xebata welat de bê keys man, û bi girani xwe karê tekoşinê kirin. Di vê dema karbûn û ger bi xebata welat ve gavên şoreşgerî tene avêtinê, mîna agahdariyên te çêbûn, ev yek çiqas li ser gel tesîr dike û gel bi çî awayî li wan pêkanîna dinêre?*

Bersiv: Berî hemû yekan ez dixwazim vê bêjim: dilxwestina gel bi alî şoreşgeran ve jî berê zêdetir bûye. Jixwe gel jî cuntayê acise. Dema eskerê, erebeka eskerî dibînin dest bi çêran dikin...

Gel jî şoreşgera, nexasim jî PKK bi girani dipeyive. Hemû vê yekê dibêjin: “derîyên me ji wan re vekirîne... Hêvîya me ew in... Tenê ew dikarin mafên me biparêzin... Lewra ew lawên me ne...”

Tiştê ku bala min kişand ev bû. Wê jî bêjim: kemilandin û çeleqiya gel min dît. Gellek kesan xebat dikir û hilweşandina cuntayê dianîn zman. Hemû hêl, kes, xwedî lihev dertên, hevgirtina wan dikemile. Hevdû tenê nahêlin. Nexasim, hemî tiştên konevanî dipeyivin. Nexasim xort û keçên zane, gund bi gund xebat dikirin. Heta hin jî van kesan min bi xwe dît û rewşa guhrandi ber biçav dikeve.

Pirs: *Di vê rewşê de derheqê hatinê de gel çî difikire?*

Bersiv: Derheqê hatinê de dikarim bêjim ku hemû hêvîya gel bi şoreşgeran girêdahiye. Hiş û baldariya gel şoreşger in. Mîna her roj çavrêniya wan bikin.

Ev gotin di peyv û jiyana gel de di girtine: “Em Kurd in. Helbet em ê jî destê van celada xelas bibin”. Dema li Dersim'ê bûm hê jî germiya êrişa Kurdistan'a Başûr di nav gel da hebû û ev yek dihatine gotinê: “Şer li Kurdistan'a Başûr destpê kir. em jî, em biçin şer...” Ji alî di ve di radyo, televîzyon û rojnameyan de derheqê

êrişê de karbidestan daxuyanên xwe diyarî dikirin.

Pirs: *Êrişa Kurdistan'a Başûr bi çî hemberîyan di nav gel de tesîr kir?*

Bersiv: Aliyên Kurdistan'a Bakûr jî nêz ve li ser êrişê diwestiyan. Baldariyeka bi hêz hebû. Gel dizane li vê hêlê şervanên PKK û şervanên Kurd'a hene. Di nav gel de dihat peyvandinê ku cunta qolonyalist di-xwaze jî nûn ve qetlîamên wek Zilan, Koçgiri, Dersim, Genç û Hênê pêk bîne.

Piştî êriş û tevgera hêza qolonyalist betal û pûç ma, hêvî û dilxwestina PKK di nav gel bi hêztir bû. Gel di peyivîya ku di nav-bera hêzên sazûmanê û şervanên PKK de şerr derketiye. Û hêza qolonyalist li hêla şerr gellek cendek berdaye û vekîşiya ye. Derheqê vê de, gel vê yekê digot ku: “hêza dijmin bi hêz û refên PKK nikarîbiye, û jî bê mecalî vekîşiya ye”. Gel bi vê gellek kêfxweş e. Vê neticê jê derdixistin û digotin ku: “emê karibin Kurdistan'ê jî destê dijmin derbixin”. Dema vê gera xwe da vê yekê jî hin bûm ku, di êrişê de hêza qolonyalist gellek leşkerê Kurd jî aniye. Lê, evana li hember welatîyên xwe çek neteqandine û wan paşve şandine.

Pirs: *Di vê pêvajoyê de, hêza qolonyalist di derheqê şervan û rêberên PKK da biryarên bidarvexistinê sitend. Ev yek bi çî awayî tesîr li ser gel dikir?*

Bersiv: Êrişbazi û zerpa qolonyalista û berxwedanên girtiyên şerê serxwebûnê, hertim di nav gel de tê peyvandinê. Li hember biryar û zerpên girtixanên gel radiweste û dijberiyeka fireh afirîye. Ev yek digotin ku; li hember kuştina lawên xwe, bêdeng namînin. Li girtixanên Eleziz û Diyarbekir hevditin qedexe bû. Lewra dihat gotinê ku li van hêla tevgera birçibûnê heye.

Pirs: *Ji bo şehidên girtixanan, çiyana û şervanên PKK re çî tewr di nav gel da hebû. Vê yekê bi çewayî diditin?*

Bersiv: Hevalên şehîd nayên jibîrkirî (Dûmahik di rûpelê 12an de ye)

“Ez, Dilxwazekî PKK, Bi Şoreşgerê Wusa re Serbilind im”

Dema ez dibin çav de mam, rasti hingavtinên dij mirovî li ser min û yên cem min kirin. Û ez bixwe van tiştan jiyam. Dema min birin Ruha'yê, xofa di dilêmin de bû, ano min hêdi-hêdi pirsar çî li wê derê têkîrin kir. Lê, tenê min ji yekî bersiv sitand. Ya rast ji rûçikê wan kufşbû çî li wir dibe. Lew li dest, ling û rûyê wan babet şûna hingavtanan, têrî tēgihiştina vê dikir.

... Piştî çendakê, navêmin hate xwendin. Çavên min girtin, min rakirin û birin deverêk din. Çavêmin hewqas hijd girêdabûn, min nikaribû bêhna xwe bidim-bistînim. Neşaşbim 4-5 kes li dora min hebûn, berî ku dest bi pirsar bikin, min got “çavê min hebki sist bikin, nikarim bêhna xwe bidim-bistînim”. Gotin “bila be”, lê girêkê hê zêdetir jidand. Ji min re gotin, “haydê lawo! binêre hun tev di destê me de ne, gertu bersiva pirsê me nedî, emê te bikujin, binêre hevalên te tev peyivîn, me çend kesên ne peyivîn kuşt, ji peyvê pêştir tu çara te tune.” Pirsar ewil “tu endamê PKK yî” bû. Qasekî sekinim, min bersiv neda. Hingê di nav xwe de gotin “serok, em xwe bidin naskirin” û nêzî seetekê min dibin lédanê de hiştin. Piştê av bi sermin dakirin û min tazî kirin. Disa min li ser piştê dirêj kirin û bi pihîna li ser û zikê min xistin. Pênc kesa bihevê, ji niv seetekê zêdetir bi wî awayî li min dan. Piştê yekî got “wan qayîşa binin..!” Bi min re qirîya “haydê, seh rûnê!”. Ne rûniştin, xwelibitandina min ji bêmkan bû. Dema nihêrtin ez nikarim xwe bilibitînim, du kesan min rakirin, yên din ji dest bi lédana bi pihîna û kulman kirin. Piştê yekî bi min girt, yên din ji herdu destên min bihevê hijd girêda, jê pêve deng ji ji min dernediket. Ji destê min ve, min bi kêran (ezmanê xanî) ve girêdan, qederê 3-4 seeta daleqandî mam. Dema ez daleqandî bûm, neşaşbim qet kesek li dora min nemabû. Lê dengê yeke ku di bin hingavtinên giran de, dikete guhemîn. Pîrekê çêr dikir û digot “ger ez zanibim kekê min likure ji nabêjim, wun nikarin min bidin peyvandin, ne ji we, ne ji yên wek we û piştgirtekê we cunta xofa nakim”.

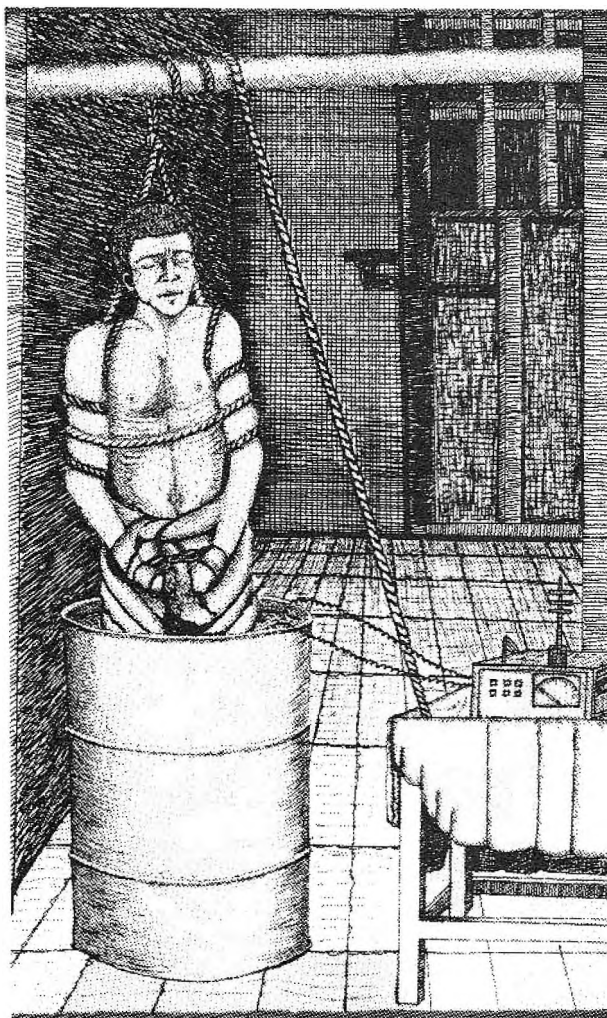
Wekî din digot “ez dilxwazê PKK me”.

Bawerbin hingê mēranîyeka wusa kete dilê min ku, min xwe ji ev fikra “ya rastî ji sedemê mētinger hewqas bi ser me ve tēn, ji tirsar van berxwedan û ji tirsar serkeftina me ye” negirt.

Piştê derbasî oda min bûn, bi çêr û pêçariya “kêm be ji te me naskirîye” gotin. 5-10 deqan bi halê daleqandî li min dan. Lê piştê yekî got “serok vêgavê hewqas bese”. Li ser vê min ji wê odê rakirin, disa birin oda xilbe ya din. Leşkera li wê derê paçikê ber çavêmin vekirin. Lê ez li cihê xwe ketim û nikaribûm xwe bilibitînim. Hemû kesên li wir di bin çavan de li min dinihêrtin. Lew wê êşê wan ji dikişand; paşî li ser daxwaza leşkera min kişandin enîşka diwar. Kesek hêdi nêzî min bû û bi dengekî nizm got “rêya rizgariyê hew di vê rêya tekoşîna me ya bi mafê de derheqê tişteki de nepeyvandine, wekidin neqebûl kirina tişteki din e. Ew ji tirsar PKK van hingavtinên dij mirovî dikin”. Û gotina xwe hêdi berdewam kir, got “ger em bersiva erîni nedin wan, ewê tirsar wan roj bi roj zêde bibe û ewê hingavtinê hê zêdetir bikin. Rêya tekoşîna ye, ji vê pêde tu rê tunin”. Ev gotin ji min re bûn kaniya mēranîyek mezin. Ez, yekî dilxwazê PKK, bi şoreşgerê wusa re serbilind im...

Êdî bûbû êvar, hê avê nedidane me, piştê şivê anin. Xwarin tēra

zarokekî ji nedikir. Min nekaribû xwarinê bixwum. Lew ne xwarin xwarin, min nikaribû erçena xwe ji bilibitînim. Ji ber vê min got ez xwarinê nikarim bixwum. Wana gotin “ger tu nikaribî xwarinê bixwi, emê tişteki dinê ji te re binin.” Qasekî

derbasbû, pisiyê mirovekî li ser kaxezeke anîn dirêjî min kirin û gotin “haji te re bixwe.” Dema min nexwar, yek li qoqlika min siwar bû, bi zorê bi min da xwarin.

Bi gir, hêrs, êşa hingavtinên dij mirovî min xwest ez bê dengderxistin wê şevê derbas bikim. Lê razan li kure. Di nav êş û sancûyan de vir de wirde min xwe diqeliband, avşorkê ji weke nav û dilê min dianî xwar. Şev seranser, bi nalîna şoreşgera ji ber hingavtinên biroji tēn kirin, derbas bû.

Lew lédana li wan dihat kirin, ji ya li min dihat kirin gelleki zêdetir bû. Ez, ku dilxwazê PKK me, ev lédan li min dihat kirin; ne zehmet bû li ser lédana li endamên PKK dihat kirin, bê fikrandin...

Wê şevê heya sibehê ez di fikra sibê çî binin serê me, em ê leqayî çîbin de mam. Ez nikaribûm ne rûnim, ne ji xwe bilibitînim. Laşê min bûbû weke text. Em li ser erdeka cemidî û hişk bûn. Werhasil şefeqê lêda. Neşaşbim seet dor 7a bû. Gazi du şoreşgeran kirin, çavên wan girêdan û birin. Di nav re 5-10 deqe derbasbûbû, dengê kûlm û pihîna hat. Neşaşbim ev ode pir nêzîkî me bû. Yek ji ê bîrbûn berxwedida û digot: *"her tiştî min kir, vî hevalî naznakim, ez piştigirtê PKK me."* Yê din liber lédankara digeriya û digot *"ez vî mirovî nazdikim, ewî navdiminda, ewî min kir şoreşger, minê mala xwe bibira Stenbolê, lê ewî min tirsand û nehişt."* Bi vî awayî tiştê zanibû, êşkere kir. Lê li gel hemû alikariya bi dijminre ev kes ji hingavtinê ne filitî. Bi serde ji lédankaran zêdetir lédan lê kirin, û digotin *"bêje hê gellek tiştan zani, tevi bêje."* Li gel vî mirovî hemû tiştî êşkere kir ji, lédan kêr nedibû. Li ser vî yekê pikolî li ser şoreşgera zêde kirin û digotin *"haydê binêrin hevalê te çawa hertiştî êşkere kir, veşartina te feyde nake, zû bipeyve."* Hevalê berxwedan, timî diberxwedida û di serde ji digot, *"dirok wê cezayê we bide we."*

Piştî 5-6 kesên, navê min hate xwendin, çavê min girêdan, min birin. Vê neqla dûwemîn ji bi sedan pirsan pirsîn, digotin *"ne hewceye tu qesmeriya biki, bersiv bide."* Gava bersivê erîni negirtin, dişa min xistin bin lédanê. Paşî min tazi kirin. Serê qebloki bi guhê min ve yê din bi min ve girêdan û elektrîkê berdan canê min. Tesira vî hingavtinê da ser min, ji mal zêdetir manewî bû. Ji dêlva van hingavtinên cankuj, min dixwest fişkekê berdin mejiyê min, min bikujim. Bêdilê xwe qirin ji min derket. Nemabû bêha min biçikiyana. Gava vî yekê ditin, elektrîkê qut kirin. Lê piştî 5-6 deqa dişa dest pê kirin. Ev 15-20 neqla bicih hat. Pir ti bûbûm. Dema min av xwest, li min vegeyîyan û gotin, *"tu bipeyve, emê te di avê de bihêlin, hetta tu bixwazi emê avê bi te bidin vexwarin."* Wê gavê çun, mida fikrandinê ji min re hiştin. Lê min di dilê xwe de helbestên berxwedanî got,

min bersiv neda, li ser vî weke gurê har, dişa erîş anin min. Piştî bi awayê kaşkirinê min birin odeke din. Di wî hali de min xistin hundur. Hundir, tije av bû; avê diavite erçena min, û pir teng bû. Ji lédana li min kiribûn, nava min dişewitî, ji hal ketibûm. Wê qasê min xwest wê ava pis vexwum. Lê ji pîsbûn û xwê ya tê de min nekaribû vexwum. Xureka wûsa ketibû canê min, weke agir girtibe min. Birinê min êşeka pir xedar didanmin, jan ji dilê min diçû, canê min pir dixwuriya. Ji ber vî min ji heta ji min hat xwurand, nexasim piştî min hinekî xwurand, herdû milên min dibê min de ketin. Neşaşbim nêzî 3 seeta di wir de mam.

.....
Ku dişa ji min bersiva erîni nesitandin, hinekidin li min dan, piştî min birin mezelê ku şoreşger tede ne. Piştî lédankar çun, leşkera çavên min vekir in. Du kesa min hêdika birin teniştê diwar. Hogirek nêzî min bû, got *"tu li wanê hertiştî êşkere dikin nenêre, ji xwe ewa dev ji tekoştinê berdabû."* Ya rastî serê mirov bi van peyvê şoreşgera bilindtir dibû.

Paşî mirovekî kal anîne cem me. Hevalekî ji zilamê kal pîrskir *"apo ma sîcê te çîye? Zilamê kal bersiva vî pîrsa ku bi dengê nîzm hate kirin wiha da; "min qederê 60 donimî pembû çand. Di kêleka pembû, ji hêla din ve 2 kes derbasbûne, ji min re dibêjin: bêje ma ew kes kî bûn, nevê wan bêje."* Min nedibû ku derbasbûne; derbasbûn ji ezê ji ku navê wan zanibim. Navê kesê di ser erd de derbas dibe nikarim bipîrsim. Lê gotin *"na, na tu wan kesa nîsadiki, tê bêji."* Wekî din ji digotin *"em bêjin tu navê kesekî nîzanî, navê şoreşgerê dinê yê tu zanibî bêje, ger tu van ji nîzanibî; bêje danûsitandina şoreşgera bi kî re heye, diçin malên kî, kî di derheqê şoreşgeran de bi erîni dipêyve, miheqeq tê zanibî..."*

Büyerekê qet jibîr nakim. Wan rojan zarokekî 11 salî anibûn. Di koma 4a de dixwend. 4 seeta li wî zarokî dan, lê zarok timî diberxwedida. Gava bersiva erîni ji devê zarok negirtin, anin ba me. Piştî zarok anin, ji seetekê zêde girîya. Dest, ling û devûrû lê werimibûn, xwînê di dev û poz de diavêt. Paşî dev ji girî berda. Zarok niv-tazî bû, cileke pak lê tunebû. Îşlikekî qetiyayî û şalekî pînekirî lûbû, ling tazîbû. Weke di nav avê de be dirihilî. Hêdî hêdî min xwe

rast kir û min dest jêre kir (weke bêjim were vir). Min pîrsî *"ma sîcê te çîye"*. Qasekî xweş ma, bersiv neda. Paşî got *"ji te re çîye!"*. Ew li zaroka jî çavsoyî û hingavtinan dîkin...

...Hingavtinên li me dikirin, ne weke bê tehamûlkirin bûn. Lê baweriya min ya bi vî yekê hertim li cih bû: *"şoreş zehmete, lê wezîfeka bi qîymet e, ji bo jiyandê berxwedan hewceye."* Hinker ji bo vî min bi çavên xwe ditin. Serê sibehê gellek hevalan birin, lê venegerandin. *"Me wan kûst, hêdî hêdî dor wê were we ji"* digotin. Ji dêlva yê birî, hinek şoreşgerên din anin. Wan ji cihê din anibûn cem me. Hingavtinên li me kiribûn, li wan ji hatibû kirin. Ji xeynî hinek xwesipara, berxwedan didomîya. Li vir gelek bûyerê eşê dixistin dilê mirov ji hebûn. Herwek hin kesên berê refên pêş yê PKK de cih girtibûn, alikariya bi dijmin re dikirin. Bi vî rewşê jî, dibûn sedemê zêdekirin tehba ser şoreşgeran. Zîrardana wan bi vî jî nediqediya. Ew bûn sedemê girtina gellek welatparêzan...

... Şoreşgerekî ku ji min bêhtir lédan lê kiribûn, anin cem min. Sê rojan li cem me ma, dirêjkiribû, qet xwe nedilbitand. Emeliyata wî teqiyabû; hewcebû biçê nexweşxanê. Lê wî nedibirin. Piştî çend rojan ji mir. Ji me, îmze ji bo ku di birçibûna mirinê de miriye sitandin. Herçuqas laşê wî bi birin bû, kufşbû ku ji ber emeliyata xwe miribû jî, dişa bi îmzesitandinê, dixwestin bûyerê sergirti bihêlin. Ne insan, heywan ji nikaribûn di bin van hingavtinan de debar bikin. Di bin van hingavtinên giran de, gellek şoreşger hatin kuştin, min bi çavê xwe dît...

Paşî min ji navendê (merkez) birin tugayê. Li tugayê rojekê seranser ez di bin hingavtinê de mam. Lê roja din me hingavtinên girantir li wê derê dît. Gellek şoreşger li wê derê bûn. Ya rastî cihê girtiye şoreşger li Ruhayê (Urfa) nemabû. Lê dişa ji girtin û hingavtinan kêr nedikirin... Hingavtinên li pîreka dikirin, ji hingavtinên li zilama dikirin ne kêmtir bûn, hê zêdetir ji bûn. Kalekî li cem me wiha digot: *"min û bûka min bihev re anin û gotin 'ger tu cihê kurê xwe nebêji, emê li ber çavê te destbavêjin bûka te.' Ji gotina xwe kêr neman, 4-5 kesî li ber çavên min*

PROVAQASYONA CUNTA FAŞÎSTA TÏRK A NÛH: KKTC

– Komara Tirk a Bakûra Kibrisê–

BÛYERA, ji demekî dirêje pir geft û got ser dihat kirin, ha va telalî bû ha wê xûyan bibe û bi vê bayê bûbû domandina mijûlbûnê, di rojên derbasbûn de li Kibrisê jingar bû. Cunta faşist a Tirk, provaqasyona xwe a ji mêm amade kiribû bikaranî û bi navê “Komara Tirk a Bakûra Kibrisê” leyistokek ku derivandina wê neyî raxist. Bili daxwestina gelê Kibrisê, hatî leyistandina ev rûdan, ji bo mafên cunta faşist a Tirk û emperyalîzmê re pêkhat.

Bili berî nuhan ji leyistokek wusa dihat hevberdî ji, hatiye dereng xistin û rojgerana nû de lihevanin. Di vê pîrsgirê de mafên cunta faşist a Tirk û pêşewar de USA, mafên hemû emperyalîstan, xwe yekbar lihevtênin. Lewma karanina provaqasyonê de tu tirs û çeper neditin.

rawestine, rê nede pêşketinên din. Bûyera ne rast dîtina van biran ji, lewra ye. Balam cunta faşist ev provaqasyon, bo himtir û hêztirbûna xwe bileyîzîne û bikarbêne, birêvekir.

Serî de USA, hemû emperyalîst vê leyistokê derivandine. Temaşê de, ser dabin du-sê tewrên sexte û rexne li ser daxûyaniya KKTC kiribin ji, azinên bikartênin nikarê vê biryarê rawestine û ev leyistokên emperyalîstan baş xûyanî dike. Bûyereke bi vî awayî, berjewendên emperyalîstan gelek bar û kiryanan de fireh û hatigihîştî dike.

Bi vê şewê, bo êrişên xwe li ser Rojhelata-Navin, Rojhelata-Behrasipî xwestin xela leşkerî bidest bînin.

Herweha ne bêsaloخن û bêagahên vê domandinê; lê ji serî de ew bixwe navde bûn û doman damezrandin.

Hilbijartina 6. Mijdarê de bi rewşa rûçik berbierdê ketî hatîy cunta faşist, dixwest dawiyên bûyer pêkanîbûn rawestine. Lewra serî li her babet rê û çaran dida. Eşkere ye ku, dawîya ji hilbijartinan derkete holê, dinav girsê gel de wê behtir rêya mijûlbûnê çakbanîya. Rewşeke wusa ji, wê bibe sedem, daku cunta faşist nekaribe bernama li pêşîya xwe bikar bîne. Nexasim cunta faşist daxwaz dikir, mijûlbûna dawîya hilbijartinan li hundurê welata biseknine û rê nedê ku dijbera civakî hilm li ser sazûmana Özal bimeşîne. Bili bikaribe bernama xwe seranser bajo serî da provaqasyoneke wusa û xwest pêşketinên li dij bûn, gora mafên xwe bizivrine.

Piştî dawîya hilbijartinan agah bû pêde, yekderpêkanîna sazîkî halo, ev daxwaz berbiçav dike. Nemaze, vê barê de hin birên burjuwa muxalîf, biryareke bi vî awayî ji ber demwext ne rast dîtî. Ev şanî dide ku, cunta bi leyistokek wusa li hundur, xwest rexne û lomên van biran bo mijûliyên û beravêtinên dawîyan hilbijartinan

Bihevnakîniya dinav berên Yewnasistan û NATO (Pakta Bakûra Atlantik), neberjewendîya NATO bika tê xwestin ji vê cihgehê; û ji ber Kibris mîna berê ne here-meke ku jê emperyalîzm bikaribe berjewendî hilbigre hwd. Ji ber şîrûtên rojgeran, Kibris emperyalîzm nerihet dikir. Nexasim, emperyalîzma USA, Kibris a bi vê babetê pêwîst bû, bê guhurandin. Nexwe ev cihgeh ber-dewama nerihetkirina emperyalîzmê wê bajotiba. Bi kîjan daxwazan êriş a Kubayê dikira, ger tehlûka mîna Kubayê nebe ji, bikaranînen dijbehin dixwazê li vir ji birêbixe. Ji ber nedikarin seranserîya Kibrisê bidest bixin, li bakûr karanînek wusa zakirin.

Bi vê bingehe sazûmana derxistin berçavî, daxwaza emperyalîzmê ye ku di vê heremê de, hêlên alozî û êriş-bazî bê îfade kirin; û ev ne tişteke din e. Ji vê hêlê, mîna dixwazin wê maf bîksênin û ji vir êrişan sazîbikin. Weke ku ketî weşanan ji, di serî de USA, hemû emperyalîstan, çawa wê ev der ji xwere bikarbênin, hinkereke vekirî ye.

Ji hêla din, armanc û ramana paş-dehfandina huku-

meta Yewnanistan ji, xwestine. Ûşteke "erê" gotina emperyalistan ji ev e. Halo dixwazin, hukumeta Papandreou bidehfênin enîşkê û bidin erdê. Gerek, bihev-nekirîyên ku hukumeta Yewnan dinav NATO û AET zadike, gerek ji ditina gelê Yewnan vê barê de emperyalizm pir dijwar bêqeys dike. Bona bikaribin ev hejînekî bê mecal bikin, ev hecat serrêxistin, û ev provaqasyon damezrandin.

Ji ber van hemû sedeman, herçuqasî dixwazin ev bûyer bê zanîn û têkiliya cunta faşist a Tirk, USA û emperyalistên din şanî bidin ji, ne wusa bûna vê diyar e. Şexsem, ev provaqasyon ji hêla van hemûyan bi şîrîkatî hatiye amadekirin û domandin. Herçuqasî emperyalistan ser vê bîrê rexne kirin ji, di vê korşerê de alîkarî û piştgirtina provaqasyonê dikin, û ev rastîkî berçavî ye.

Li ser van, ji ber rûdan û pêşderketîyên hevidar, navça Îran û Îraqê, ji bûyera Kîbrîsê hin hînkêrên ku mirov derxine hene. Dîjbehê leyîstoka ser Kîbrîsê hatî berpêşin, dikarê li vê heremê de ji. bê leyîstandin. Sazûmana Tirk, ji serborê dixwaze Kerkuk û Ezerbeycan (a bin karbîdestiya Îranê ye) bike bin serdestiya xwe. Dema pêşiya me de, min li Kîbrîsê çêkirin, heye li van deran ji ev pêşî bixin. Herweha bin navê "rizgarkirina" nijada xwe ê Tirk, ser Kerkuk û Ezerbeycanê dozê wusa tevgirin bike û merhelan de "çêbû-xelasbû"yan, zadar bikin. Serpêhtiya dîrokî û rewşa îroj bo vê yekê pir lihevtêtin. Çawa dîrokê de bi zorê, "çêbû-xelasbû"yan pêşketîye, dixwazê îroj ji bi van rêyan û azînan, xwe hatî-gihîştî bike. Lewma kîjan heremê de ûst û şîrût çetir pijiyabin, van merhelan de rûyê xwe ê gemar û vereşîne daxûyan dike, û ji vê qet xwe nade paş.

Rewşa ku îroj herba dinavberê Îran û Îraqê diyar kiriye, ji ber ku li dîjî cuntaya faşist xusaran derdixine û li hember nexweşîyan didarîstine. dewleta Tirk heye xwe têkilî van cîhgehan bike û êrişan baje. Hînkereke min li Kîbrîsê, jê re îspateke ku cunta li van deran ji rûdanan pêk bîne. Ji xwe tê zanîn, hazîrî û amadeyên ser vê barê, ji mêj de hene.

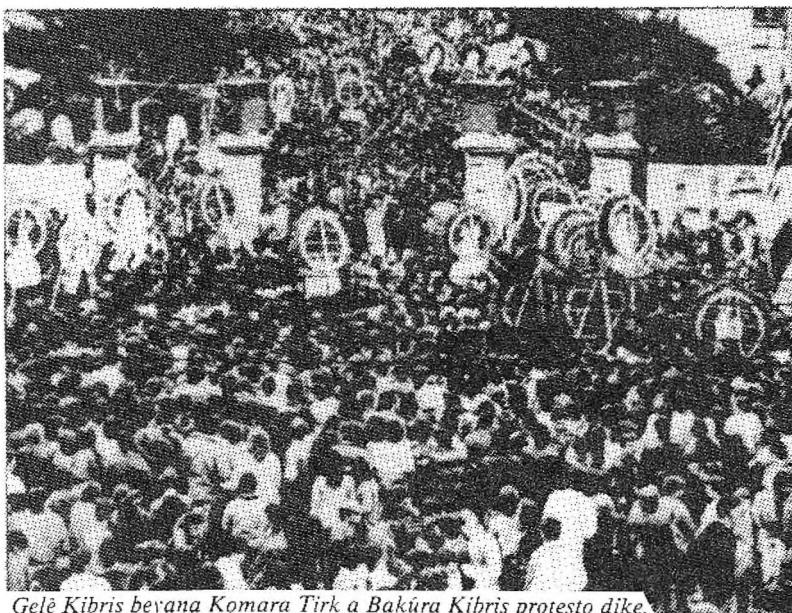
Li hundur û derve êrişbaziya xwe di vê taxê de bilind û zêdekirê cunta faşist, ji ber xwehebûn û qerekerê xwe a harûhov û neyarî li hemberê gel. pêşiya alema gîşî ya dinyayê a pêşveçûyî birabirin bûye û bêkeys ketîye. Bivê babetê, "çêbû-xelasbû" ya Kîbrîsa Bakûr û dîrokê de saziya dewletekî bi vî rengî kêrî bêtir de, daxûyanî û diyar kirin, ji 3 salan virde ye, pikoliya bikarhat, lêdan, hîngavtin û ji ber qirkirinan bi bareke giring jê hêla alema gîştî hatiye rewşa pişangî û tenê mayîne cunta faşist, ji vir û pêde leztir û zûtir wê rabirin (tecrît) bibe.

Ev pêşketin, wê bersekîniya û xweragirtina alema gîştîya cihanê hember cunta faşist gelectir têdayî bike. domandîna hîlmdartir bi xwe re bêne. Xaponekên cunta min li "hîlbijartinan û vegerîna demokrasiyê" hwd. nikare rê bide ku berrabûnên alema gîştî bide rawestandin. Li gel dij wê, bi van pêşketinan re, sextekariya leyîstokên vegerînan demokrasiyê û rûçikê cunta a bîngê çetir der-

dikeve berçavî; ev dibe sedema rexne û xweragirtina alema gîştî ku behtir mezintir dibe. Di nav rewşa jîngar û heyînî, ragirtin wê li hemberê cunta bi hîlm bidome.

Lewra, li ber rewşa ku karbîdestên çînên Tirk îroj têda dijîn, dîroka wan de talankarî, vebirin, qirkirin û mîratkarî hêj di mêjiyê gelan de, bi hînkêr û bûyerên jîngar dagirtiye, û nehatiye jîbirkirin. Ango gelên gêtî, bika hebûna wan a rojgeranî dîroka çînên serdestên Tirk ji pir baş û ji nêzik nasdikin.

Di dîroka nêzik de, zeftkirina Hatayê çawa hat pêka-

Gelê Kîbrîs beyana Komara Tirk a Bakûra Kîbrîs protesto dike.

nîn, zorbazî û zînat çawa hat birêxistin qenc tê zanîn.

Herweha hovîtiya li Kurdistanê bikarhat û çawa tê-xwestin li ser gel vebirîyên û qirkirînan gîrs-komî bê pêkanîn, hêj bi jîngartirîn mêjiyan da cîh dagere. Çînên serdestên Tirk, serkevtina xwe ser Kurdistanê, tenê dikarin bi zor û zînatê bêsînor bajon, bona vê yekê ji gel ji qirkirînan derbas kirine. Ji Palû-Genç-Hênê, Dersimê, Agirî, Zilan; bîyî pîrek-mêr-zarok ji hev cuda bikin vebirîyên komî pêkanîn, Kurdistan heta quncikê xwe a veşartî zefî û vegirtin û kirin bin serdestiya xwe.

Îroj ji bin mêtîngerîya faşist, her babet karîninên hov û xedar tî ajotin, ji nas bigrin heta yên nenas dest davêjin her tîstê gel û bikaranînên xwe bendexane û zindanan de, bi hîngavtin û kuştinan, hovberîya xwe dîghijînin taqa bilindtîrin. Gelên cihanê van hemûyan baş nasdikin û rê ji van re vekirê yarîmetiya mêtîngerîyê ji, vêca bi şêwa xwe a eşkeretir, dibînin.

Avayê ji ber van gişan, min li serpehtiya xwe rojê wê yên îroyîn ji bi zîlma dij-şoreşgeriya har, hatî avakirina cunta faşist, pêş nezera alema gîştî, domana raberî, pişanga û biraberîna (tecrît) wê behtir bileze û protestoyên şewirtir û diwartir wê bialife.

Cunta faşista Tirk, bona civakeke Tirk bi 100.000an dewleteke derîvandîna wê neyîn li ser cihanê, dema dipalîne, gelê Kurd ê 15 milyonan, bin serdestiya xwe digre. Bi azînan ku mirov di qurna nuhan de nikare bibîne, bi destgirtina dîlî, gel bin nîrê xwe digre û dixwaze gelê Kurd bi zor û zîlmê li paşîya jîna hemdemi û hûjen bigre, jîna wê biyani pêşve çûyîne bike. Bêşerm û fîhêtî, derewa

li diji pîkolîyên li ser civaka Tirkên Kibrisê derdikeve û belavdike, lê belê li Kurdistanê gelek divebirêne, dixwaza hebûna wî ji dirokê rake. Bi buhatîya çî bibe bila bibe, bona bighîje vê armanca xwe, ku li pêşîya xwe daniye, ser dide hemû rêyan û her babet dinî, harbûn û nemirovatîyê pêk tîne. Pir raste ku ev leyîstok, li ser vê rûçîka wanê diroki ye. Serpehtîya dewleta Tirk, seranser bi talankarî, pîkolî û qirkirinan, bi bûyerên ji gelan xwin dadiwerîşand û bi hînkaran her babet hovîtîyan dagirti ye.

Vegirtina Kibrisê, liqekî ji politîka M.Kemal e ku di dema buhuri de dihat pêkanîn, îrojî xwe ji nûhve de dihilmine. Bi vê bûyer û serpehtîyê, cunta faşista Tirk çak şani da ku "Ataturk" vaneke baş e. Tiştê cunta faşist nuha dikê, divê ji Kemalîzmê ne cuda bê dîtîn. Ew ji ber daxwaza Kemalîzmê xwe didin ser van rê û rêçikan. Çawa serborê de, Kemalîzm; di Kurdistanê de vebir pêşdar kiriye, Hatay wergirtiye, dijminahîkî har li diji karker û gundiyan birêxistîye; cunta faşist jî, li gor rengê ji Kemalîzmê girtiye bi eynî babet û tewran xwe ditewgirîne, pêşveçûyên dijbehin pêşkêşî dike. Ev avayîya ku cunta faşist tê ketîye, ji ber van sedema divê ji Kemalîzmê newe qut û cuda kirin. Ne tişteki din bilî rûçîka Ataturkvaniya rojgeranî ye. Bi bûyera Kibrisa Bakûr pêre, behtir xwedîyê serboriya xwe derdikeve û daxwaz dike wêna ji îroj pêde pêwîsttir jîngar bike. Lewma zanistîya û têgihîştîya dirokê ji nûhve zadar dike û derdixe rojê. Mîna çawa dixwaze xwedîyê Kemalîzmê derkeve, îspat bike, gavên ku Ataturk avêtibû şopîna dike, bi hemû xwexweyîya xwe, mîna vî xwe ditevgirîne, dikurîjîne û dilerizîne û dixwaze erîşbazîyê bike. Kar û xebata wan a îro, tene ser vê rêyê ye.

Balam di rojên em tede ne, ne rêdare politîka sextê ku cunta kedxwara faşist bikartêne biçe serî û jêhatî bibe. Hevaleke wê di Arjantîn de pêk hati ev zînat û zorbazîya koregirek, dawîya afirande holê berçav e. Mîna tê biran cunta Arjantîn jî, di sala derbasbûyî de bona danîna xwe bişidine, daku hêrsa girsê gel ê zêde dibû nequlibe hemberîya şoreşgerî û balên wan bikşene ser pêşketinekedin û şovenîzmê kûrtir bike û wana rawestîne, Falkland wedigre, li di dawî de pêşveçûnek çewta vê rewşê zadike û berza sazîyê li hundur û derve anibû qonaxa têkçûnê. Îro cunta faşist jî, ser dayî jî vê leyîstokê û ji ber koregireke li her hêl û merhelan da bikaranî, wê nikaribe pir bihesile, ê sazî bê taxa berrabûna, ji ber van bikaranîna, li hundur û derve kîjan behtir tûji dibin, ber û pêş. Cunta ger ji ber pêkanînen gihan merheleki, ji ber şîyariya giştîya gel ku li hundur û derve li diji vê politîkê qewre dibe û ji ber xweragirtinên sadir dibin, wê jêhatî nabe. Bi dem bihurandîne, ger gavên hatin avêtin pak û hêja bîn dîtîn jî, ger dimeşe daxûyan dike jî, rasti ev hebûna tevgerê ku paşî diçe ye. Heta rojên îro, çinên serdestên Tirk karine bi politîkeke wusa jiyana xwe bidomînin, û berdewam bikin. Lê belê, ji vir û pêde, ev hacete jîngariya wan a bingeşîna yeke wê ev rê ji wan re pêk nayne.

Ji nuha pêde, cunta kedxwara faşist nikare politîka xwe a korûgirek di hundur de bajo û li ser vê jî hêj behtir ev li derve jî bimeşîne, rêjê re nemaye. Cunta faşist, vêca nikare bi zîlm û zînata xwe a çargavî xwe jiyandar bike.

Tellalkirina KKTC, keda nayê serrast û helbûna pîrsgirêka kûr a cunta faşist a Tirk e. Ev gîrgîrek, ji aborîta rêzanîyê li her alîyan xwe pêşdar dike. Hatî girtin û aloziya xwe her barê de, daku paş xwe bihêle, ger ser dabe vê bûyerê jî, wê nikaribe çeleki û çelengiyê li ser rêya berjewenda xwe bisadirîne. Lew, li hundur û derve, bûyerên derketin berçavan, rê nadine vî tiştî. Herweha ji bona xwe piçekî rihet bike, cunta faşist ku ser daye vê bûyer û serpehtîyê, wê jêre pîrsgirêkên giran derxêne, û ser wê barbike.

Ger cunta faşist wê ji bin pîrsgirêkên hewqas dijwar û giran bikaribe derkeve, rêya helkirinê peyda bike; an ne? Wê bikaribe heta kîjan taxê vê bibe serî? Em bawerin, şansê wê di vê barê de tune ye.

Ev bûyer, ji ber ku keda pergela mezin a cunta faşist a pêwîst e, dikare serê cunta jî bixwe an rê hilweşandina wê re veke. Ev dikare bê bendrawestandin. Di vê barê de sert û şîrût, ji binî nehatî gihîştine.

GELO SAZÛMANA ÖZAL MAL JÎ . . .

(Destpêk di ripelê 5an de ye)

hêzên şoreşger û demokratîk, ser bingeşa vê fahmkirin û têgihîştinê hazirin ku bi dijberîya borciwazî re, bihev re bîstênin.

Başê! "Çepê" borciwaziya piçûk a Tîrkîye û Kurdistanê, bi kîjan şertan bi tevgeran borciwazî re rê distêne, çima birdozên xwe eşkere nakin. Bilî vê zelalîyê, çawa dikarin hewqas beberpîrsîyar piştî xwe biqulbênin şoreşê, û dikarin bi rûreşî erîşê hêzên şoreşger bikin?

Diyare ku ev hêzên hana, ser rêya nav ketinê de bi bingeşa firotina şoreşê dixwazin çermên xwe xelas bikin û tişteki din ji danafikirin.

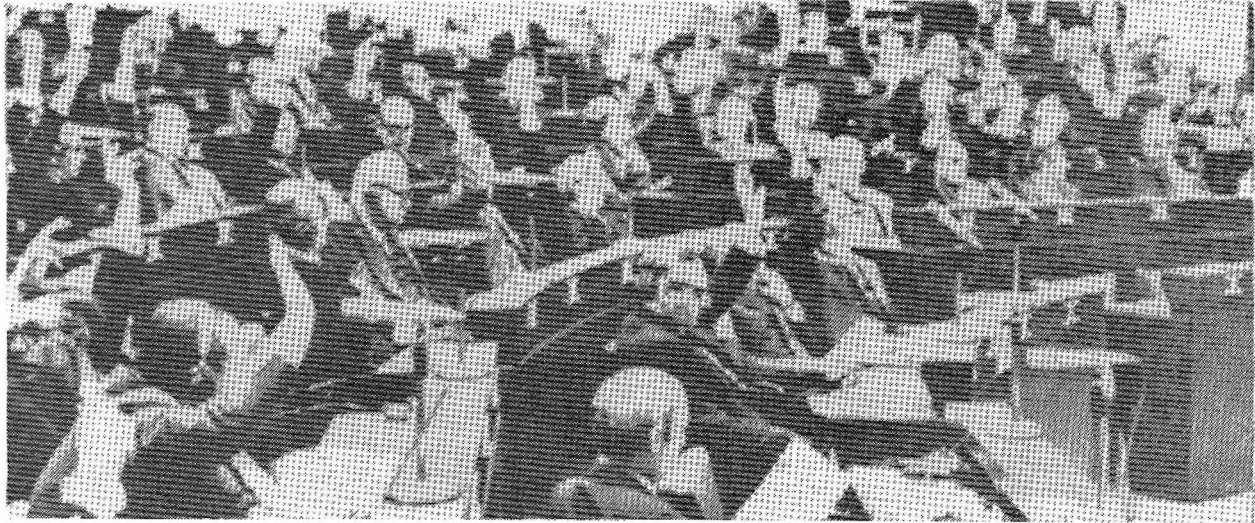
Hêzên şoreşger û demokratîk nacarin ku li hemberê vê tehlûkê şîyar bin û xebata dijwar bo birabirîn (tecrit) û pişangekirina (teşhir) wan bajon.

Li hemberê vê "tevgera rawestandina şoreşê" a ku rastûrast ji aliyê sosyal-demokrasiya Awrûpî derketiye holê, divê hêzên şoreşger û demokratîk yên Kurdistan û Tîrkîye, ji alîkî rêxistinên xwe yên hundurî seranser avabikin, ji aliyê din jî, bi teqîqên rêxistinî û tekoşinê yên ku iktidarê erk dikin, ji hemû tengasî, alozî û derzên rejîmên, ji xwere berjewendî sadir bikin daku bikaribin li hemberê iktidarê gav bi gav bibin hêzên alternatîf.

Tevgerên şoreşger û demokratîk yên Kurdistan û Tîrkîye, wê ne pey dîvîka borciwazî û ne ji pay armanca demokrasiya borciwazî wê biçin lê pir ronîye ku ser bingeşa rêxistina xwe a serbixwe û ser bingeşa tekoşin û livbaziyan xwe bixwe, bi sazîkirina ittîfak û hevberdîyan xwe yên bingeşî û bi piştixweve kişandina hemû hêzên muxalîfên din, bona iktîdara demokratîk a gel wê tekoşin bajon û şerbikin, û bimeşin karbidestîyê.

Gora vê dîtîne, ser bawerîyên û dîtînen EYBDF (Eniya Yekîtiya Berxwedani-Dij Faşîzmê) û ERNK (Eniya Rizgarîya Netewa Kurdistan) divê erkên hewceyên pratîk bîn pêşvebirin û firehkirin. Ev hîlbijartînek herî-rastî serbixwe ye. Rojên me de divên hêzên şoreşger û demokratîk mîna me nuha li jor gotî, vê rastîyê jî xwe re bijêrin û bingeş bigrin lewra tu rê din tunin.

BERÎ CIVÎNA CÎVATA AWRÛPÎ DÎTÎNA GELEMPERÎ

30ê meha Çile hat. Vê rojê de civîna parlamentarên meclîsa Awrûpî dest-pêkir. Berî civînê, berhevdan û mijûlin li Tîrkiye û Awrûpa zêde bibûn.

Mîna tê bir û hiş, cîvata Awrûpa civîna xwe a Êlûn 1983an de, bîryara ku parlamentarên Tîrk civînê de cih negrin derxistibû. Lê şewra bingeîn hiştibû mējuya 30ê Çilê, dixwestin taliya "hîlbijartinan" bişopînin. Piştî dawîya hîlbijartinê ku ji hêla hêzên Awrûpî ji nêz dihat şopandin, bili tu guhurandin sazûmana Tîrkî de pêş-neketibû. Hêlwestên Awrûpî xwe şûna "dijwariya" pêşî dajotin, bi rêwşeki "nerm" nêzi Tîrkiye kirin. Herwaha, gora salox, agahi û berhevdanên gihan alema giştî, bo vê civînê bili baweriyên ser civînê sê ditînen din xwe aşkere dikin. Yekemin; divê Tîrkiye civînê de cih bigrê, ...duwemin; bila miha Gûlanê pêşdari bibe, ...sêwemin; ji binî civînê de cih û şun negre. Ev rûdan karlekiri û hilma xwe dide derdorên borçwaziya Tîrk ji. Kesên du ditîna ji xwere rast digrin, dixwazin pêşdari bibin, hêlwestên din li benda civîna Gûlanê rawestandin pêşneyar dikin. Lew şun girtina li civînê bixusar dibînin.

Ev pîrgîrekên li Awrûpa hêzan mijul dikin, rojenî li Tîrkiyê ji tîn hurkolanin. Têdayiya rewşê û çî çekirin tê xwestin, ji hêla gel berçavî tê pîrskirin. Bîmaf herkes "vergerîna demokrasi" û li benda wê mayin bê têda

diderivene, rastiyên rojgeran bi hemû tazitiyên xwe diyarin, lewma avakârên 12ê Êlûnê hemû qedemên sazûmanê bin destê xwe de digrin, herwaha bin vê rewşê hêj peyva "demokrasi" pêşewar kirin, gir û hêrsa gel mezintir dike. Eşkere ye ku, gelên Tîrkiye û Kurdistanê, hêzên demokratîk û şoreşger bi maf ev lome dikin. Û hêzên demokratîk li Awrûpa ji ev xurtir dikin. Di demeke mafên mirovan yên bingeîn tîn perçiqandin, dadîngahan de her roj bi sedan demokrat û şoreşger tîn kuştin, mafên karkeran tîn mijandin de, behsa "demokrasiyê" kirin, tenê dikare taliyên bizdehin derxêne û rewşeki xaponek e.

Mîna ji bo hêzên demokratîk û şoreşger yê Tîrkiye û Kurdistanê, bona hêzên demokratîk yê Awrûpa ji, behsa û berhevdana, ger parlamentarên Tîrk dicivînê de bî derivandin, an ne, ger parlamento wana nasbike an ne, nikarê bibe bûyera bingeîn. Lew, berî hertiştî, dilxwestîna demokrasiyê li Tîrkiye; di 12ê Êlûnê bi derbekî leşkerî jordest bûye û 6ê Mijdarê de hesabên xwe veşartinê bi hîlbijartinan kirê û hêj leyistok misoger dikê dîktatoriya faşista devbixwin, tenê bi xwestîna tekoşîna wana hilweşandin bicîh dikare bê. Ev zorhewce ye ku bê derivandin û piştgirtin. Ger ji demokrasiyê, bi cilên sivil yê serxwe de kirine, hovberî û

vebiriye didomîne, sazûmanê leşkerî neyî tîgihiştin, ger derivandina mafên çîna karkera û girsên xebatkar bê birdozîn û ger iroj bin hovberiyê de ye mafên gelê Kurdistan bixwazin bî parastin, tiştê bê kirin eve ku; an piştgirtina van gelên li hemberê cuntaya faşist bo demokrasi, serxwebûn û tekoşîna wan bo mafên mirovatî divê bê derivandin, an ji divê xwedî şîrîkî gunahbarên sazûmana devbixwin, ji serî de derivandin bê ditin. Vê barê de derketî pêşçavan, tercîh û bijartinek wûsa bêaxaf hewce ye.

Li Tîrkiye tevgera şoreşger û demokratîk, Kurdistanê tevgera rizgarîya netewî bili her babet êrişan nekariye bê hilweşandin. Bili bi her ûştî talan û mijandinê aloziya kapitalîzma yekdest kûrtir bûye, hemberê pêşketinê dijwar di heremê de burjuwaziya Tîrk tengasiyê de ye û dubendiya nav çînen burjuwa çuqas diçe behtir serav dikeve. Ev rewş dirêjahiya aloziya emperyalîstên USA û Awrûpî ye, ne rewşeke ger mirov bêje mirov hember demokrasi be an ne. Balam bi tekoşîna dinavbera monopolan, dixwazin sazûmana burjuwa, çêtir bê gotin. Dewleta mêtîngera Tîrk, bi jîngarî dirêj kin, atîya wê biparêzin. Ango ev dubendî taliyên nikarin bî serrastkirin. Dorhêlên

(Dûmahîk di rûpelê 38an de ye)

George Habbaş:

“Ketina Arafat, Ne Hilweşandina Şoreşa Filistîn e!”

“Piştî serekê komîta birêvebirê PLO, Yasser Arafat, mêtûya 24.12.83an de seri li Qahîre da, pêşajoyê PLFP (Eniya Rizgariya Gelê Filistîn) George Habbaş civînek li pêşiya weşin û rojname sazî kir. Di vê civînê de, ev serdan bi rengê; ‘ev ger hilweşandina tevgera şoreşa Filistîn ramangar dike’ daxuyan kir. Û Yasser Arafat bi navê ‘Sedat ê Filistîn’ da navdan. Dîyar kir ku, ji vê keliyê pêde, Arafat nikarê berpirsiyariya PLO û gelê Filistîn bike. Bang li hemû hêzên Filistîn kir, daku li hemberê pêkanînên Arafat tewrê xwe êşkere bikin û berxwedanê bilind bikin.

Ev tewrê Habbaş, îro hilweşandina planên emperyalist û paşverû yên li Rojhelata Navin, armanc dike; bi baweriya ev tewra wî, bo pêşketin û bûyerên tali di qada Kurdistan de bo xebatên tevgera şoreşger, wê çirûskên ronahiyê bide, dixwazin birek ji nivîsta civîna wî a pêşiya rojname kirî, mîna xwe berçavê alema giştî ya şoreşger û welatperwer, pêşkêş bikin, lew ev ji me re ji amadekarîkî hewce ye.

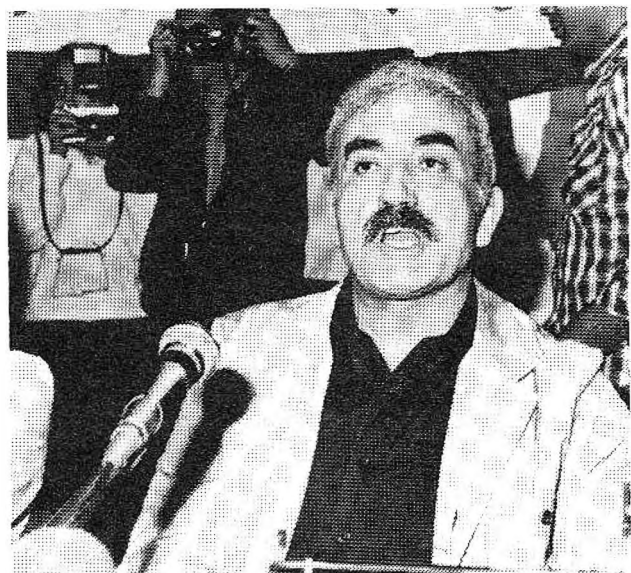
Heval George Habbaş, di civîna pêşiya rojname û weşanan de:

Sekreterê gelemperiyê PLFP heval George Habbaş, mêtûya 24.12.1983an roja şemiyê, di qarargaha kovara El-Hedef li pêşiya rojnamen û muxabîrên ajansan yên li Şamê, ku hejmareka bilind li vir bû, civînek pêkani.

George HABBAŞ- Ji roja şoreşa Filistîn derketî ta niha, ji xwe re azîneki berxwedana nûjen pêk aniye, daku dubendiya nav siyonîzm û Ereban de bo mafên gelê me û netewa me bîn bikaranîn. Dijmînên gelê Filistîn dixebitin, daku berxwedanê hilweşênin. Bona vê yekê pir babet plan pêşve birin û dibin.

Emperyalîzm, siyonîzm û dorên paşverû, serê 18 salane dixwazin şoreşa me, a ku kesbûna gelê me û yekîtiya wê afirandiye, qels û bêhim bikin. Her weha êrişên leşkerî û rêzanî birêve birine. Lê, hemû mijûlî û xebatên wan bi fiasko dawî pêhat. Balam şoreşa me, bi hindakirên giran û kovanan, êş û xwînê ser rêya xwe de, berdewam kir. Ev rewş di dîrokên şoreşan de, kêmkê dîtîne.

Siyonîzm û sazûmana USA, daku PLO têkçûn bikin (ji holê rakin), hemû çekên xwe mîna yên leşkerî, rêzanî û

George HABBAŞ

weşanî serrêve xistin û wana bi hovîtîkî mezin bikaranîn.

Lê berxwedana leheng û keleş a gelên Filistîn û Libnanê û şervanên wan yên hogir û dilsoz, ev êrişên hovberî pûçkirin. Şanî kirin ku stratejiya şoreşê (stratejiya şerê geli), li hember zexma teknolojîk a dijmin, raste û bilî ve rêyê, tu hîlbijartînek din bo rizgariyê tune ye. Ev rasti bi tekoşînên xwe îspat kirin.

Lê mixabîn, derdorên birên emperyalist û siyonist, bi hevalbendiya û bihevrexebatdariya paşverûtiya Ereban, yek keli şerê xwe a bêmaf narawestandin. Dema taxa leşkerî de binkeftin girtin, êrişên xwe yên rêzanî herweha domandin. Pişt vegirtina Beyrûdê, Amerika bo atîya erdên zeftbûyî, xebatek ajot, daku hevpeyvîn bi paşverûkên Ereban re bikaribe bike, xwest wana bikîşîne hevpeyvînê. Sazûmana USA, bawer dikir ku, PLO pir bêkeys ketiye û nikarê li hemberê planên wan derkeve. Ji ber vê dîtina şaş û bêbingeh, nederivand ku PLO, berpirsiyar û nûnerê gelê Filistîne û plana Reagan pêşneyarê van hêzan kir.

Berî civîna 16. a Meclîsa Netewa Filistîn –CNF–, pir îşaret hebûn ku serekîtiya birêvebirê PLO, amade ye bo vê planê rûnê ser masê. Bilî me ev didît, bona em bikaribin yekîtiya rêxistinê û xeta netewî biparêzin, me

xwe bi serpehetiyên demokratîk girêda. Û me xwest di sinorên dadi yên rêxistinê de, tekoşinê bajon, Ev bijartî-neke rast bû. Di civînên 16. yên CNF de, piştî berhevdanên westayîn û pêwîst, me karî bernameke (program) kêmasî a netewî derxênin. Ev bona bingehekîrîna atîya xeta rêzani a rêxistinê û yekitiya wê pir tişteki baş û biha bû.

Dema nav refên Fetih de tengasi, alozî û nexweşî pêşçav bûn, me xwest yekitiyê biparêzin. Bêlez û biaram, me xwest van nexweşiyên ser rikna yekîtî û pêşketinê helbikin. Her babet xebatên behra me bûn, me bicîh anin. Em li hemberê çek bidestgirtinê derketin. Lew me dizanî ger çek bîn bikaranîn wê şoreş bêhîm. Bêkeys bikeve, wê ji birdozên xwe dûr bikeve û perçebûn û belavbûnê bidamezrine.

Taku bingeha welatperwerî hebe û xwe bajo, bawerîki me a dijar heye ku, em dikarin dubendiyên nav refên şoreşa Filistin, bi azinên demokratîk ji holê rakin. Zagona zanistî a ku dubendiyên nav refên şoreşê de dadîngeh û pîrsewar dike, zagona yekbûnî û dubendiyê ye.

dabû. Yasser Arafat bi vê hevpeyvinê, eşkere kir ku şewra derivandina plana USA a xwesiparî û nokerî dixwe de barkirîye, dide.

Ev gav, berdana xeta netewî a bi tehlûke bû. Bi vê: Yasser Arafat, bêberpirsiyariya xwe bo mafên gelê Filistin dîyar dikir. (Mafên gelê Filistin; ser erdên xwe yên netewî, çarenûsa xwe bixwe bibjêre. sazûmana xwe a serbixwe sazî bike hwd.)

Ev gav, bi rewşekî eşkere û zelal li dijî bîrvarên CNF û gelê Filistin hat avêtin. Ev ûşt, Yasser Arafat, dani hemberê gelê me ê şoreşger û wi ji binaka netewî, ser rêkî şaş, dûr xist. Lewma, vêca em Yasser Arafat serekê PLO û birêvebirê komîta wê, naderivênin. Em nema dikarin wi serok bibînin. Bona parastina xeta netewî a rêxistinê, bona parastina yekîtî û refên netewî, emê Yasser Arafat bi azinên demokratîk ji sereketiye dûr bikin. Îro, di-yarkirina van mercên xwar, ez pêwîst dibînim;

1- Zehmetî û alozî çuqas tekoşina me balifîne, bila be. bawerîya me bo doza me a dadi û mafên me yên dadi, nikarê bê hejandin.

Bes ev rewş, bi taybetiya xwe ji gavên Arafat ku avêtiye, dûr digre.

Hevpeyvîna nav Yasser Arafat û karbidestên Camp-David di sêrata Kubbe de çêbû, têdayîya nêzikbûneke rêzanîya bi tehlûke ye. Lew, gelê me pir salên dirêj li hemberê vê rabûbû. Bedelê wê bixwîn û ronakrewanan

2- Bona berdewamkirina tekoşina çekdari, emê tevgera xwe a hişk, bawerî û birdoza xwe a bi him bidomînin.

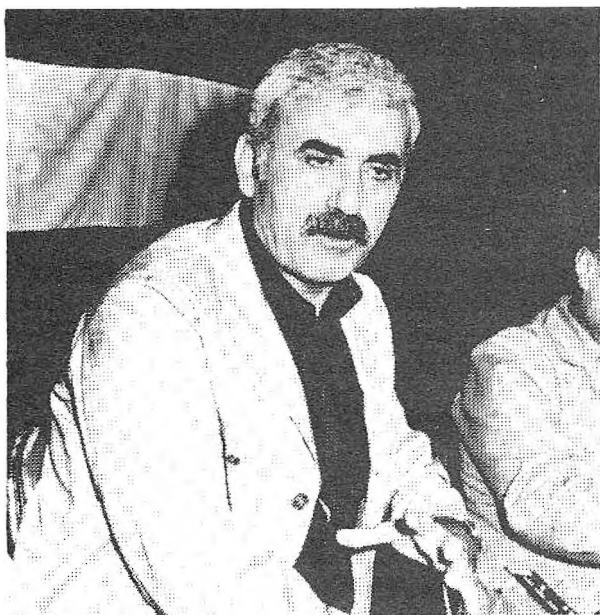
3- Yekitiya refên Filistin, li hemberê dijmin û planên wan, çeka pêwîsttirîne. Daku bingeha netewî de yekîtî bê parastin, emê bi hemû kiryar û berpirsiyariya xwe,

bixebitin.

4- Baweriya me, û ditina me a hişk ser bingeha welat-perweriya rast bo yekitiya netewî, xwe palandi ye. Ev tewra me, birayên me yên nav refên Fetih de: an dibe şasiyê, an ji, ji ber doza me a dadî leqayî her babet êrişan dibe. rêzên xwe li hemberî van êrişan zexm dikin. Em girîng dibinin ku, bangeke wusa ji bo van birayên me hewce ye.

PÎRS- Hûn Arafat iro çawa dibinin?

George HABBAS- Mina ditina zagonî, Yasser Arafat hêj serekê Birêvebirê Komîta PLO ye. Lê, ji vê keliyê pêde, nikare berpirsiyariya daxwazên gelê me bike. Nikare ramanên gelê me bibe serî. Ez bawer nakim, ku ji vir û pêde serekê Birêvebirê Komîtê bimîne. Arafat, li pêş çavên gelê me Sedat ê Filistinê ye. Bawerîki me hişk pê heye ku, tewrê gelê me li hemberê Sedat damezrandibû. wê hemberê Arafat ji bidamize. Arafat bi ditina gelê me sembolek bû. Lew ewî daxwazên gel berpirsiyar dikir. Gava pişt li daxwazên netewî a Filistin bizivîrîne, gelê Filistin û gelê Ereb ji wê pişt a xwe li wî bizivîrin.

George HABBAS

PÎRS- Ger Arafat bê dîrxistin, wê kî xebatên rêxistinê bajo?

George HABBAS- Pirsgrêka wûsa bo rêxistinê, wê pirsgrêkeke kin-dem be. Nuha, divê endamên birêvebirê komîtên cihî di vê pirsê de gavên xwe bavêjin, bona xebatên rêxistinê nav xwe de dan û sitandinê bikin. Bili vê serekê di me heye, yê ku ne ji hêla Birêvebirê Komîtê, lê ji hêla CNF hatiye hilbijartin. Bona halkirina pirsgrêkê, dagirtina valayîkî wusa, divê serekê CNF Halit Fahhum dest bi xebatê bike. Lê bili hemûwan, divê em van kêmasiyên zagonî ji kêmasiyên xebatên şoreşgerî dûrbikin, ji hev cûda bibinin. Ez dizanim ku, ji hêla kêmasiyên û aloziyên zagonî û hin pergala din de, pirsgrêkê gelekî, bi vê re ez nikarim tiştekî din bêjim.

Lê, bo domandina şoreşê tu pirsgrêkê tunene. Çekên me, wên tim û tim li hemberê emperyalîzmê û siyonîzmê agir bigrin. Bi taybetî, di vê pêvajoyê de, li gel tekoşina

rêzani û xebatên girsên gel, di vê di şerê me de, tekoşina çekdari ji, li hemberê emperyalîzmê, zêdetir bibe.

PÎRS- Ger piştigirt û muxalîf behtir bin û xwe bizivîrînin Camp-David, wê gavê, Yasser Arafat wê bikaribe bi dadî nûneriya Filistin bike?

George HABBAS- Berî her tiştî ez dixwazim bêjim ku, ev pirs, pirseke gellek nazik û tenike. Ger bê barbal kirin ku emê li hemberê vê xebatê serpê rabin, bersiv ev e: gelê me bo parastina doza xwe wê rabe ser piyan. Lew gelê me bi dirêjahîya 18 salan hewqas kovan û xusar ne ji bo ku şoreşa me bi bingeha Camp-David dawî bibe, da. Ne ji, bona vê yekê şoreşgerî kir. Hûn dizanin, talikirina şoreşê ser bingeha Camp-David tê kîjan têdayî yê? Ango, ne jibo şoreşa Filistin, ne ji bo mafê gelê Filistin, daku vegeerê welatê xwe û çarenûsa xwe bi destê xwe bibijêre ye!

Ger em pêşbendi rewşekî wusa bibin, emê "çeka gel" bizavînin. Emê, gel bo domandina şoreşê, zana û hişyar bikin. Ez nikarim bawer bikim ku, gelê me wê li hemberê Sedatê Filistin bédeng bimîne û bi hemû hêza xwe li hember wî şernake.

Nenêrin gotinên Ferîç û Şavva, heval! Em tewrê gelê xwe yê li erdê zefîbûyî de baş dizanin. Dijminê siyonist, daku doza netewî a gelê me bike ser rêyên şaş pir xebat kir. Yekitiyên Gundan, hinkerên eşkerenc (Yekitiya Gundan: Bona planên otonomî bîn bikaranîn, Îsrail bi destê Filistinîyên noke û sîxur du rengên rêxistinîyan avakirin. Ev rêxistinê hana, divê bû, bibin alternatîfên PLO).

Hatina Arafat wê ji hatina serekê "Yekitiya Gundan" Mustafa Dudin ne çetir be. (Mustafa Dudin: Serekê "Yekitiyên Gundan" yên ku Îsrail saz kiribû, bû. Dema ewî ev karê xwe dimeşand. Filistinîya pêşî wî teşîr kirin, dawî sala 1981an de kuştin. Ev bixwe bihevrexebatdar û nokerekî Îsrail bû.)

Ev pirs a te, ji min re dibê sedem daku ez bang li her jin, her mîr, zarok û ciwanên Filistin bikim. Daku tewrê xwe li hemberê gavên tehlûke diyar bikin. Her sendiqe û yekitî, her welatperwer û kesê Filistin girîng li hemberê vê rewşê, tewrê xwe berûpêş bike. Kin bê gotin, divê herkes bersiva vê pirsê bide: "Tu hevalê Sedatê Filistinî, an tu dixwazê şoreşê bê domandin?"

Gelê me wê herkesî, li hemberê van gavên bi tehlûke, bi tewrê xwe berdadîgeh bike.

Tu kes nikare bêje, ev gav, gavekî hesane, an xwerû ye. Em ji demek wûsa derbes dibin: "Hebûn an nehebûn!". Pirsê eşkere ye ku, bo em hebûna xwe biparêzin, emê bi her hîm, hêz û sextên xwe bixebitin.

PÎRS- Piştî Arafat ji Tripoli hat derxistin, imkânên destê wî de çibûn? Kuderê ve diçe?

George HABBAS- Ez bawerim, gora ditina teorîk, destê wî de pir babet bijartin hebûn. Camp-David ne çara yekemîn bû. Hinker; dikarî rast biçe Tûnis. Li vir, dikarî bangê bo birêvebirê komîtê re bike, daku dan û sitandin ser şîrûtên rojgeran yên şoreşa Filistin bikarbên. Di rewşekî wusa de, em bi navê PLFP biçûwan civîne. Bo serkeftinê, bi hemû hima xwe, emê bixebitîyan. Meyê

piştgiirtiya Arafat, ne ji bona kesbûna wî, lê ji bona serekê birêvebirê komîtê ye, bikira. Bijartina welatperwer ev bû, lê Arafat ji xwe re "bijartinek" din derivand.

PÎRS- *Tewrê we li ser alikariya Misrê û Urdunê bo Arafat çîye? Em dixwazin binin biran, ku Sûri wî (Arafat) teydi nake?*

George HABBAŞ- Ez bawerim bersiv pir zelale. Husnî Mubarek û Mîr Huseyîn alikarî didin Arafat. Li hember vê rabûna Sûri pir xwerûst te. Sûri ji ber xeta xwe a rêzanî, pêwiste li hember vê şewê derkeve. Misir û Urdun piştgiirtiya Arafat dikin. Ji ber ku dixwazin, Arafat plana Reagan biderivîne. Sûri li hemberê gaveke rêzanîya wusa ye. USA, eniya Erebb (PLO û Urdun) bona vê yekê berkar dike. Hazirîki wusa bo Îsraîl hiştiya paş. Ger eniya Ereb bê refê, wê li benda guhurandina sazûmana Îsraîl bisekne. Hinker: mina Partiya Karkerên Îsraîl bêne karbidestiyê.

Lê, ez tim û tim vê pirsê ji xwe re dikim: çima Arafat ji dawîya serekên Ereban yê berî nuha têgihiştinî nagre! Lew, ger Amerika bi planê xwe nekaribe biçe serî, eşkere ye ku wê bêje; "kusrê nemînin, Îsraîl naderivîne, em nikarin behtir sixte ser wan bînin".

PÎRS- *Hûn bawer dikin ku, hêj rêya tevgera leşkerî bo Filistinîyan heye?*

George HABBAŞ- Erê, ger hûn bi pîrsa xwe, bê alikariya enîki Ereban bo şoreşa Filistin, tenê bi bingeha şoreşa Filistin, destpêkirina bizav û livbazên rizgariyê, armancê dikin, divê ez bêjim; ev pir zehmete.

Ger hûn pîrsa tekoşina leşkerî dikin, vê gavê tiştê ez bêjim eve; şervanên Filistin, divê li Filistin û Libnanê bi komên piçûk xwe sazî bikin. Bi van koma derb li hêzên Îsraîl bidin. Nexasim, ev tişt nuha hê jî dibe.

Tekoşina çekdari a Filistin, li gel bindestiya mafên netewî yê Filistin, wê bidome û bilind bibe. Ketina Arafat ne hilweşandina şoreşa Filistine. Tekoşin û berxwedana çekdari a Filistin wê seranser bîji.

PÎRS- *Serdana Arafat li Qahire ji we re bû surprîz? Hûnê çawa, li hemberê vê serdanê rabin?*

George HABBAŞ- Bi taybetî berî şoreş Beyrût valakir, me pir analiz ser "rasta" Filistin kir. Analiz eşkere şanî didan ku "rast" hêdî hêdî ber bi Amerika ve diçe. Demê berî nihan de, rasta Filistin lihevda û hevpeyvîn behtir ser bingehe kongrên navnetewan, ku USA û yekitiya Sovyet ji amade bûn, diderivand. Lê piştî valakirina Beyrûtê, hat dîtin ku rastbirast bi USA re danûsîtandin dike. Me ev karûbar pir zelal dît. Ji ber vê yekê rewşa jin dike, bo PLFP nebû surprîz. Lê ger hûn vê pirsê ji min dikin; we birdikir ku ev jî rê derketin, wê meha 12an de pêk bê? Ez dixwazim bêjim; Na!

Emê çawa li hemberê jî vê rê derketinê rabin? Ez dixwazim vê pirsê wusa bersiv bikin; Berî hertiştî hêzên Filistin, divên li ser vê gavê baweriyên xwe eşkere bikin. Têdayîya wî gavi çîye? Hinker, em dikarin bêjin, ev gav berdewama Camp-David e, an jî Yasser Arafat dixwaze

şoreşa Filistin bikşîne Camp-David; mafê me heye em vê yekê bêjin? Ger wusa be, divê em ser tiştên bikaribin bihevrebikin. Lihevda nek çak bikin. Me bi navê PLFP, bendên pîrsê yê yekemîn û duwemîn bersiv da. Ev gav taliya dûrkirina Arafat ji PLO daxuyan dike. Lew Arafat, vêca nûneriya xeta rêzanî a PLO nake.

Tiştên ji vir û pêde bînin bersiv dan ev in; çî bikin? Çawa emê bighijîne vir? Gora bawerîya me, divê şer bi Yasser Arafat re, bê sinor kirin. Lew Navenda Komîta Fetih jî, diyar kir ku, berpirsiyarê vê serdanê tenê Arafat e. Em naxwazin şer pêş bikeve, em bi Fetih re bihevrebînin. Şerê me bi kesbûna Arafat û kesên wî, bi gavên wî avêtinê qebûl dikirin re ye.

Di navê Filistin de, divê berî her tiştî, ser vê xetê lihevda nek pêk bê. Ji vir û pêde, ser vê dîtîne, bi me re yekîtiya lewa dikên, sendîqa hêz û kom divên xwe lihev bicivînin. Pêşî divê Yasser Arafat ji serekîtiya rêxistinê bê dûrxistin, dawî divê enîki fireh bê sazîkirin, lew dema vê karê hatiye.

Dema şerê Beyrûtê em bihevrebînin, min dît ku Arafat ji li ser -nav me serekên Filistinê de, girêdanên tekoşinê yê rast hene. Lê, ji doza netewî ez tu caran bidestî nadim. Gava jî rê derketin hebe, ezê hemû him û hêza xwe birêbixim. Ger, em baş bizanibin, emê çawa gelê Filistin bajon, emê bikaribin van jî rê derketinan ji bîkeys bikin. Navenda Komîta Fetih, gavên Arafat nederivand. Ev rewş şanî me dide ku, ev bawerîya me pir raste.

PÎRS- *Me berî çend keliyan, sehkir ku we ditinek bi Haddam re (wezîrê derve yê Sûri) pêkanî. Dikarin derheqê vê hevpeyvînê me ronî bikin, ser çê hûn peyvîn?*

George HABBAŞ- Me ser sê pîrsgirêkan danûsîtandin kir.

1- Emperyalîzm êrîşî Sûri, şoreşa Filistin û tevgera welatperwer a Libnanê dike. Me, bo dij êrîşan, bo lihember rabûnê, baweriyên xwe diyar kir. Bona şîrûtên bîngeh û alikariya li hemberhev sekinin.

2- Pîrsgirêka Filistin bû; em bawerî divê ittifaqa me bi Sûri re zexm be. Ji ber vê yekê bona pîrsgirêka Filistin û rêya helkirina wê, danûsîtandin pêwîst e.

3- Ser hebûna me li Sûri bû; bona vê yekê pir pîrsgirêkan pratîk yê ku timdori bînin hûrkolandin û danûsîtandin hene.

★ ★ ★

QONAXA DAWÎYA XWESÎPARÎYÊ !

ROJHELATA NAVÎN di van salên dawî de dû vegirtinên mezin, jingar kir. Heziran 1982an de siyonistên Îsrail êrişî Libnanê, Gulan 1983an de cunta faşista Tirk êrişî Kurdistanê Başûr kirin. Îsraila siyonist, bi alikariya emperyalizma USA û bi piştgirtî paşverûkatîya xweyîcîh ev vegirtin pêşve xist. Dixwest, tevgera berxwedana Filistin û serekîtiya wê PLO li Libnanê tune bike. Û pêre girêdayî, hêzên din yê şoreşger ku li vir cih girtibûn, biperçiqêne; û Libnan biqulibêne cihêkî serxwe bo emperyalîzmê, daku ji vir sext li ser bike û bidestxistinê pêkbêne. Sûrî ji hêla emperyalîzma USA plan bûyî, bi şîrikatî û hevrexebatdariya Seddam û Evren hati ajotî, bi destê cunta faşista Tirk pêk hati tevgera êrişê ser Kurdistanê Başûr, xwede armanca hilweşandina Teverga Rizgariya Netewa Kurdistan a bilind dibe û hêza pêşenga wê PKK, hildigirt, daku sazûmana Seddam a alozî û tengasiyê de ye xilas bikin û navçê de bi bingeha weşandina tevgera şoreşger, jîna paşverûtiya xweyîcîh dirêjtir bikin. Vegirtina tevgera yekemîn ji armancên dixwest hin gav pêşve bir, lê ya duwemîn bi fîyasqo dawî pêhat.

Ev tevgerên vegirtinê li heremê dubendî, beramberî û şerên heyîn, behtir diwar kirin, hilmên xwe nav refên tevgerên rizgariyên netewî de peyda kirin. Ger zelaltir bê gotin, ev tevgerên vegirtinê di heremên pêk hatin de, ji pêşî de jîn dikirên hin hêz û xetên rêzani eşkeretir kirin, dubendî û şerên di nav wan de heyîn gelek diwartir pêşçav bûn, ji bona wan bingeheş taybetî derketin ronahiyê. Pêwîst, pêşketinê dawî nav refa tevgera rizgariya netewa Filistin, ji bo wê rewşê re, minaka daxûyane.

Piştî PLO, Libnan berda, ev dubendî, çuqas biçe diwartir bû û qulibî şereke çekdar. Bi derxistina Yaser Arafat ji Tripoli giha taxekî pêşewar. Têdayiya vê tevgera bixwin, ku ji hêla alema giştî jî, ji nêzik dihat şopin û nav refên koma mezintirîn ya PLO, nav refên El Fetih derketî, çibû? Ev tekoşîn, gelo tenê nav refê yek rêxistinê jî ber bawerîya ditîna dû biran, dubendîkî bê bingeş dani zman? An jî, ev lihevda ji bo pakkirina pergala û pirs-girêka netewa Filistin, dû bawerîyên jî hevdu bûn; dubendiyên lihev nayîn bûn, an jî taliyên van dubendiyan bûn? Bona mirov bikaribe, bersivên rast bo van pirsan bide, girînge mirov serek bide dirokê, taybetî ser bide, piştî ku PLO Beyrût berda, nav refên vê rêxistinê, daku mirov çêtir bikaribe çav li pêşketin û bûyeran bigerîne. Ev hewce ye.

Dawîya dorvegirtina 75 roj domkiri de, Beyrût berdayê PLO, 14 Sebata 1983an civîneke xwe a pêwîst ku hefteki dom kir, pêkanî. Bi vê dixwest, tewra tevgera Filistin a jî vir û pêde pêşkêş bike û hatin û atiya tevgerê diyar bike. Civîn bin serekîtiya Civîna Netewa Filistin (CNF) pêkhat. Hêzên emperyalist, siyonist û paşverûkên xweyîcîh dest bi propoxandên mina: "Berxwedana Filistin û PLO belav bûn", "PLO carekê din nikare xwe lihevbiçivêne" kirin. Nexasim civîna CNF de, nav dû biran tekoşîneke çetin xwe daxûyan kir.

Ji ber êrişên Îsrail ser Libnanê û derbê li PLO hatin xistin bizdehi û tîrsa giran girtê û wan bo "rastîya" xwe şanî kirê, birê reformistê xwesîpar, berî nuha ser tevgera netewa Filistin bikaranî dihat xwestin, planê Reagan, bi diwarî parast, û Konfederasyona Urdun-Filistin bo helkirina pirs-girêkê, pêşewar kir. Eşkere ye, Konfederasyona Urdun-Filistin komplok jî rê ye ku, şoreşa Filistin dawî bibe û nav lepên hêzên emperyalist de, bibe leyistokwarek. Bili her azinê û serdayinê birê reformistê xwesîpar û alikariya paşverûkatîya Ereban bo wan re, hêzên berxwedanê muxalefeteke diwar birêvebirin û tali de, ev pêşewar hat redkirin. Bîryara domkirina şerê çekdarî bo Filistineke serbixwe hat dayîn. Ev şewir taliya vegirtina Libnanê bo PLO, gawekî hati avêtina pîr pêwîst dihat derivandin. Nemaza, bili ev bîryar derketibû pêş, USA û paşverûkatîya Ereban, dev ji planê xwe ser tunekirin û xwe bidestxistina tevgera rizgariya Filistin, bernedan. Bi destê bikaranîkarên xwe nav refên PLO, dixwestin pêşketina şoreşa Filistin ser bingeşê şerê çekdarî bo Filistineke serbixwe bidin rawestandî. Şûna vê rêzaniyê, girêdanên diplomatik pêşewar dikiran. Lewma ev hêzên noker, destpêkirin ku, nav refên PLO de bibin muxalefeteke serhişk. Berpirsiyarê birê xwesîpar, bona vê yekê dest bi axafên bi sazûmanê paşverûkên heremê kir, ango ditinê diplomatik birêxist. Birê berxwedanê, dest bi çareyên zexmkirina şoreşa Filistin ser bingeşê himdar kirin. Serde jî, xwe kirin nav xebateke berûçav, daku yekîtiya PLO bê parastin. Bona vê ser rikên eniya rêzani êrişek ser xwesîparan destpêkandin. Di vê navberê de tewrê berpirsiyarê herdu hêzan berûpêştir bû, şerê dubendiya nav wan de behtir xwe germ û kûr kir. Ev rewş nedikare bê rawestî, lew hewce bû.

Ev pêşketinê nav refên tevgera rizgariya netewa Filistin afirin, ne nedihatî bendrawestandî. Pîr zelal berçave ku rûdan û bûyerên zabûn, jî taybetiyên çîna berpirsiyariya û rêberîya tevgerê û jiber ev çîn, li hemberê êrişên emperyalîzmê ket nava tengasiyan, diyar bûn. Lew kaniya bêçaretîya vê serekîtiyê xwe daxûyan kirin. Dirokê û rojên me de, bi gelemperî li Rojhelata Navîn, taybetî nav refên tevgera rizgariya netewa Filistin, wûsa an hola tewrek leyistê burjuvaziya-pîçûk, dema êrişên emperyalîzmê zêde dibin, dikeve nav alozî tengasi, kêmasî û bêçaretîyan de. Herweha ev çîn xwe de seranser xwesîparî hildigre, bila mirov şaş neke. Rewşên wûsa de ev çîn, xwe behtir û eşkere, çibûna xwe re berçavî, zana-dar dike. Berî ev bûyer nav refên PLO derketibûn û gihiştibûn vê taxê, me ser tevgera burjuvaziya-pîçûk, rewş û serhatina wê, evên jêrîn nivîstibû: "heta 1980an li hember êrişên Îsrail pêşajotiya berxwedanê dikê hêz, reformistê û bi taybetiya şoreşgerî hêzêke burjuvaziya pîçûk e, ku muxalefetiye dajo. Mirov yarmetiya burjuvaziya pîçûk a xwesîpar û ta dawî nikare berxwedan bajo berçav bêne, dema emperyalîzm dest bi êrişên xwe bike, wê meyla xwesîparî bilez pêşbikeve û

dawiya vêde wê binkeftin û derbên giran pêkbên. Bona mirov vê ji niha de bibîne, ne girînge mirov sêrbaz be." (Rojhelata Navin ber enîşka şereke heremîye? Rûpel 29). Mina me hemûwan ji nêzik şopand, pêşketin seranser mîna bawerîya me derket û gotinên me serrast kir.

Hêzên emperyalist yê ku bi navê "hêzên aşîti" li Libnanê cihbûne, ji alikî êrişên xwe diji hêzên pêşveçûyî-şoreşger yê Libnan û Filistinê, û diji sazûmana Sûri zêde dikin, ji aliyê din meyla reformist a burjûvaziya-pîçûk nav rêzên PLO, gavên xwe yê ser rêya îxanet û bêbextiyê lezin dike. Li hemberê van bûyeran meyla berxwedanê nav rêzên Tevgera Netewa Filistin ji tewra xwe zelaltir dike. Ji hêlêkî di nav komên berpirsiyarên birên xwesipar, avayîkî singê xwe de berxwedanê dozê dike, dipijiqe, ji hêla din; di nav refên PLO ji duh û iro berxwedan dihilmandên koman, li hemberê xwesipariyê bi taybetî ser bîngeha rêzanî tewreke êşkere dahildan dikin. Kin bê gotin, nav refên tevgera netewa Filistin dî hêlwest êşkere bûne. Dubendiyên nav wanan dijwar bûne, sinor xwe zeel daxûyan kirine û taliya wan da, lihevixistinên çekdari afirîne. Balam di nav refên PLO çuqas diçe sinoren xwe êşkere dikên, birên berxwedanê û xwesipariyê, tekoşinên xwe bi girêdanên xwe yê derveyî û îtîfaqên xwe re, bihevî, bi azinanî didin. Hêza xwesipar, girêdana xwe bi emperyalîzmê, paşverûkatîya xweyicîh û taybetî bi monarşiyên Ereban re zexm dike. Bi alikariya ji vanan digre, dixwaze xwe ser tevgera netewa Filistin serdest ke; hêza berxwedanê jî, bi sistema sosyalist, hêzên şoreşger û pêşveçûyî yê heremê re, nav alikari û piştgirtinê ye; dixwaze vê serdestiya xwesiparan bişkêne. Ji xwe, ev tekoşîna nav refên PLO de bilind bû, birek ji dirêjahiya şerê navbera hêzên emperyalist û hêzên sosyalist ku di heremê de bo serdestiyê dajon, ne, yê ku xwe nav tevgera netewa Filistin xwe şani dide ye. Pêvajoya rojgeranî xopanê de, çuqas şerê dinavberê herdû enîyan xwe bilezîne, hewqas jî di nav refên tevgerên rizgariyê netewî yê heremê de, şer wê derkevin û têgihîştî bibin. Herweha gora çewta vî rewşî, çuqas heremê de, navbera hêzên nav tevgerên netewî birên xwesipar û berxwedanê xwe ji hev cuda bikin, hewqas jî ser Rojhelata Navin tekoşînê dimeşênin navberê hêzên emperyalist û sosyalist, wê dubendî xwe diwartir bike. Dikare bê gotin, gelemperî nav tevgerên rizgariyê netewî yê heremê, taybetî nav refên tevgera netewa Filistin, ev bûyerên talî, nikarin bisinorê xwe yê teng de bî berdestkirin, û mirov nikare ramanên van pêşketinan û rûdanan tenê bi şerên çekdari girêbide, tişteki wusa pir şase. Ev daxûyaniyên talî di nav refên tevgera netewa Filistin, û heremê, pêwîst bi vegirtina Libnanê derketên pêşketinên rêzanî, girêdana xwe a rast, di nav refên PLO yê birên berxwedan û xwesipariyê yê ku têkili û hevberdiyên wan yê derveyî sazîne heye. Ev şerên bi rewşekî xwinrijandin hatin ajotin, ne sedemîn. Taliyên derketinên û daxûyaniyên gelemperî ne. Bi vegirtina Libnanê ji aliyê Îsrail, emperyalîzm û paşverûkatîya xweyicîh rabû serpê. Ji hêlêkê xwest tevgera netewa Filistin qir bike, ji hêla din xwest hêzên heyîn û hêj serpêne, bîdest bînin. Tiştê çekirin dihat xwestin, ev bû ku, tekoşîna netewa Filistin a ku bi zora leşkerî dawî pê nedihat, di plana rêzanî dawî pêbinin. Lewra emperia-

lîzm û paşverûkatîya xweyicîh her babet alikari bo hêzên xwesiparî diparastin, pêşkêş kirin. Her babet alikariyên wari û giyanî dan wan. Xwedî li xwesiparan derketin. Ev hêzên xwedî li berpirsiyarên birên xwesipar derdikevin, ji kesbûna wan a êskere, mirov dikare baş bibîne, çi leyistokên malkambax û bizdehîn tî berûpêş kirin, çi di-xwazîn bi PLO bikin.

Herdû destebîrakê gihîştin hev... (Arafat û Qral Huseyin)

Hemû hêzên paşverû yê cihanê û sazûmanên heremê yê monarşîst û faşîst, dema ajotîya şer, êşkere hêza xwesipar re alikari pêkanin û heta ji wan dihat qêrin kirin ku ev hêz tenê "berpirsiyarî dadî" a PLO ye. Pir hesan tê zanin ku ev ne bêsedem e. Ev lerza û recfa hêza xwesipar û hêzên piştgirtên wê yê derveyî, daxûyan dikir ku, berxwedan di nav refên tekoşîna rizgariya Filistin de, çuqas diçe zexm û bilind dibe. Hêzên berxwedanê, dixwestin tevgera berxwedana Filistin ser rîknên rastûpak pêşbixin. Xebatên xwe bo girêdan û îtîfaqên derveyî dadimezrandin û pêre ji livbaz û bizavên xwe zêde dikiran. Lê, hêza xwesipar û bêbext, bîli her babet alikariyên paşverûkên heremê û cihanê, dawîya şerên çekdari yê pir-dirêj bûyî de, ji navça Libnanê, ji ra hat qutkirin û avêtin. Piştî ji Libnanê derketin, pir zelal berçav bû ku ev hêz ji kîjan hêzên paşverû û birên dij-şoreşgerî xwe xwedî dikin. Sazûmana Misrê, ku gêtîya tevgera netewa Ereban, mîna xerçer di singê de be, xwe diyar kirîye, bîli ev hêz ji hêla Ereban paşverû û birên radiqal birabirin bûye, tene me ye, berpirsiyarê xwesipariyê berî her gavê girêdan bi vê sazûmanê re pêk anî. Ji tişteki wusa netirsîya. Mîna tê biran, sazûmana Misrê, dema Enver Sedat de, ji ber lihevhatina Camp-David bi Îsrail re, ket nav herîya bêbextiyê û ev sazûman ji hêla "Enîya Red'ê" a paşverûyên Ereban, dijmîn hat nasîn û telalî kirin. Sazûmana Misrê a noker çepereke pir gewre, li pêşiya bizav pêşketinên tevgerên pêşveçûyî-şoreşger a netewa Ereba ne. Ev sazûmana Misrê a hundurî, di heremê de yek noker û lingê emperyalîzma USA a bi him e. Bi sazûmana Misrê re, girêdan çakkirin, wê naskirin, bi gelemberî li dij tevgera netewa Ereban, bi taybetî li dij tekoşîna rizgariya Filistin, sûç û gunahbarîya pir mezin e.

Kaniya derketina bûyereke wusa ji dilê reformîzma burjûvaziya pîçûke. Mîna me berî nuha ji got, birê xwesipar a burjûvaziya pîçûk nikare li hemberê êrişên zêde

bibin de, berxwe dide, Qonaxa dawî a ew deynê, bêbextî û ixanete. Balam ev rewş bingeha baş û zexm ji bo pêşketina Tevergera Netewa Filistin dadimezrine. Birên xwesipar ku ta niha wusa an halo dikarin xwe veşêrin, îro tazi li berçave, û ew bixwe xwe dane dest. Pêşketinên bi bingeh, yên ji vir û pêde girêdayê gavên pîvayî yên hêzên berxwedanê ne. Hêzên berxwedanê, divên ji pratika diroka şoreşa Filistin hindarî û ceribanin bistênin. Li ser vê rastî rêxistinên xwe sazî bikin, û stratejiya şerê gel bi babeteke rast bilind bikin. Bona vî şerî, divên girêdan û ittifaqên bingehî, demdirêj û bê alozi bi derve û hundurî bikarbenin. Dema mirov ji navça Libnanê qise dike, di serî de hêzên netewî yên berxwedana Filistin, hêzên pêşverû û radiqal yên alema Ereban, divên li hemberê êrişên çekdari û yên din, yên emperyalîzmê rolên xwe û tevgerên xwe baş bileyzin. Ger vê bikin, û pêre gavên pêşvetir bavêjin, wê bikaribin dijarîya xwe biparêzin û wîkari-bîn ta sinorekê pîvayî ji be, emperyalîzmê rawestênin.

Li Rojhelata Navîn, herçmek din, ku têde ditinên berxwedan û xwesipariyê bi tekoşinên xwe şerek bêaman dajon, Kurdistanê. Îro Kurdistan ji heremê ji nêzik dihilmin. Ji ber vê yekê, pêşketinên baş an nebaş nav refên Tevergera Rizgarîya Kurdistan, qulibandina statûqoya heremê bo xusarên emperyalîzmê, endamekî pîr pêwîst e. Ji ber zanina vê rastîyê, di serî de emperyalîzm, hêzên paşverûkên xopanê, ji diroka derbasbûyî vir de, xwe dihelîfênin, daku li navça Kurdistanê hêza berxwedanê neafîre, bi hezaran qomplo birêdixin. Ji hêlekê vegirtinên seravetînen leşkerî, rêzanî û aborî têgihîştî û berûpêş dikin, daku bikaribin Kurdistan bikin mêtîngeha xwe a serpê, navçên berxwedanê bidin erdê, ji hêla din taliya wan de xwesiparî serdest bikin. Tim bi vana dijmîn pîr qonaxên hewce bidestê xwe aniyê ji. Balam îro, bi taybetî li Kurdistanê Bakûra-Rojava bin pêşenga PKK hatigihîştî û bingeh bûyî tevergera berxwedanê û hilma vê tevgerê ser beşên din yên Kurdistanê û ser hêzên netewî li van beşan emperyalîzm ditirsê. Emperyalîzm û paşverûkên heremê bi zor û sextê birê, dixin bikartênin pêre, nav refên TRNK (Tevergera Rizgarîya Netewa Kurdistan) xwesipariyê xwedî dikin û dixwazin vîna serdest bikin. Lewma di nav refên Tevergera Netewa Kurdistan, bi taybetî demên tali de pêkhatina pêşketinan pîr bal kişanddar in.

Meha Gulan 1983an de, tevergera vegirtina ser Kurdistanê-Başûr demeke wûsa de birêket ku hêzên Kurd yên vê beşê li hemberhev şerê çekdari dimeşandin: şerên hundurî bilind bibûn û pêre ji wê gavê berpirsiyarê xeta berxwedanê PKK, merhelê de hilma xwe ser hêzên netewî li van beşan pêkdiani. Di rewşeke wûsa de, pêkanîna vê êrişa vegirtinê, nikare ji xwe bê derivandin. ango ji peyva dem û mêtîya hati hilbijarti nabe lihevraştati-nek bê qîm kirin. Emperyalîzm, paşverûkatîya heremê û diktatoriye Seddam-Evren, ev êriş pêkanin, daku tevergera ji ber lihevixistinê heyin li vir bekeys ketibûn tune-bike. Ji hêla din dixwestin tahlûka mezin bo hatina wan, TRNK û di nav refên wê hêza berxwedanê biperçiqênin. Bi derbên giran bêhim bikin û li hember xeta berxwedanê, daxwaza himkirina xeta xwesipariyê dilê xwede vedîştartin. Ji ber ku ger nav refên Tevergera Netewa Kurd de birên berxwedanê xwe serdest bikin, wê diktator, emperyalîzm û paşverûkên xweyicîh leqayî potensiyeleke pîr mezin a şoreşger bibin û vîna baş ji dinasin.

Gulan 1983an de li Kurdistanê Başûr pêkhatî tevergera vegirtinê bi fiasko dawî pêhat. Derbe girtina xeta berxwedanê li alikî, ger nav refên Tevergera Netewa Kurd ger ji nav refên hêzên pêşveçûyî û şoreşgerên heremê behtir bihim bû. Liser vê, emperyalîzm û paşverûtiya xweyicîh, dixwazin neha xeta xwesiparî serdest bikin û bona vê yekê xebatên xwe dilezinin. Gelemperî giş a ya Kurdistan de, taybetî li her kêrîyê, jin dikên hêzên xwesiparên burjuvên-pîçûk re, hin hêzên tarî alikarî didin, wan dikşênin nav baweriyên paşverû. Burjuva-pîçûk a xwesipar a Kurdistanê Başûra-Rojava bi pêwîstî xwe li ser sosyal-demokrasiya Avrûpa, dihilmine. Ji hêlekê êrişên xwe li hemberê xeta berxwedanê zêdetir dikin, ji hêladî, pêre pêre "Kurdistanê otom" dixwazin pêk bînin, kîjan her birdoz ser vê daxwazê rûş û bextreşe. Mîna vê li Kurdistanê Başûr jî, birek ji burjuvaziya-pîçûk a xwesipar bi paşverûtiya heremê û bi taybetî diktatoriya Seddam re hati girêdayî, di nav karên dijar bo "Kurdistanê otom" dixebitin. Xwiya ye, ev pêşketinên hana, bi gelemperî nav refên TRNK de, bi taybetî li her beşên Kurdistanê zexmbûn û dijarbûna xeta berxwedanê tene zman. Ji aliyê din şanî dike ku dijmîn û neyar nav tirs û xofa dijar dene. Hêzên neyar, hêzên xwesipar dikşênin nav livbazên wûsa, daku bibin çeperek li pêşîya xêza berxwedanê, bikaribin serdestiya xeta berxwedanê ser tevergera şoreşa Kurdistan biseknênin. Balam ev, şanî me dide ku nav refên TRNK de, hêzên berxwedanê timdori pêşdikevin, him distênin û hatigihîştî dibin. Daxûyane mîna li hemû tevgerên rizgarîyên netewî, TRNK de ji pêşketin, bi bingeha dubendî û şerên van herdu xetan wê sadir bibe, û girînge bibe jî. Berxwedan û xwesiparî bihev re bi şer û tekoşîna di-hev pêşdikevin û xwe bingeh dikin, daku bilez xwe serkeftin bikin. A tali tayîn bike, eve ku kîjan hêz amadekariya xwe çetir bi plan û gavên pîvandi avêtibe ye. Lê, em dixwazin vîna salox bidin; îro gelemperî li Kurdistanê, taybetî Kurdistanê Bakûra-Rojava şert û şirûtên, ûşt û rewşên hundurî û derveyî bo pêşxistina berxwedanê hatigihîştinê. Tevergera berxwedanê, bi gavên pîvandi bîn avêtin, bi girêdanî û ittifaqên, ango hevalbendiyên sazibike de, paşî taliyan bikaribe ji xwe re biafirîne, ser vê rîknê, dikare hêlwesta xwesiparî pîr hêsan pişange (teşîr) û birabirin (tecrî) bike. Nemaze, taxa em têde ne, bi kîjan rûçikî xwesiparî xwe sipartibe, bira be, xwe dide dest, nikare xwe ji vê rewşê rizgar bike. Ta rojên em têde ne, xwesiparî, ger li heremê, ger ji li Kurdistanê bili afetên giran û malkambax neafîrandiye. Îro reformistî û xwesiparî ji hêla gelan pîr baş tê nasîn. Servê jî, îro gelê Kurdistan bi tewra xwe îspat dike ku, hevalbendê berxwedan û hêza berxwedanê ye.

Kin gotina tali; emperyalîzma USA, bi destê paşverûkatîya heremê, li hemberê gelên Rojhelata Navîn êrişên bi plan û pêşewar, yên ku zêde dibin, pêk tene. Bi vê re girêdayî di nav refên tevgerên rizgarîyên netewan yên heremê de hêzên berxwedan û xwesipariyê, li di-hev tekoşin diwartir dikin. Emperyalîzma, bi piştirgîn û alikariya paşverûkatîya heremê, dixwazê ji hêlekê tekoşinê gelan bi xwînrijandin bifitsîne. Ji hêla din, di nav refên tevgerên netewî, heremê de, xeta berxwedanî a ku nikarê bixeniqîne, li hemberê ditina berxwedanê, ditina xwesiparî derdixênc pêş, alikarî dide wan û wan xwedî

(Dûmahik di rûpelê 38an de ye)

Nama Partizaneki

ŞERÊ NAVBERA ÎRAN Û ÎRAQ Û TEWRA TÎRKÎYÊ

Şerê şevgera didome...

ÊLÛN 1980an de, bi êrişê Îraqê ya ser Îranê ev şer destpêkir û ji ber mafên çinên karbidestên herdu welatan û emperyalîzmê –sinora pêkanina daxwazên wan de ma– û heyani rojên em tede, didome. Ev şer, hilma mafên çinên karbidestên herdu welatan û berdewama politika emperyalîzmê a heremê ye.

Emperyalîzm, dema aloziya xwe a sêwemîn de, Rojhelata Navîn de, li hin babet cihên şer de, hin hêz li hem-ber hev germkiriye û şer xwe daxû-yani kirine; ev şerê hana ji rast bi rast keda vê rêzaniyê ye.

Ji va navçên şer yek ji, şerê navbera Îran û Îraqê ye, ku behtiri sê salane didome. Ev şer ji hêla burjuvaziya Îraqê hat destpêkirin, ji ber ku 1975an pêde yekdestî kemilîbû û çin xwe ji hev cuda dikiran, daku daxwazên emperyalîzmê li Îran û delava Basra yê bicîh bîn. Lê taliyên derketin, ev daxwaz bicîh neani û di vê gavêde hêza şer derxistibû, kete nav alozeke beçarewar.

Ev şerê bi zixtkirina emperyalîzmê ji hêla paşverûtiya Îraqê destpêkiribû, di xwede pir alî armanc vedişêre. Ev rastî, şerê gelek dirêjbû de xwe eşkere

diyartir kir. Em dikarin van armancan kurt wusa binivîsin;

1- 1975an Îran, alîkari bo tekoşîna Kurdistanê Başûr dikir. Bona ev alîkari bê birin, Îraq birek ji erdê xwe dabû Îranê. Bi vî şerê, Îraq dixwest ev erd carekî din ji Îranê bistêne.

2- Ev erd delava Basrayê dizivirine. Îraq dixwest, bi rêya vê erdê, serdestiya xwe ser delavê (korfez) him bike.

3- Îraq dixwest, karbidestiya Îranê ku hêj xwe bingeh nekiribû, nav şereka wusa bixşêne û melîsî bike, dakû piştgirtên şah yê paşverû herweha sazûman bikin bin destê xwe.

4- Îraq dixwest, bala alema giştî hundur û derve bixşêne ser vê şerê, daku dijberiya şoreşgera demokratîk a Îraq û dijberiya Kurdistan a netewî, hêsantir bîn perçiqandin û têkçûn.

Mîna tê têgihîştin, şer vanan hemûyan berçav dikir û ji ber mafên şirîki yê burjuvaziya Îraqê û emperyalîzmê destpêkir.

Sazûmana Îraqê Êlûn 1980an de yekderbê êrişî Xuzîstanê kir. Li vir kaniyên petrolê yê pêwîst hene. Bi vî teqtiqa yekderpê êrişê, Îraq karî ji ber hima xwe a teknik, serkeftin bidest

bêne. Di serî de Îraq, bajarên Abadan, Hûremşehr, Ahwaz û Dezful zeftekir. Bi vî diramand, serdestiya Îranê li ser delava Basrayê bişkêne û kaniyên petrolê yê stratejîk bidest bêne. Pêre ji aboriya Îranê dahilweşîne. Ev navçe xeta bingeha êrişê bû. Xeta duwemîn a êrişê, navça ji Mihran ta Qesra Şerîn bû. Ev xeta duwemîn teqtiqî bû, dihat xwestin, ger êrişekê Îranê li ser bajarê Bexdadê pêk bibe, bête rawestandin. Navça bingeh a êrişê, xeta ji Dezful ta delava Basrayê bû.

Îraq serdestiya xwe di şer de, ji ber imkanên teknik, nêzîkî salek û niv domand. Piştî Îran bi sê êrişên bingehîn, destpêka 1982an ta nivê salê, hêzên Îraqê ji erdê xwe derxist û gihîşt te taxa serbiserî. Tali Îran însîatîf kire dest xwe, û demekî pir kin de, dest bi êrişên dijwar kir. Îran şer domand. Sedemên bingehîn yê çima Îran êrişên xwe di vî xetê de, pêkdiani evbûn; li vir gelê şîî diji. Îran dixwest alîkariya wanan bistêne û girêdana Îraqê bi delava Basrayê bibere. Ser delavê qontrola xwe pêk bêne û bajarên bi navûdengê şîiyan, mîna Necef û Kerbela Bidest bixe.

Lê ev plan, ji ber navçe avûherî bû,

çekên teknîkî kêmbûn û teqtiqên zana çap nebûn, negihîste ramanê. Bili şereke dijwar, westdar û pejrandinbar dihat meşandin, ev daxwaz pêk nehat.

Dema Îran zehmetiyên şer di vê navçê de dit, şer kişand hêj bakûrtir, navbera Mendellî û Zarbatîyê. Ev navça şer, ji sinorên Îranê yê nêziktirên bajarên Bexdayê bû. Ji ber vê yekê, Îraq hêzên xwe yê pêwîst û giring li vir kire kozên şer de. Xeteke parêstinê a zexm li hemberê Îranê li vir sazî kir. Îran, bi yarmendiya bilind û baweriyê û bi gelek bûna şênîya xwe, ev şer dajot. Lê, ji ber paşvetiya teqtiqî, nekari xeta parêstina hêzên Îraqê belav bike.

Dema Îran li vir ji taliyên raman dikir, bîdest nekari bêne, êrişên xwe kişand hêj bakûrtir. Ango kişand ser erdên Kurdistan. Di vê navça şer a sêwemîn de, tehditkirina Bexdayê ne pir hesan bû. Ji ber ku ev enîşk, ji sinorên heyîn a dûrtirîn ji Bexdayê bû. Nemaze hin birdozên tîn zanîn, yê rêzani û leşkerî hebûn. Ji ber vana Îran êrişên xwe kişandibû Kurdistanê. Ev armanc kin evin:

1- Dema bi êrişên xwe li ser Îraq serneket, xwest ji pêwîstiya rêase û erdçiya Kurdistanê berjewendi (feyde) bigre û vi şerî taxa hêdi hêdi pejrandinê ne de, bidomine.

2- Dixwest êrişên xwe ji ser Hacı Umran berdewam bike, lew kaniyên petrolê yê dewlemend li vir hene. Bajarên petrolê yê Kurdistanê Başûr mîna Mûsil û Kerkûk, ku pir bi bingehe di aboriya Îraqê de cih digrin, zefbike, daku aboriya Îraqê bikeve nav rewşeke xedar.

3- Dixwest li erd û çiyayên Kurdistanê ku rê nadin de, serdestiya teknîkî a Îraqê ta sinorekî teng ji be, bê bingehe û bê kar bike.

4- Hêzeke mîna PDK-Îraq ku girînge û navçê de xweyî cihe, bikşene nav şer û sazûmana Îraqê ji hundur bireilêne, û tehdit bike.

5- Dixwest navça Hacı Umran bin destê xwe bike, daku girêdana hêzên Qasimlo —ku bi Saddam re pêkanibû—, bi Bexdayê re bibre û bi pêvajoyê bizav û livbazên li Kurdistanê Rojhelat bi dijarî zêde bike.

6- Li Hacı Umranê Kurdên Soranî xweyîcihin. Hêzên Telebani li vir xwe rêxistinî kirine. Îran dixwest hêzên PDK-Îraq û Telebani li hemberhev bo şerekê zixt bike, daku herdu

hêz ji bîr melisandin û bê him bikevim. Bi vê rêyê dijberiya netewî a Kurdistanê Başûr, bike nav bêcaretiyên kûr.

Sedemên giring yê ji ber çê şer kişandin Kurdistanê, bi bingehe evên jorin bûn.

Şerê ji hêla Îraqê destpêkiribû, Îraq anî enîşka hilweşandinê. Û li hember vê, Îran ev şer ji xwere derence bikartêne, daku sazûmana xwe hundurî de çêtir serdest û xwedî bingehe bike. Îraq nekari ev şer ji xwere, bo têkçûna dijberiya hundurî, bike hacet û birê bixe. Di vê niqte de tu serkeftinî bicîh nehat. Aloze û weşa aborî û civakî a ku tê jingar, dijberên civakî hêj him û zexmtir kirîye.

Sazûmana Îranê, ku navça şer de inîstîf dest xwe de girtiye, pir çareyên giring li vê navçê de, pêkani. Kari bala alema giştî bikşene şer û hêzên xwe rêxistinî kiribûn yê giring, mîna Mucahidên Gel, TUDEH û Fedaiyên Gel, ji bin bêhim û bêkeys kir. Ev taliyên bo dijberiya Îranê derketin, sedemên wan berî her tiştî, xeletî û kêmasiya wan hêza ne. Lê sazûman baş zani, wê çawa ji xeletî û kêmasiya

de digre. Ji hêlekê êrişên xwe li hemberê Îraqê taxa teqtiq de digre, ji hêla di li benda zexmbûna hêza Hizbil Dawa ku ji dijberiya Îraqê û şî ne, dimine, wana re alîkarî sadir dike. Hizbil Dawa, bir rewşa xwe a rojgeran, bo sazûman bîdest bixe, bê teknîk û bêhime.

Şer behtirî sê salane dom dike. Niv milyon mirov ta niha hatin kuştin. Nêzîkî milyonek mirov birindar ketin. Û sazûmana Îran baş, ji vê şerê, bo doza xwe taliyan derdixê. Îran taliybûna şer naxwaze. Ger şer dawî bibê, wê Îran li hemberê dijberiya hundurî re, rû bi rû bê. Ev rewş, wê jêre pir zehmetiyên giring, ji şerê hemberê Îraqê damezrîne.

Sazûmana Îraq ku bi zixtkirina emperyalîzmê êrişî Îran kir, dawî kete rewşa xwe parêstinê û giha enîşka hilweşandinê. Aborî bi taxekî bilind pejiriye û nikare vêca şer xwedî bike. Artêşê (ordî) wê ji aliyê moral ve pir ketiye, û hatiye ber rewşa weşandinê. Dijberî nehat perçiqandin, û behtir hêlwestî zexm bû. Ji ber girêdana paşverû, Îraq navnetewan pêşîya alema giştîya cihanê ji birabirin (teşhîr) bû.

van hêzan berjewendi bikşene. Îran ev şer, bo perçiqandina dijberiyê, bi rewşa derencekî, bo xwe pêkani.

Îro, Îran ev şer di taxa pejrandinê

ye. Sazûmana faşîsta Tirk, behtir ji hewce, tîkiliya xwe bi vi şerî re pêk tîne. Benda pêsketinan amade ye.

(Dûmahik di rûpelê 33an de ye)

DÎROKA GELE ME BÎ BÎNGEH, KANÎYA ÇANDA WÊ DEWLEMEND E

Birayê heja, bi vê namê niviseka nûh pêşkêşî we dikim. Mina tê zanin derheq gelê Kurda de mina rûşê Lord Curzon kesê bêhim dibên ku "ev gel bê dirok e. Û bê wêje ye". Zevftkarê burjuvayê Tirk mina dara jîyanê dest davên van gotina û xwe bi van gotina digrin. Gelê me, ji hev sar û dûr dikan. Û mina Tirkên çiya didin nişandan û hêllên gel li ser vê yekê dixapin.

Mina wun ji pê dizanin ji rabûna netewan re hebûna çand û dirokê şertên çarenin. Yekitiya dirok û çand û zman, netewbûna gel bikar tinin. Em li dewletsaziya Yunanistan mēzekin. Ev welat berî mîlladî hebûn domandîye û bi Îskender ta Hindîstan'ê giraniya xwe nişandaye. Lê, piştî vê demê ketiye zevfta Romaya, Bizans û Osmanîya. 2000 salan zêdetir jêdest maye. Û di nav vê demê de dewletsaziya pêk neani ye. Dirok û çanda Yunaniya kevn, bi destpêkirina tevgera Ronasansê derketiye meydanê û bi rêberiya şairê Îngilîz LORD BYRON li welatên biyane xebatên fireh destpê dikin pê de gelê Yunan hişyar dibe û bellê piştî 2000 salan şûnde sala 1825 digihjin azadiya xwe. Mina xuyane, hebûnê çand û dirokê di tevgera rizgariyê de cihên pêwîst digrin, ji bo vê yekê: ev nimûnêki ye.

Ku ji min û we ra ji vaji tē, nimûna Îsraîla faşist li pêş me radiweste. Berî 3 hezar salan, dema Îsa peyxember da hebûnek siyasi domandine şûnda dewletsaziya wana rabûye û hilweşiyane. Li hêllên cihanê bela bûne, piştî pêkanîna Hitler jî, disa wan çand û hebûnên xwe yê diroki derxistine. Pêşî nav xwe de hevkarî pêkanine. Û dawiyê, sinema, tîyatroyê, wêje û sin'etê bedew mina destikan bikar anîne û bi zaneyî dirok û çanda xwe bere-bere bi cihanê dane hebandin û bi alîkariya emperyalîstan dewletsaziya pêkanine. Ev bûyer çiqas vaji be, lê disan jî nimûnêki ye.

Ji ber van yekan li hember ew ên ku dibên "gelê Kurd bê wêje ye û diroka wê tune ye" em ê çima xwedî li dirok û çanda xwe dernên. Ku em xwedî dernekevin ew ê ki lê xwedî

derkeve? Ma qey em li benda derketina şairêkê Îngilîz rawestî; ta wê gavê em ê bê deng bin? Helbet bersiv van pirsan "na" yeka qirase ye.

Îro li Tirkîyê, hêzên zevtkar jî girtin û kuştina birayên me û jî pêkanînen îşkencê natîrsin! Ji bidarvexistina birayên me natîrsin! Ji qirkirina girtixanan natîrsin! Lê, a tirs dide dilê wan; tevgera gelê Kurd, hînbûn û zanîna çandî û diroka Kurd e.

Hêzên zevtkar û faşist dikarin bi hemû rengên zerp û îşkencê pêkanînen nemirovî li ser birayên me pêk binin. Lê, vê zerp û îşkencê li dirok û çanda gel nîkarin bikin. Çima!? Lewra goşt û hestiyên çand û dirokê tune ye. Ji sedemê vê yekê tirs dikeve dilê wan û har dibin.

Ku hoyên demê diwartirin û gellek xebatên tevgerê nayên pêkanînen, wê gavê ev dibe rêyeka çarenin; derkirina rûşê û nemiroviya faşîzmê. Pêkanîna hizkirin û hevkarî û yekitiya girseyên Kurd, gelê xwe li ser çand û diroka Kurdan ronahi bikin û fêr bikin. Ji sedemê, me qima xwe li gellek tunebûnan anî ye, piştî xwe daye diwariyan di nav vê rewşê de em ê vî şerê birûmet bi dominî û ev jî me ra rêyeka çarenine. Wê gavê em çima kêrê li çiyên xedar naxin?

Di derhola vê berpirsiyariyê de min vê nivîsê, nivîsandîye û pêşkêşî we dikim. Helbet wê ev nivîs jî yên ku dibêjin "Kurd bê dirok û bê wêje ne" bibe bersivêkî. Ji xeynê van yekan, xebatên ser çand û diroka Kurdan vejînanînen vî alî ew ê neerîniya nav tevgerên Kurdan rabike.

Mina tê zanin kemalîstan bi berdevkiya Afet Înan diparêzin ku: koka Etî û Summeran Tirk e. (Ku tu eserên wê nehatine wergerandin û qala helezonê lê çê nebûye) Ji bo ku Atatürk koka Tırka bigihîne Anadol'ê, li ser vê bide zanîna gellek xebatan kirî ye. Navdanîna kitê Sumerbank û Etîbank jî vê yekê ye.

Ta sala 1980 jî bo Kurdê KASSÎT û GUTÎ yan pejrandin çênebûn. Lê, rojnama "cumhûriyetê" di çend nivîsên xwe de sala 1980yî

KASSÎTA jî digihande koka Tırka. Li gohra wana ku Kurd "Tirkê çiya ne" wê gavê KASSÎT û GUTÎ jî diçî ku koka wan Tirk be. Ku em xwedî lê dernên tevgerên pejrandinê nasî û naqedin. Destavetîna me ronakbîr û kedkarên Kurdan ewê vê tevgera pejrandinê rawestîne.

Dirokîvîskarên biyane, hebûna gelê Kurdan digihînin Vegera Dehhezaran. Yanî digihînin berî mîladi salên 500î. Lê, ku li kitabên van nivîskarên bê mēzekirin kevniya nivîsa wan eşkere xuyan dibe. Ku gelê Kurd û împaratoriya Hitît hemdemî ta sala 1907an derheq împaratoriya Hitîtan di tîşt nedihate zanîne. Dema ewilî kolona Hitî'î di vê dirokê de destpê bû. Nivîsên û nexşên li ser danezanan hatîne ditîne ancax sala 1917an de xwendina wan pêkhat. Van danezanên bê emsal diroka Kurdan jî ronahîkirin û derxistin ber rojê. Ji sedemê van yekan nivîsa pêşkêş dikim pêkanînen arkeolojiyê nivêka diduyê sed-sala bîstan dide berxwe.

Niha jî di radyoya Tirkî de "dîtina eseran" tê weşandin. Lê yên kîjan netewan e daxuyanî nakin: diniximînin. Ma gelo jî bo çî? Van danezanên dirokî jî ber ew wê zanistî pêşbixin û bibîne hêzek jî rizgariya netewî re. Dema van rastîya derbikêvin meydanê, ew ê efsana "Tirkê çiya" jî bipelişe. Lohmanê daxuyanî nakin.

DÎ DÎROKÊ DE CÎYÊ GELE KURD

HEBÛNA GUTÎ ya digihîje qurna salên kevin. Hetta niha qralê GUTÎ'yan yê ewilî Emnatûn ê (Annatom). Berî mîladi salê 3100an de jî ye. Yanî 5082 sal berî me. Piştî vê dirokê gellek serdarên ku hatîne, diroka berî xwe ya gelê Kurd anîne zman.

ÎMPARATORÎYA GÛTÎ-KURD

DEMA BERÎ MÎLLADÎ serdarê Lagaş ADADNARÎ, di 2400î de ser-

darê UR "OUR" KMÎLSÎN ji gelê KARDA, axa Kurdan, serdarê HIT-TÎT SEUBÎLKUBUE (Souppilouloum I.) ji di salê B.M. 1370 de ji hêla KARDAKA û ji civatên KURTÎE, û KURTÎan bahs dikin.

Mina TUGULTÎ ÎNOR serdarê Asûr ji GUTÎyan re "KURTÎ" digota. Disa serdarê Asûra ku di sala B.M. 19. de jiyaye; ADALNÎRARÎ ji, bi refên siwariyên çeşên KUSÎ, û GUTÎ yan re şerr kiriye.

Ev serdar di danezanên xwe da ji GUTÎyan re "KURTÎ" dibêje.

Ev bi danezanên askere ye ku; dewletên KHALDÎ, ARARATÎ, SUBARÎ, NAYRÎ, MÎTANÎ, MÛSKÎ û dewletên KASSÎT (KÛSÎ)yan ji GUTÎyan tîn, reha wan digihîje GUTÎyan. Ku derheqê vê de danezanên berbiçav hene.

Ev danezan ji SALMANASAR li maye. Ku salmanasar 1 B.M. 1280-1261î de li welatê ASÛR serdarî kirîye. Anî piştî serdarên GUTÎ EMNATÛM tam 1829 sal paşiyê li welatê xwe serdarî pêkaniye.

Di vê danezana serdarê ASÛR de ev yek tîn gotin: *«gelê Gûti min stêrkek şewq vedida. Û ew ne tenê bi piraniya xwe, bi ezm, zerp û dij-wariyên xwe ji dihatin zanîn. Dij-beriya wana li hemberî min ji domiya.»*

Bi vî awayî ji; piştî hilweşandina serdariya Gûtiyan hezar salî, serdarê ASÛR SALMANASARê 1., şaxên dewleta GUTÎya, û yên ku gihiştine dewya wî "ZARÛYÊN GUTÎ" dibîne û sedsal di navê de derbas bûyibe ji, ew disa "GUTÎYAN" ûne zman.

Disa ev serdar piştî cengên xwe van yekan dinivisîne.

«...ji tixûbê ARARAT heta pût'en TÛRÊ di nav vî welatî de xwîna GUTÎ heriki...» Li van derên gotinê nuha ji gelê Kurd diji.

Di dirokê de cara yekemîn welatê Babil; GUTÎyan têxistiye destê xwe. Lê, serkariya Gûti, hilweşiya. Welew serkariya Gûti hilweşiyabe ji, ji dewletên Kurda, şaxa serkariya Gûtiyan bi serdariya Kurd-Kassîta (Kûsi) dema geşî bi dewleta ta 725a li Babilê domandine. Ala Kurdîti ji dewletên Kurdan; SUBARÎ, MÎTTANÎ, KHALDÎ, MÛSKÎ, NAYRÎ ta giha-ye imparatoriya Med'a.

Bi danezanên zelale û tu şik jê nayê ku Gûti pêşiyên Kurda ne.

Dirokzanê û nivîskarên li ser diroka Asya û Mezrabota dixebitin vê rastiyê bi gellek danezanên tînine zman. Profesore Universita Pensilvanya SPEIZER di pirtûka xwe "Koka Mezrabota" da daxuyan dike ku Kurd û Gûti û Hûrûbî yên Zaxros'ê ji kokenê ne. (B. Nikitin: cild 1 R.91.)

Disa diroknivîsarên Osmaniya AHMED REFÎK dipirtûka xwe "Tarixî Ûmûmî" de, EMÎN ZEKÎ, di "Diroka Kurd" de bi gellek kifş-kirinan vê yekê didine nîşandanê. Ji van yekan pêştir dirokzanê binav MJCERSON pêşkêş dike ku; piştî serkariya NAYRÎYAN (ku ji Gûtiya ne) ew ji bi "KURTÎ" navdar bûne. Disa Dr.KONTÎNON vê yekê kifş dike ku; B.M. 4 hezar salla de civatên ZAXROS û li Mezrabota bi cih bûne; bi Gûti û Kusî (Kassit) navdar bûne. Û bi eslê xwe ji Arî ne. Civata Kurdên îro ji van hatiye. (Mijûy ebedî. Kurdî-cild 2.)

Di pirtûka (Diroka Kurd û Kurdistan) de nivîsiye ku Gûti û Karda pêşiyên Kurda ne. Rojhelatzane Dr. Rays ji xwediyê vê dîtîne ye. (Îhsan Nûrî:R.173.)

Hebûn û kevnariya diroka Kurda; rast-birast ne beji, karbidestên Tirkan ji ray lê tînin. Ji bo vê du danezanên pêwist di destê me de hene. Ji vana yek; "ÎSLAM ANSÎKLOPEDÎŞÎ" ye. Di rûpelê wê yê 1089an de ev nivîsandine: *«... Berî milladî bi 2000an li ser kevîrên SUMMERA, navê welatê KAR-DA-KA hatiye nexşandinê. Ev welat li başûra gola Wanê, li cem gelê SÛ dima. (Revue D'assyriologie-Thureau Danguin)*

Danezana duduya pêwiste. Lewra di dema angaşîna ronakbirên Kurda de, li dadigehê hatiye zman.

Bi vî awayî ji êşkere dibe B.M. sala 1071 de ji Melezgirtê derî Anadolê bûne; di nav-bera Tirk û Kurdan de ji alî netewî û pêşiyên ve tîkili nîne.

Sawciyê dadgeha leşkerî-Komitanîya Sêert, Diyarbekir, Sawcî Said Dabak di rûniştina 23.10.1971î de hebûna Kurdan ji 6000 salî ve daxuyan dike *«di dema SASANÎyan de xuyadibe ku qewmek bi navê 'KURTE' heyê. Dema berî milladî 3000-4000î de pêşiyên URa, KURa û KURDa ji berê ve bi ARÎ û SASA-NÎyan re jiya ne. Û tu şik derheqê vê de tune ye...»*

Li ber vê ev gotina pêşiyên bê

hemd tê bîra mirov; *«Rûvî berê nedîçû qulê, Rabû; hejîk jî bi terîya xwe va girê da»*

Em mana gotina "GUTÎ" ji weşana Hoybûn "Civata Welatên Kurdan" hindibin ku mana wê "Şervane".

Bellê ji pêvajoya dirokê ve qewmek ji çiyayên bilind, ber bi SURÎyê ve bi cih bûye. Navên wana "GUTÎ", "CUTU" bû û şervanbûn. Ew qewmin ji berê ve li nav hêlên "SÛS" û Kafkasyayê bi cih bûne. Li rojhelata Îran'ê, hêlên çiyayê Anadolê cihgirtine. Demek bi dewleta ELAM û SUMMERan re şer kirine.

Ji serdarên Gûtiyan; LOSÎRAP, ŞERLEK, ÎKŞMÛŞ, ANRÎ, DAP-ZÎR û TIRÎKAN yên bi nav û pêwistin. Di Şehname de ji ŞERLEK ra SÎYAMEK, ji ÎKŞMÛŞ ra MÛŞENG tê gotinê.

Em ji kitaba Îhsan Nûrî hindibin ku; piştî zeftgirtina welatê Babil'ê serkariya Gûtiyan 125 sal, 40 roj bi serdariya 14 serdarên Gûtiyan hatiye domandinê.

B. Nikitin dinivisîne ku; dawîya serdariya SARGONA, GUTÎyan aniye. Û ev dewlet heta B.M. 2496a serkarî domandiye.

Serdar OTON (Ku ew ji Gûti ye) serdarê Gûtiya, TRÎKAN bindixe. Gelê Gûti piştî vê binketîne belavbû. Di nav vê hilweşandinê de Gûti yên Betlisê navê KAR-DA-KA sitendin. Yên hêla çiyayê Baxtiyar û derdorên hêlê serbixwe man.

ÎMPARATORÎYA KÛSÎ-KASSÎT

DÎ DÎROKÊ DE ji vê imparatoriye re Cemşid ji hatiye gotinê.

Tê zanînê ku li Rojhelatê tore ye, navên serdarên bilind li welatan dibe. Şehname; Kassit û Kûsiyan Kinaya, û ji milletê Cemşid dihesibîne. Piştî hilweşandina serkariya Gûti, gelê Gûti vê dewletê avadike. Û serkariya wana siyasi hetta B.M. 1896 û 1176a didome. Lê, diroknivîskarên roava, diroka binxistinê B.M. 1160î didine nîşandanê. (Maurice Meuleau, Le Monde Antique Paris 1976, R:160)

Mina tê zanînê imparatoriya Kassit û welatê Hittitan hemdem bûn. Ku ta sedsalîya 20. derheqê Hittitan de tu tişt nedihate zanînê. Ji xeynî çend gotinên pêşberî Îsa bûne, danezanên

derheqê Hittîtan de zanebûna alema beşerî bi kolanên 1907an derî holê bûye. Xwendina danezanên kolanîne ancak sala 1917an pêkhat. Piştî bişkavtina Elîfbaya Hittîta ne ku derheqê welatê Kassîtan bi firehî em gihîştine zanebûnê. Berî vê yekê ku diroknivîskaran hebûna Kurdan ji "Herikandina Deh Hezaran" destpê dikirin. Ji kêmezanebûnê û taybetî ji ber diroka Hittîta nedihate zanînê.

Di dema Kassîtan de; pêşveçûn û hemdemîya Kurda gellek kêrî hemdemîya alema beşerî hatiye. Bi sine'at, çand, wêje, destik, pût û wêneyî bi dewleta Mittanî ve tesîr li hemdemên xwe; li Hittîtan, Asûr û di dema serkariya Firaûnan de li Misîrê kirine.

Di vê dema ku tîkiliyên çandî û bezirganî pêşveçûne, di nav-bera van dewletan de, dan û sitendine, guherandin berçav dive ku danezanên ji kevnara Misîr ku li muza Paris'in gellek zangêr xwedîyê vê ditîne ku; perek ji vana ji danezanên Mezrabota û yên Asya pêşin.

Ji hêla di ve, li Kurdistan'a Başûr hêla Hatna de di kolandinan de gellek danezanên bi rûmet derdkevin û li muza Bexdayê dimînin. Ev danezan di salê 1951 û 54an de, tîxistinê muzeyê.

Disa, pûta qewartinê, danezana dema dewleta Kassîta, ku gellek navdare; bi navê "Pûta pêşkêşiyê" li Paris'ê di muza Lauvrê cihê xuya û bi nişan digre. Di vê danezanê de serdar Melîşîpak II, keça xwe pêşkêşî Manîa Fanrica dike. Danezana serdarê Kassîta serdar Karaindash di B.M. XVI de daye çekirinê, ziyareta daye oxira xu da nuha li muza Berlin'ê dimîne.

Ji xeynî dewlemendiya vi alî, mîna hemdemîyên xwe di alî siyasî de jî; welatê Kussî bi nişan e. Di nav-bera dewlet û serdarê demê de tîkiliyê tene avakirinê, berpirsiyarên serdara li welatan hene, çûn û hatinên berpirsiyarên hêla tî domandinê, serdar ji hev re nameyan dişinin hwd. Nexasim van tîkiliyan di navbera welatê Firaûnan û împaratoriya Kassîtan de gellek pêsketi ye. Di nav wan de bendên aşî û lihev-hatinê tene karanî û ji hev re hevkarin.

Di alî bîngeh avakirina dad û nav dewletê împaratoriya Kussî-Kassîta danezaneka pêwîst e. (Ji bo zanebûna firehî li Le Monde, Antique-Maurice,

Meauleau, R:161î mîzeke).

Di alî karbidestîya dewletî de pergalên berkari û berpirsiyari saz bûye. Di hêlên ziyaretan de piştî civin û torên olî xebatên wêje, çandî û sinet jî pêşkêş dibin. Ku xelkê Kurd vê tora xwe ta rojên me domandîye.

ZEFTGIRTÎNA BABÎL

PÊŞVEÇÛNA ALÎ SÎYASÎ, karbidestî, çandî û civakî de împaratoriya Kussî-Kassîta, ne pêşveçûneka lihev-hatî ye. Lewra, mîna pêşiyên xwe, Kassîtan jî B.M. 1530î de Babil'ê zeftgirtine. Hebûn û mîrata Babil'ê jî karbidestên Kurdan re maye. Mîna tî zanînê pêşî li van welatan monarşî serdest bû. Ku di vi alî de Hammurabî, bi serdarî hebûna li hemdemîya Babil'ê nexşandîye. Ev serdar, Asûr'a, Eshounna û serdarê Mariyan bindixe. Û di sala B.M. 1695an de tîxûbên welatê xwe firehtir dike.

Ger di dema Hamf rabbî (B.M. 1729-1686) ger jî di dema selefê wî (B.M. 1686-1648)an de di nav sazûmanê de berkari û berpirsiyari hatibû avakirin û ev yek berbiçav xuya dibû. Karbidestîyeka bihêz hatibû avakirinê. Fermanên dewletê, serkarên hêla hwd. bi nivîsî dihatin pêşkêş kirinê. Serdarê welat, li ser fermanan bihûr4bijarî disekin. Jiyana politîkî û Aborî biyekdestî dihatê domandinê. Nişana dada Hammurabî bi nav û deng e. Di diroka mirovî de, cara yekemîn damezrandina bendên dadî bûye karê wî. Dema mirov li ser van bendan naweste êşkere xuyane ku serdarên van dera mîna bav û gellek mîzin tene hesibandîne. Hêza xwe jî hunda ra distînin. Ev bendê vê taybetî zelaltir dike;

«Bi hay û hizkirîna xûdayan ez Hammurabî; dadî li welat bijînim, û ji bo neerîni û xwînrij û qisatan rabikim, ji bo keda jaran jî alî xwedîhêzan nêyî xwarîne, mîna rojê li ser gelê xwe min şewq veda. Şivanê xûdayê MARDOUK, ku wî berpirsiyari dayê, ji bo dinyayê rohnahi bikim; min tucaran gelê bin xwe ji çavan dûr nexistîye. Bêkêr nebûme û si ya mîna xêrxwaz li ser hemû şehîdên welat vegirt. Min mirovên welatên AKAD û SUMMERan jî daxiste himbêza xwe. Wan jî di nav aşîti de jîyand. Kamîlbûyîna min wan jî parêst.

Ji bo dewlemend, jaran neeciqînin, ji bo mafên sitûxwar û sêwî û jînebiyan bikeve dest, min bibendên dadî li welat karbidestîyeka pak damezrand. Ji bo kifşkirina bendan min li vê derê gotînen xwe yê birûmet nivîsand. Bi serdarî, serbilindî û xwedî dadî ez wan li ber hebûna xwe pêşkêş dikim.»

(Qanûnên Hammurabî)

Dema Kassîtan Babil tevi welatê xwe kirin, ji xeynî pêşveçûyîniya xwe bûne xwedîyê dewlemendiya mîratê Babil'ê jî. Lê, dema ku Hammurabî, ji welatê Gûtîyan xiste bindestê xwe, bû xwedîyê vê dewlemendiya mezin. Ev ditî jî alî zangêrana jî tîyî kifşkirin.

Ji ber kurt-nivîsê, em pêwîst nabînin ku bi firehî li ser afirandinê dewleta Kassîta rawestin. Lê, em vê kifşkirina xuyane, pêwîst dibînin ku pêşkêşî xwendevanên hêja bikin. Ku; alema beşerî, cara yekemîn di dema Gûtî û Hournîtiyan de hespê destî-keka suariyê bikar anî ye. Ev gavekî pêş e. Di alî şer, ger, çûn û hatinê de hwd. ev gavekî gellek pêwîst e. Disa li gor texmîna me, cara yekemîn disa kerpiç jî alî Kassîtan ve bikar hatiye. Îro 3500 sal derbas bûye jî, ev destîk di nav gelên Asya-Pêş li hêla gurolîtî bikar tî.

Disa li Babil'ê dema Kassîtan de cara yekemîn di alî destîkên pîvanê, dirêjî û giranî de, Kassîtan danezanên pêwîst afirandine. Û li gor Maurice Meuleau jî, ji bo astronomî xebat û danezanên pêwîst bi vi geli pêkhatine (Le Monde Antique. Maurice Meuleau R:201).

Di alî hekîmîyê, kifşkirina tedawiya nexweşîna de, pêşveçûneka berbiçav di dema Kassîtan li gîştîkî Mezrabota pêkhatîye. Ji alî hunerên desta ve li mal û kargehan jî xwelîyê cêr, tas hwd. çêdikirin. Ji ber zêr, ziv jî B.M. sedsalîya bîsta ve jî alî Gûtî û Summeran dihatê zanînê jê gellek afirandinên bi rûmet çêdikin, li hêla gundîtî gellek destîkan jî dara bikardînin û jî bo ajotîna erdê dixebitandin.

Ji hêla di jî ber ku dizî li Babil'ê nîn bû, jî hêla Kapadokya (derdorên Newşehîr û Qeyserî) dianîn. Hebûna zift û qîrê hê jî wê dema ku Mûsil û Kerkuk bindestê dewleta Mittaniyan de bû, dihatê zanînê. Lê, alema beşerî jî dema Kassîtan ve vê dewlemendiya kêrî xwe tîne.

Ku serdarê Asûra Toukoulî tî

yekê dibêje: «*Li haqa Mitta li cem dewlemendiya Bitume min çadir vegirt. (Ku ji vê dewlemendiya binê erdê re Bitume tê gotin.) Li wê derê dengê xwûdayan di nav zinaran da dihata.*»

Ji alî Maurice Meuleau tê kifşkirin ku di jiyana civatî de bi gellek rengan ev dewlemendi hatiye xebitandinê û ji alî Kurdan ev dewlemendi ji welatên din re hatiye şandinê. Cara yekemîn bi 28 xirawî zif, toreke difroşin, piştê toneka wî derdixin 160 xirawî ziv.

Taybeteke pêwistiya dewleta Kassit ji ev e ku di alî sin'et û mimarî de gellek hunermend afirandiye. Ziyaretên Babil'ê, seraf û bexçe, bûrc û qale, xan û eywanên kêf û xweşiyê, rê û pîrên bi nav û deng hemû li ser pişt û hunerên hunermendên Kurdan avabûne. Di nav de sedsalan derbasbûyî be ji em dibinin ku ev taybet di dema Medan de ji hatiye domandinê.

Nexasim dema Meda de û pişt re ji hunermendên Kurdan ku li Anadolê danezanên pêwist avakirine, yên Pers, Roma û Yunaniyan de ji vê hunera xwe bi giranî domandine.

Me li jorê dît ku pêwistiya hunera avakirinê li cem Kurdan çiqas pêwiste û di dema xwe da tîkiliyên dewletî bi ciranên xwe ra şewq girê didin, ji bo vê yekê ji ev nameya serdarê Kassitan serdar Kadashman ji serdarê Misir Amendphis re rêkiriye pêwiste.

«*Ger tu birayê min bi (bi mana hevaliyê) tu çawa dinivîstî ku ez tu tişt nadim te? Dema min xwest bi qîza te ra bizewicim te ji min re got ku 'tu car keça serdarê Misir negihaye kesekî di.' Çima wiha dibêji? Tu serdari û li gor xwe bi tevgerî. Ger tu keça xwe bidî min, ew ê ki hember biryarê te derbikeve? Bersîva te ji min re gotin. Ez ji birayê xwe ra di dibêjim. Keçên tê yê kemilî û jinên delal hene. Wê gavê, yek ji van yîna mîna keçeka xwe ji min re bişîne. Kî dikare bêje ku ne keça serdar e?*

Min xwestina zêr ji nivîsandibû. Zêra bi lez bişîne ji min re. Di vê dema havînê de bigihîne min. Bi vî awayî qesra van avayê min dest pêkiriye biqedînim. Ger di vê demê da tu zêra bigihîni min, wê gavê ez ê keça xwe bidme te. Tu tenê dixwazi qton zêr bidîmin, ku ez ray lê nayim. Û ez keça xwe nadme te.»

(Nameyên El-Amarna, H: 4)

Bi nameyê kevnaya qelen ji me bi bir anî.

HİLWEŞANDINA KASSÎTAN

WELATÊ KASSÎT dema xwe ya geş û dewlemendi di navbera B.M. sedsalîya 15 û 12an de derbas kiriye.

Dewleta Mitani (di zmanên biyanan de Mittani tê gotin) ji hêla şervanên serkar ve karbîdestiyê di domandin. Û welatên Asûran ji ji xwe ra kirin paytext û li hêlên bakûra Îraq û Sûriyê, li hêlên Rûha, Mareş û Mêrdîn'ê serdestiya xwe didominin. Hittit ji li Anadolê bihêz bûn. Bi vî awayî di vê pêvajoya dirokê de, li Babil'ê Kassit, Başûra Anadolê Mitani û li Anadol û qeraxên bahrê hêla Sûriyê di navbera Hittitan de demek aştî û xuya tê jiyane.

B.M. di salên 1380î de bi êrişên Hittitan û ji nûjeniya Asûran dewleta Mitaniyan hilweşiya.

Salên dilxweşi û aşitiyê li dawiyê man. Di nav-bera Hittita û Misirîyan de şerên dem-dirêj destpêkirin. Di van şerên demdirêj de ki serket, dawiya şer ji alî herdu hêlan ve çî afirandiye bersîva vê yekê ne hêsan e. Lê, baş tê zanin ku, piştî hilweşandina dewleta Mitani, 100 salan de li Rojhelata-Nêz çar dewletên bi hêz hebûne. Asûr, Hittit, Misir û dewleta Kassitan. Ta B.M. sedsalîya 13an di nav van dewletan de rewşeka wek-hevî pêkhatiye. Lê, piştî van salan ev çar dewlet demeka diwar dijîn. Bi serkariya Assour-Oubalit (B.M. 1356-1320) êrişê welatên cirana dikin. Êrişên zeftkariyê li van hêlan domandin. Ev serdar welatê Kassitan zeftgirt û Babil'ê xiste destê xwe. Bajêr hilweşand. Û pûtê Mardask bire welatê xwe. Lê, ji alî gellê xwe va ku ji serkariyê hate hildanê û ku hate kuştinê, gelê Kurd ji vê keysê feyde sitend. Di vê rewşê de wan welatê Asûran zeftgirtin. Lê, şerrên hemberiyê dewleta û welatê Kassitan gelleki jar kir.

Dawiyê Kassitan di B.M. sala 1171î de bi êrişên Asûran hilweşîyan. Dawîkajiyana siyasetî bi van êrişan pêk hat; û pelişîn. Ji ber vê rewşê dewletên Kurdan, yên nû derketin rûkê dirokê. Dewletên Mannai, Nayri, Khalde, Muşki, Ararati, Nemrûdî û dewleta Meda ta berî miladî sedsalîya pêncan hebûn û ala Kurdan domandine. Bûyera Dehaq ji B.M. 612an hember Asûr serhildana gelê Kurd û avakirina dewletiyê dide xuyandane. Di

salê B.M. 612an ji alî Kurda ve dewleta Asûr hildiweşe, û di dirokê de ji vê demê ve hebûnêka siyasetî nedaye nîşandane. Hebûna Kurda di alî siyasetî de demeke dirêj domiya, ta bi serkarê Pers'a (B.M. 534). Sirûs zeftgirtina Anadolê ev yek ji ji holê rabûye.

DANEZANÊN NÎŞANA KU KASSÎT KURD'ÎN

ROJHELATZANE Ojen Pitar daxûyan dike ku bi demê ve Gûtîyan dewletên nû avakirine û navê Kassit (Kusi), Lolo, Mamai, Mitani, Kardûş, Khaldi, Kardû, Mad (Med) sitendine.

Rojhelatzane Alman Mersfeld ji dibêje ku: «*navê behra Hazarê di zmanê Awrûpayan de Kespîn e. Bahra Hazar'ê navê xwe ji civatekê distîne. Ev civat B.M. li başûr û Rojhelata bahrê disekiniyan û navê civatê Kusi, Kasû, Kessesi ye. Gotina Kasû, gotina piraniya Kasp, Kespîn e.*»

Berpîrsiyarê danezanên kevnare Anderk'ê Îranî van yekan dibêje ku: «*xwedîya danezanên li Loristanê derketine, navê zanîne ku kingê jiyane. Lê li hêlên Hazarê derên çiyai sekinine. Dawiyê bi êrişên qewmên êrişbaz bi çûna Loristanê qewmê Kassitan bi nêzkahi xwediyê 4 hezar sal kevnare dirokî yê ne. Vê qewmê Babil'ê zeftgirt û nêzi 700 salî li vê karbîdestî domandine. Dawiyê di şerê vegehiyane çiya. Hespan xwedî kirin û firotine Asûran. Ji gellek destikan, bi hunerên xwe danezanên xuyare afirandine. Îro ev danezanên me ditîne, ji dewlemendi û hunermendiya wan ji me ra mane.*

Disa diroknivîsarê Osmani Ahmed Refik di «*Tarîxa Umûmî*» yê de dibêje ku Kassit pêşiyên Kurdê îro ne. Di irannane û dewra Eskariyan de ev yek di cildê II.yan de tê kifşkirinê.

«*Berî miladî salên 1800 de, Kasûyên li Babil'ê dewlet saz kirin û felsefe û dadi de pêşketine, Kassû an ji Kassit béguman pêşiyên Kurda ne.*»

Welew di nav de nêzi pênc hezar sal derbas bûbe ji îro gelê Kurd li ser vê axê jiyana xwe didomîne.

B.M. bi 1500 salan de ku demekê gelê Mitani li Rûha, Malatya, Mêrdîn

din, Mareş û li hêla Kerkukê impa-
ratorî avakiribû, li Bakûra Îraq'ê,
Kurdên Kûsî-Kassitan, li hêlên Agirî
û Qers'ê, Kurdên Araratî, li Mûş'ê,
Bedlis'ê, Erzincan'ê û hêla Wan'ê
KAR-DA-KA an jî li Wan, Hekkari,
Sêert, Suleymaniya, û roava Îranê bi
Medan tevî hev, bi hevra hebûna xwe
ya netewî, wêje û sin'et û çanda xwe ta
sedsaliya bîstan anîne.

Ev kifşkirina dirokê ye ku li ser
eynî axî gelê Kurd hebûna xwe hun-
danekirîye û derxistîye holê. Xeyn vê
jî ev hêl jî destpêka dirokê ve jî alî tu
hêzî ve nehatiye zeftkirin. Welew jî
demên kevnare ve ev hêl di bin gellek
êrişan de mabe, bi rêz êrişên Persa,
Grekan, Romayan û dawiyê êrişên
Ereb'an û Moxol, Selçûk û Tirkan
dibe jî jî pêkanînen hovberî hwd. mîna
Rojhelatzane nivîsandine gelê Kurd
xwe kişandiye hêlên çiya û hebûna
xwe domandiye.

Hêzên zeftkar cihgera Kurdan
mîna rêçekê jî xwe ra dîne. Mîna
Alexandre (Îskender) dema diçe Hin-
distan'ê, Sîrûs, dema Sûriyê û Ana-
dolê zeft digre, Romai hember Roj-
helat dema bend avadîkin hwd. hertim
erdê Kurdan biranîne. Lê, jî ber şer-
vanî û berxwedana gelê Kurd tu carî
binxistin û tune kirina Kurdan pêk-
neanîne.

Disa di îd û rojên kêfxweşîyan,
edet, çand, destar û destikan de, çirok
û sin'et de gellek tiştên dişuhubînin tay-
betên Kassitan mirov dikare liber çav
bibîne.

Lewra li nav Kurdan Kassitan
xudayekê bi navê (Huza), (Hoza)
heye. Îro "Huda" û "Hode" bi mana
Xuda di nav Kurda de têzanin. Li cem
Kassitan xudayê avê EA ye. Di Kur-
mancî da av mana vê gotinê ye. Disa
Kassît jî xuda ya hîvê re (sin), (zin)
dibêjin, ku ev di wêjeya gelî de hebûna
xwe domandiye û Ehmedê Xanê di
Mem û Zîn de Zîn'ê dike sembola.

Di vî alî de gellek mîsal hene. Ku
taybetên destana Mem û Zîn mirov
bine bira xwe wê besbe. Jî ber kurtî-
vîsê li vêderê em li ser taybetên des-
tana Mem û Zîn naseknin.

Jî dirokê çiqas bê pejrandin, bê
guhartin jî, dinya kevnare delîlê ras-
tiyê ye.

Dr. Cemşid Bender

ŞERÊ NAVBERA ÎRAN Û ÎRAQ Û TEWRA TÎRKÎYE ...

(Destpêk di rûpelê 27an de ye)

Sazûmana Tirk, jî serî ta niha ev
şer jî nêzik dişopîne, dema şer xwe
kişand Kurdistanê, jî wanê din behtir
bizdeha û ket tayê. Boriya petrolê, ku
jî Kerkûkê ser rêya Zaxo de dirêjê
Yumurtalik, ger jî bo Îraqê, ger jî bo
Tirkîyê, pir girînge. Îraq ser vê rêye,
firotna petrola xwe pêktêne. Jî firo-
tna derveyî a rojî, 2/3 li ser vê rêyê
pêktê. Ango rojê 600.000 varil tê
firotnî derveyî welat. Tirkîye jî pet-
rola derveyî a girîng ser vê rêye dikre.
Jî ber vê yekê herdu sazûman, nikarin
biderivênin ku boriya petrolê bikeve
nav tehlûkan. Bili vê serdestên Tirk, jî
dirokê virde, Mûsil û Kerkûk kaniya
xwarina xwe dibînin. Dema şirûten
baş derkevin holê, wê êrişî vir bike.
Bona vê yekê di kozêde amade ra-
westahiye.

Îro şerê navbera herdu welatan,
nêzikê Mûsil û Kerkûkê didome. Her-
weha Tirkîye Îran tehdît kir û bala
alema giştî kişand ser bajarên Mûsil û
Kerkûkê, û ser boriya petrolê ku vê
navçê de dirêjahî diherike.

Pir îşaretên ku sazûmana Tirkê
faşîst alikari dide sazûmana Îraqê
faşîst, berçav hene. Pir kes ketina
firoka şer a Tirkîye di nêzikî Zaxo li
Kurdîstana Başûr, îspat şanî dike.
Gora bawerîya hin hêzan, ev firok hin
kozên Îranê bomberdûman kir û dema
jî ser erdên Îraqê vedigerîya Tirkîye, jî
hêla firokên Îranê hate xistin. Piştî
ketina firokê, Îraq 6 helikopter şiyand
cihê bûyerê, daku pilotan rizgar bike,
lê jî ber firok li erdê bin kontrola
PDK-Îraq ketibû, jî mecbûrî ev he-
likopter jî hatin vî cihî û pêşmergan
dido jî wanan jî dan erdê.

Serê sala 1983an Tirkîye û Îran
lihev daneke aborî imze kirbûn. Gora
vê vî salê de Tirkîye wê buhaya
milyonek dolar war bifrota Îranê. Lê
nivê salê de, Îran ev lihevdan yekalî
peşkiland. Tewra xwe li hemberê
Tirkîye daxûyanî kir. Ev pêşketin
şanî dikin ku, Tirkîye li hemberê Îranê
alikari dide Îraqê.

Lê belê bili vê, sazûmana Tirkîye

xwe dihelîfine daku jî şerê navbera
Îran û Îraqê, bi bingehtî bo pejrandi-
nên xwe yên aborî û rêzanî, derbas-
bûn pêkbîne, berjewendi bidamezrî-
ne. Pêwîst, sazûmana Tirk a nûh, vê
pîrsê de daxwazên xwe êşkere diyar
dike. Jî hêlekê politîka aborî a ser
firotna derveyî welat didahilmîne, jî
hêla din pêşketinên li Kurdistan, sa-
zûmana Tirk bi dijewari dibizdihîne.
Şerê xwe kişandî vê heremê, Tirkîye jî
riknî direilîne. Jî ber vê sedemê se-
rekê sazûmana nûh Turgut Özal "bo
serkeftina bédengiya hundurî" şerê
navbera Îran û Îraqê pir girîng dibîne.
Bala alema giştî kişande vir û êşkere
kir ku ev şer girîngtir jî şerê Libnanê,
dişopîne; behtir têkilî hewce diyar
dike.

Hersê sazûman, jî kevnare virde
kiryarin, Kurdistan birabirînin û tenha
bihêlin. Tevgera tune kirina dijberîya
netewî bihevî dimeşênin. Li ser bin-
gehên lihevhatinên veşartî, iro welatê
me qulibandine navçê şerekê. Bi vê
dixwazin zanîstîya netewî a gelê me
jar bikin, tekoşerî bifelişênin, û
hebûna pêşveçûyî û şoreşger dahil-
weşînin.

Ev rewş şanî dike ku welatê me
ketîye demeke nûjen. Ger bi zanîstîya
şoreşger bê nêzikî, ev dema nûjen, jî
ber şerên navberên dijminan wê bibe
gavek, bo gav avêtinên pêşeyî. Lê belê
ger, hêzên Kurd bibin dûvekên rêza-
niyên dijmin, wê rewşekî bi tehlûke,
behtir jî yên heyî, biafire. Çetir bê
gotin, wê binkeftinên giran û kovani
bidamîzin.

Lewra bi va pêşketinan, iro dirok,
behtir jî her demî erkên birdozî der-
dixe pêşîya me. Bona gelê me û te-
koşîna rizgariya netewa me, jî vê
demê zexm xwe derbas bike, pir xe-
batên girîng divê pêkbên.

Em partizanên Kurdistan, bi zan-
yarî û berpirsiyariya şoreşger, jî alikî
di nav şerê germ de, karê bicihanîna
tekoşîna xwe dikin, jî aliyê din, emê jî
vir û pêde, pêşketinên girîng, bi nivîsin
xwe bighijînin gelê xwe. Û gelê xwe bi
nivîsên babet babet, agahdari pêşketi-
nan û saloxan bikin.

TÎYATRO -3-

(Destpêk di hejmara derbasbûyî de ye)

Tegmen – Çend salan de, li kuderê çêbû û di kîjan salî de mir?

Apê Eli – Wî, ev ji ku derket lawo, ev çidibê. Secera kê dipirse. Wele qomitanêmin ez pê nizanîm.

Astegmen – Dewar kurrê dewara, ma hinê te nekirine. Gohê xwe veke. Ha hinbibe. Atatirkê mezin, sazkarê dewleta Tirk, sazkarê dewleta me ya dawiyê ye. Ew li dinyayê yeke û jê mezintir tinene. En mezin Tirk Atatirk. Hin bibe vê. Temam, ka bêje; ka diyarîya wiya xortan bêje.

Apê Eli – Êê... Hema weleh ji bilmîrem.

Astegmen – Ha ji ter van kaxida, rakê! Heta êvarê têr vana jiber biki. Hey! Wun, wunê heta êvarê vana hinbikin. Ku heta êvarê hinnebe wê gavê ezê dê û xwişkên we sosret gerandî bikim. Hişt tu, ka bêje;

– Li ser nişana cumhûrbaşqani çî heye. Û ev çî mane didin?

Mistefa – Min nekiriye xem ji xwe ra. Min neditiye. Û nizanîm çînin jî.

Astegmen – He, he... Ka, ka were bi vê va. Ha, ha, haştera hah!!! Ka îca wê bibê xem an na?! Rabe, rabe piya îbne! Çewaye ha...?

Tabî helbet wunê nizanibin. Lawên Atatirk emîn, em. Ne wunin ku zanibin. Wunê hemû vê jiber bikin. Li ser nişana cumhûrbaşqani 16 sitêrk hene. Her yek ji mana dewleteka Tirk dide nişandane. Temam, ew tûrêjen rojê jî sembola cumhûrîyeta Tirk ya dewleta dawiyê dide nişandane.

Tu hê ranebûyî ne wilo. Rab û xwina dev û serçavê xwe paqij 'ke. Hê ezê nişanê te bidim; ka tu bise.. hişt tu were vêderê zû, ûla pûşt.

Xelîl – Xelîl Ordek, Rûha, Emirke qomitanêmin.

Astegmen – Ji neha pêve baştir çavê xwe veke, guhên xwe mûçke, tiştêkî mîna serê derziyê ji ku ji çavên te, dengê bayê ji guhê te dûr bimîne... Wê gavê dema tu hatî tu zanî. Mûç be. Tişt dibin em pê nahisin. Nabihîzin.

Xelîl – Emirke qomitanê min.

Astegmen – Bazde ciyê xwe. Marş!

Hişt qerdiyan ev pûşt hê ranebûye ser xwe. Wî rakin bikişkîşîn, bînin.

Qerdiyan bi çepê Mistefa digrin bi lêdanê ve li erdê da dikişîn û dibin.

Xelîl – Hevalno, wuha nabe.. Ji ber du kesên qawîşa me diherime. Navê wê nebaş dertê. Çima ji sedemê wan emê ji lêdan û işkencê bibinin. Û lêdanê

bixwin. Dîbî ku di nav me da ji nîzamek hebe. Bi xwe wulo nabe. Tu kesek ji me jî vê yekê naecibîne. Nexwe ewê me temaman ji bikujin. Wê bikujin lawo! Ji sedemê kesekî, du kesa! Çima? Karbidestên me çî dibêjin, emê wilo bikin, wê yekê bicih binin. Emê hember wana bêdeng bin. Ki ji we ray li vê nayne. Ji bo çendeka kuştin û lêdanê dide berçavê xwe.., kî?

Salih – Welleh ewê Mistefa bikujin. Birina wî ne ji têrêraye. Welleh ewê wî temam bikin.

Apê Eli – Lawo, lawo, deka, deka êhh, hîh ka ezê çikim ji vana. Evê vana bi min re çibikin lawo? Lawo wilo mekin! Ka ezê hewqasên çewa jiber bikim. Lawo qena aliyê min tê te ev çîye lawo?

Xelîl – Were vê, wer ha hah. Dest pêke “Ben Turkum”

Apê Eli – Min Turka.

Xelîl – Rast bêje, rast. Rast bixwine...

– Ben Turkum.

Apê Eli – Bin Turkim.

Xelîl – Ha dibe ha, bêje, bêje!

– Doxruyum.

Apê Eli – Doxriyam

Xelîl – Ka dev ji vî zmanî berde. Ev çîye?

‘Doxriyam’ na! ‘Doğruyum’ bêje!

Apê Eli – Doğ-ri-yum.

Xelîl – Ha, ha, hişê xwe baş bide serê xwe. Baş. Haydê bêje.

–“Çalışkanım”.

Apê Eli – “Çalışkenim, hişt çibû disa dinikê me, çibû ji te dinika.

Osman – Ha ji we re lawo, ha ji we ra bikişînin. Bikişînin ji xwe ra. Min dev ji çixarê berda? Berda, a.. a bise telaqê min berda..

Xelîl – Çîye lawo, kî neşter xistîye ku wilo diciyê xwe da nasekîni. Vî serî-wî serî çîye dipîvî. Heval dixwinin, dersa xwe dibinin. Ev çîye dest û lingên te nasekinin. Wax be! Wax, wah, jina min abûkat û hakîma diye. Jêr gotine en kê mî wê deh sal bixwe. Ûla wax, wax. Ew jî dibêje ezê çikim ji te! De were li çoka xwe nede, de were. Lawo ka, ka, ka, çixarekê bidne min, ka çixarekê!

Xelîl – Disa çibû? Çibû ûlan?

Osman – Ûla pûşt. Li vêderê namûs ji diçe, ûla qûnê me ji vedîkin, dinêrin ka tiştêk heye, tune? Tûh ûla, ûla.

Xelîl – Sebîr ke. Bila lêdana te hebe. Mêze em ji xwe ra

dersa xwe dixebitin.

Osman – Ma hema Xelil qena tu neke qurban, hema tu wilo neke.

Xelil – Ka tu ji bêje lo, haydê: “Yaşam”.

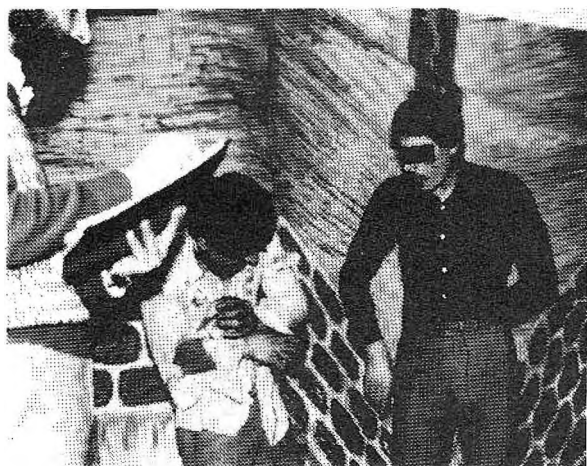
Apê Eli – Lawo ev çi “yaşim”e.

Xelil – Tu ji bese 10. Jiberke bese..

Vê gavê qerdiyan bi hewrikên nan dikeve qawîşê.

Berpirsiyarê Qawîşê – Diqqet! Em li ber emrê te hazirin qomitanê min.

Qerdiyan – Ha ji we ra. Raknê, nanê îro ha tu ji rake

“moruk” bi xwee.

Apê Eli – Naxwim..!

Qerdiyan – Dawiyê tê birçî biminî, tê...

Dema derdikeve tegmen dikeve hundir.

– Diqqat, em hazirê emrê qomitanêminin.

Astegmen – “Moruk” were virê... wer!

Apê Eli – Hiii, qomitanêmin, hiii.

Tegmen – Ne wilo. Dema em hatin, hima pût bisekine, û tê kunya xwe bixwinî, haydê ka çê bike!

Apê Eli – “Memleket” Diyarbekir; navê min: Eli.

Tegmen – Naa, na! Ne wilo. Eliyê Diyarbekirî, ji emrê te re hazire. Temam!

Apê Eli – İnşallah.

Tegmen – Ka sonda me bêje?

Apê Eli – “Turkem, doxriyam”. Êêê “Turkum,... dox-ruyum”!

Tegmen – Rast bixwine, mîna pilaqa xerabe nebêje..!

Apê Eli – “Dox-riyam”! “Tirkam”!?

Tegmen – Bêje, dawî?

Apê Eli – Qomitan. Bilmîrem. Wellah bilmîrem!!

Tegmen – Ûla moruk, Xumeynî kiye?

Apê Eli – Xumeynî...?! Xumeynî?! Rehberê qomitanê min.

Tegmen – Pûşt.. Atatirk kiye?

Apê Eli – Û xwedê bela wî bidê. bê şerefe, bê namûse!! Tegmen şaş û metal dimîne, çaven wî sordibin, dirêne wî lihev dikdvin, di xweydanê de dimîne.

– Namûsîz, pûşt, pûştê kurrê puşt. Deka bise, hajtere, ha qûnde,ker kurrê kera. Çima te wilo got.

Apê Eli – Çi... çima ew... ew ji... ma ew ji qomitanêmin. Ax, oy... uff. Qey lawo, uxxx şikir ji xwedê ra! Ûxxx ji xwedêra şikir. Destê te saxbe..! Ûyy. uff qomitanêmin

TABLO V

Li meydanê maseyek. Çend îşkencecî, lêdan-van. Muhsin di revê da hatiye girtine, çavgirti di nav xweydan û xwinê de ifada wî tê sitendinê.

Serleşker – Ev çi mêrani!? Ji hepsê birevin he.. Bê derketina laşê te, tê ji vê derê derêyî he?! Nav?

Muhsin – İbrahim Şenol.

Serleşker – Navê bav?

Muhsin – Reşat.

Serleşker – Navê dê?

Muhsin – Fatma.

Serleşker – Çih û dîroka çêbûnê?

Muhsin – Rûha, Hilwan, gundê Owacik, 1955.

Serleşker – Kunya kesên bi te re hatibûn girtinê derkete derva. Hemû derewin hê diparêsi? Hê ji navê te İbrahim Şenol e?

Muhsin – Ji xwe ez wan naznakim.

Serleşker – He, he. Na lo, na!? Tu wan nazdîkî, nasdîkî. Qaseke din tê nazbîkî. Hişt nivîskar lawo, tiştên hat gotinê te nivîsand?

Nivîskar – Bellê.

Serleşker – Derew û rewşa te ji hindîk maye. Ew ê der-bikeve derva. Ka bêje: Ki li derva û li hundir alî te kir; kine?

Muhsin – Ne li derva, ne li hundir kesekî alî min nekir. Min tenê kir.

Serleşker – Binivîse! Bi serê xwe kirîye! Ûlan, Ûlan derew nebêje, qambocik. Bi vê bejna xwe tê dewleta Tirk bixapîni?! Ger rastîyê nebêji; ew ê qasekê dinê miriyê te ji vê derê, der bikeve...

Muhsin – Min dikarin.

Serleşker – Ji bo çi tu revîyayî? Çima?

Muhsin – Li derva çar birayên min, xwişk û dêkamîna jinebî heye. Ez mecbûrim li wan birênim. Xeyn vê bê sûçim, bê sabîqa me. Û hinbûyê hepsê nînim. Ji van sedeman ez revîyame.

Serleşker – Binivîse: hinê hepsê nebûye: way way. Beranê dayka xwe. Tê ji hinbîbî. netirse. An tê kurm bigrî, pûç bibî û bicihimî, an ji tê bibî zilam. Rêyeka din ji tune ye.

Ha, temam ne? Ka rake vî kaxizî, rake vê qelemê, ev ciyê nişandidim înzaxwe bavêjê, dawiyê tilika xwe...

Muhsîn – Piştî ez bixwinim...

Serleşker – Ji me bawernakî ne, ka dinya çewaye bibine. Hah wilo hah, ha, bixwinim ne! Xweş navêjîyê ji dibe, emê ji dilva te va bavêjin. Xayinên welat ji me bawernakim. Pûşt! Ka tê bibinî, Ûla qerdîyan!?

– Emirke qomitanêmin.

Serleşker – Vî bavêjin hucra serşoyê, qata bin, ya hej-mara 3 ya.

– Emrke qomitanêmin.

Serleşker – Emê qaseke din hev bibinî, ka dinya çewaye.

Qerdîyan di nav lêdan û çêr û gefan de geh lê siwar dibin, geh bi erdê ve dikişin û davên serşoyê..

Qerdîyan – Çi serşoyeka xweşik!!!

– Tê baş hinê ajberîyê bibi.

Piştî qerdîyan dertên dîçin, ji qata jorê dengê xeniqokî, bi dîzî, deng li xwarê kir.

–Keko.. keko?!

Muhsîn – Bellê!

– Ez şoreş, dême tu hatî girtin ne?

Muhsîn – Wilo çebû.

– Haya te jê hebe qolonyalista kunya te kifş kirine. Tê peyvandinê, haya te ji te hebe.

Muhsîn – Di gumana min da bû, tişt nabe. Bi biryari, tekoşin û berxwedan berdewame.

– Bellê.

TABLO VI

Cihê hingavtin û pirsê. Pîşîya avşoyê herikan-diye eywanê. Serleşker tegmen û lêdanvan û Hesên lê dimînin.

Serleşker – Hesên, em naxwazim zêdetir hingavtin li te bikin. Dilê me dişewite!! xortekî mîna şêrî. Evder ne ciyê te ye! Heyfa te hema, dê û bavê xwe bide berçavê xwe... Ez bi te dêşem. Bi vî awayî ku here tê bimri!? Tu sebeb tune ku xwe veşêrî. Derheqê te de gellek delil hene. Hêji tene pîrskirin û delil tene livandinê. Di nêz de ewê her tişt derbikeve derva. Di nav vî rêxistinî parvekar de cihî pêwîst digri. Rewşeka wuha heye, di pêş de ewê her tişt ronahi bibe. Lê mêze ez çî dibêjim. Me zêde ne gewgirine. Xwe ji nexer tengasîyê. Bi me ra lihev were. Ji me ra bêje. Ê di ji mera bihêle; em li benda gotinê tene! Xeberde! Haydê wilo neke. Te anî wê qeysê, wa hindik maye ku ez xwe bavêjime lingê

te. Mêze va ez gellek ji te bi emrim. Bi hindiki beji dibi ku vî qedrî tu bigri. Ma ne wilo ye?

Hesên – Tu tiştêkê ez bidme we tune ye.

Serleşker – Ez soz û bextê mîraniyê didim te ku, em tu tiştêk ji te nakin û nadin kirinê ji. Dixwazi bersiv ji pirsên min re bide. Abdullah Öcalan li welatê? An li dervayî welatê?

Hesên – Nizanim.

Serleşker – Ha keremke çixare bikşîne.

Hesên – Nakşinim.

Serleşker – Wê gavê tu dikarî bêji; li nav welat û derî welat tîkiliya PKK bi kîjan rêxistinî û heta çî qeysî heye? Di nav rêxistinê de navê kî berpirsiyar dikarî bîdî. Kesekê tu nasdikî, an ji navê wî te bihistibe ji dibe: mesela Şahin Dönmez...

Hesên – Kesekê naznakim û ez nizanim.

Serleşker – An ji niha yek kesekê di hepsê de, an ji yekê ku ji berê ve te wî nazkiribe...

Hesên – Wun bele-sebep pîrsan ji min dipîrsin. Tu tiştêkê nizanim.

Serleşker – Mêze Hesên! Bi her awayî berpirsiyari dane destê min. Em biryar didine mirov; biryarê bidarvexistinê didine mirov. Lê danaleqînî û ji vî derê em dişinî cem dê û bavê wî. Lê te di ku dadgeh biryar neda. Ceza nedayê. Em li vî derê ceza didinê. Ew kesê em bixwazin, emê li vî bikujin. Tu kesek ji min; ji me hesab hapirse. Lewra ev di destê min da ye. Ji xwe ez ne girêdayê "Qolordî-molordîya" me jî. Tayîna min rast birast ji Anqerê hatiye vîderê. Xeynê, di sala 1974an de li Kîbrîs'ê ji min eskerî kirîye. Ez li wê ji serleşkerbûm. Ez ji kûrmayê pêştir kesî ji nabînim. Tiştên tu bêji, ji min, ji te û ji kûrmayê pêştir tu kes pê nahise. Dîbî ku em li hev û dû bikin. Tu kes vî nabihize. Dernakeve derva, piştî demekê di mîna bêsûçî, emê te berdî derva ji.. Hetta dikarî tîkiliyî bi me ra biki. Hetta emrê te hebe hemû îmkân ji te ra emê bikemilînin. Heyfe emrê xwe pûç neke; tu hê xortî. Ji xwe Rêxistinî ji qedîya!? Hil-

weşiya! Çend kes mane ew ji ha hatin girtinê ha hatin girtinê!? Were li ser serê me nebe donkişot!? Tiştên em dixwazin were bide me û xelas bibe. A niha ji bêje erê; ezê te bişînim qawîşeka serbixwe. Dawiyê ji emê bipeyvin.

Hesen – Ji wa tirê ez tişna zanim. Wun xwe dixapînin. Wun hestiyên min ji hûr bikin, ji xwe we tişt ne hiştiye ji. Tu tişt bi dest we nakeve. Wun dixwazin niha bikujin, ez ji mirinê natirsim.

Serleşker – Ezê te û hina binime hafa hev...

Hesen – Natirsim, dixwazi a niha ji...

Serleşker – Himm! (Ji nişka va sejderbê tê dixê cênîkê Hesen) Tê xebirdi? Tenê gotinekê.. haydê!?

Hesen – Çima disekini, tiliyê bikşîne?!

Ku dibine mûkên Hesen ji nalibitin, kor û poşman, serxwar sejderba xwe dadixe qewlikê wê û;

Serleşker – Ez te hema bi neqlekî nakujim. Bi kişandineka zirav, hêdî-hêdî. Mirin ji te ra xelasiye. Tê hêdî-hêdî bihelî, li ber çavên min. Wê gavê ezê sifra araqê bixemlinim û tê bi terpitî û bi vi awayî ezê te bidar de vebikim, bihejinim, tê gihîştî?

Hesen – Tu ji dawîya Hitler, Şah, Somoza bide berçavên xwe...

Serleşker – Û emê hê bêtir binin serê parvekar û qomîstan, te famkir ûlan?

Hesen – Sûç-bêşûç ji xwe vê yekê wun dikan.

Serleşker – Emê bikin û em dikan; emê li te ji bikin. Ka bêje: bi dizi li hundir tevgera berxwedara sazîkî ne? Hemberî kî? Li hember me ne? Lê, emê xwezîyan di dilê we de bihelîn. Ûla-ûla deme wunê dewleta Kurda ava bikin ne? Çi Kurd; çi Kurdistan e? Ji Tirkian pêştir kî hene li ser vî erdî? Me koka we birri û emê hêji bibirin. Em vî welatî bidestê tu kesî ra bernadin. Ûla ji idolojîya Atatürk mezintir çi idolojî heye. Haydê avakin, ka wunê çewa Kurdistanê avakin? Şêx Seit, 1938 Derşimê jîbir nekin! Emê we mîna goştê hûrkirî, hûr-hûr bikin. Ka te ji mîraniyê bixînim tu bibîne.

Lingê wî pêşiyê girê de (îşkencekar dijwar dest pêdike. Lingê wî girê didin, pîzmar li lingê wî didin, dawiyê wî datînin, rast didine seknandî. Ji cîyê destavapîçûk ve girê didin, kindirê daleqandî hêdî-hêdî dikşînin. Hesen ber bi jorê ve bilind dibe. Ta serê pêşiyê lingê xwe. Ji êşê hatiye ber qeysa bêhişiyê. Serleşker di nava pîrs û cîran de nêzî Hesen dibe û wî bi ser tiliyê lingan ve dav dide û dike qêrîn.

– Pêl paniya bike. Pêl paniyê xwe bike.

Di vê rewşê de Hesen bê hiş bi weris va dimîne.

Serleşker hêrsa wî neşikiya ye. Mîna gurê Sebatê çavsor:

– Wî hildin, wî hildin.. disa, disa.

TABLO VII

Qerdiyan – Fermo qomitanêmin, girtiye we dixwesta.

Sawcî – Temam, derkev derva.

Were Muhsin, rûnê li vê derê. Me gotibû ku emê li te bipîrsin. Çima te vê leystikê li me leyst? Ji bo bersîva pîrsan, tu serbestî, çewa bixwazi wilo bersiv bide. Çima te di nav tevgereka wiha de cîh girt? Amaca we çîye? We çî daye pêşiya xwe?

Muhsin – Berî peyvê dixwazim vê kifş bikim ku; ji ser-xwebûn û azadiyê bi rûmettir tu tiştêk nine.

Sawcî – Belê.

Muhsin – Kurdistan, welateki qoloni ye. Hem ji qoloniya kevnare ye li ser Kurdistanê.

Sawcî- Ev çîye; ev çî gotine? Ma tiştên wilo ji hene? Çewa ketiye bindestiyê; çewa vê dibêji?

Muhsin – Bisekne, ezê bêjim. Bellê, gelê Kurdistanê ji mîna gellek gel'an, gel e. Û ji dirokê ve di gellek pêvajoyan de bihuriye û heta rojên me hatiye. Çewa ku keda insan zêde û kêrhatî bû, hêzên ne kedkar destavêtin keda zêdeve, bindestiya mirovî û gelan û dema kedxwariyê vebû. Bi diroka civaka çînî ve hêzên serdest destikên serdestî û pêkanînen kedxwarinê afirandine.

Gelê Kurdistanê ji Hind û Awrûpî ye û B.M. salên 100î de li hêlên gola Wanê, û bahra Hezarê li axa Mezrabota bicîh bûne. Û vê derê kirine welatê xwe. Li hember împaratoriya Asûr, bi hevkarî û piştgirtina gelên Rojhelata-Navin ve şerrekê dirêj domandine û B.M. 612an de vê sazûmanê hilweşandine. Di vê pêvajoyê de, gelê Kurd digihîje rêyeka vekirî û xwe di vê dema serbixwe de dîkemilîne. Di alî aborî, çandî, sinet û sazûmaniyê de pêşketinan pêktîne. Bi B.M. 550î de ji alî Persan em dibînin ku sazûmana Med tê hilweşandinê. Ji xeynî vê, dem bi dem mîna dewleta MERWANÎ, B.M. 900-1000î de, car-bicar di gellek alîyan de pêşde diçe. B.M. sedsala XIan de em dibînin ku qewmeke siwarî, ji Asya'yê, ku bi talanbaziye debara xwe dimeşîne, koçberî diji, zerpbaz û qetliamkar û hêzeka hov em dibînin ku tê Anadolê. Yanî em qewmên Tirk dibînin. Ev êrîşên nuh, li hember rewşa cihgirtî, aborî û civata pêşketiya Kurd'a xwe nagirin. Lê, ev êrîş demek dirêj û li ser hev didomin. Ev hêza ku ne kedkare - Jiyana wan ku li ser êrîş û talanê pergal girtiye hemberê gelê Kurdistanê dibîne benedê dijwar û li ser gelên hêlê dibin darê zerp û qetliam û talanê.

Sawcî – Tu vana ji ku dizanî?

Muhsin – Bi gellek bişkaftinên ilmi û danezanan.

Sawcî – Bellê.

(Dûmahik heye)

QONAXA DAWÎYA XWESÎPARÎYÊ ...

(Destpêk di rûpelê 24an de ye)

dike. Emperyalizm, bona mayîna hebûna xwe, bona jingari ajotina xwe, Rojhelata Navîn pir giring diderivene. Mina Libnanê tê ditin. bi navê "hêza aşiti" êrişên xwe rastûrast dajo. Mina li êrişa ser Kurdistanê Başûr tê ditin, bi destê nokerên xwe, qomplô hwd. êrişan birêdixe. Her babet êrişên bi her teqîq jine de pêk tene. Ji hêlekî diwarî vana çak dike, ji hêla di, bona bikaribe pêşketinê biqulîbêne ser maf û doza xwe, her babet leyistokên veşartî û nemirovî sazî dike, dakû nav tevgerên hîm dibin de, meylên xwesîpar germ û zixtbike, û bi destê van hêzan planên xwe bihilîmîne û rêya helkirina çarawara şoreşger bixitimîne. Demajoya heremê de tê jîyan, ger bo emperyalizm û paşverûkatîya xweyîçî, ger ji bo sosyalizm û hêzên gelan, mafê jingariyê tê ceribandîne. zelale ku, emperyalizm û paşverûkên xweyîçî, hazîrî û amadekariyên xwe, bi yek gav li ser vê rîknê pêktênin, êriş û qomployên hov û xwînaxwar pêşdixin. Vêna, ji ber ku hêzên şoreşger û radîqal hêj tenikî û kêmasiyên wan hene, bêtirs dikarin birêbixin.

Nexasim, ji ber vê rastîyê, li hemberê êrişên emperyalîzmê divê li welatan û gelemperîya xopanê, eniyên şoreşger yên bihim û zexm çap bibin. Beyî vê, tirsandina emperyalîzmê nerêdare. Herweha çin cilên li serxwe kiri bûn, lê ne yên wan bûn, vêca derdixin û davêjin, bi kesbûna xwe a

rast û tazi xwe pêşkêşî temaşê dikin. Ev ûst û rewş, bingeheke baş bo bizav û livbaziya xeta berxwedanê tenê ronahiyê. Xwesîparî û reformîstî, mîna hinkera Filistinê de tê şopandin, hişk lihevhatin û bihevrexebatdarî, bi emperyalîzmê re sazî dike û eşkeretî xwe dighijîne qonaxa bêbextî û îxanetê. Nuha, seranserîya pîrsgirêkê ev e; hêzên berxwedanê wê bikaribin ji vê rewşa, tûj û zelalbûyî mafên xwe re fêki bikêşin, an ne. Ango divê ev hêz gavê tali bê avêtin de, bi serkeftî xwe ji rewşê derxênin rojê. Emperyalizm hemû qozên xwe di Rojhaleta Navîn de, da leyistandin, an ji rastûrast leyist. Piştî plana Reagan û politîkên din ketin zikakên alozî, tengasî û bêçarawariyê, pergala pîrsgirêkên sistêmî behtir nexweş ketin û birindar bûn. Rewşa jingariya heremê, rê nadê bi azînen reformîst û aşîtkar pîrsgirêk bîrîn halkirin, jê re karlêkirî nasî nake. Bona ditîna vê rastîyê, meyzekirina ser Filistin û Kurdistanê bese. Ger mirov li van herdu welatan hinek kûr temaşê bike, dikare bi hêsanî rastî cihde bişopîne.

Berî civîna civata Awrûpî ...

(Destpêk di rûpelê 19an de ye)

emperyalîstên Awrûpî, bingeha demokrasîyê bi cih girtina "Dogru Yol" û "SODEP" hîlbijartinan de, diderivênin. Ev rastî şanî me dide, ku ev liberhevdan û dubendî ser kîjan rîknî ne. Tiştê tê parastin û palandin, iro sazûman destexwe digre komek bihevrexebatdar, mejindîna yên weke xwe û girsên gel de, behtir rê dayîn bo vebirîya gelê me ye. Bûna vê yekê dixwazin sazûmanê de xwedî peyv û gotin bibin. Herweha tê ditin, demokrasîya ser disekinin ev e ku, hêzên emperyalîst ji talanî bikaribên par bîgrîne û behtir gaf kirîne. Ango ev "şerînî" tenê ji hin hêlwestên burjuwaziya yekdest newê xwarin, lê "wekhev" parbûnê xwestin. Sedema emperyalîstên Awrûpî ser Tirkîye hewqas dimînin ev e. Tewrê wan ne

parastina mafên mirovane û nikarê bibeji.

Mîna me li jor ji diyar kir, pîrsgirêk iro piştigirtina tevgera gelên me ye an ji a cunta ye. Ji ber ku mafên mirovani ji aliyên wan bixwe tîr perçiqandin, û bîlî bawerîyên wan bo parastina demokrasîyê, iro li Tirkîye faşîzm gava bi gava bîngesazî bûye. Ne tenê li hemberê gelên Tirkîye û Kurdistanê, li hemberê gelên heremê, hazîrîyên herbê heye. Ev sazûman, ji hêla hêzên emperyalîstê kemilandin, sedarsed alîkarî digre û bi vî awayî amadekariya xwe berûpêş dike. Dema mirov leza pêşketinê xopanê de ji berçavî bîne, bizava hêzên demokratîk yên Awrûpa bo pişange û birabirîne cunta, pir giring û pêwîst e. Şerê li hember dîktatoriya faşîst ji van hêzan alîkarî bigre, wê diwartir bikaribe bê ajotin.

Çima rojîya Mirinê ...

(Destpêk di rûpelê 4an de ye)

pergal û rengan xwe ji bo gihîştina vê armancê kar dike. Û di vî alî de gavên ber bi şerê gelî ve hatiye avêtinê, dixwaze tunebike, ji holê rabike. Ji bo vê pêkanîne ji êrişên hêlên tixûb didomîne, hêl û gundên stratejî avadîke, ji bo hev girtina şoreşgeran û gel ji hev bîpejirîne, destûkan dixebitîne. Ku di aliyên vê armancê û xebatên xwe da pêşverûkên hêlê û emperyalîst piştigirtiyên wî re û bi hevkarîya "hêza çeleş" ev yek gihîştîye qeysa bilindî û şerê vekirî. Ku cunta li hêlên gundan karbûna qirkirina pêktîne. Ji alîkî ve di girtixanan de kuştina şoreşgeran, di alî din da ji li hêlên welat zerpo û êrişa xwe li ser gel diwartir dike. Ku tevger û tekoşîna Rizgarîya Netewa Kurdistanê tune bike.

Hêsrên şer bi vê berxwedana mirîna rojîyê, pêkanîna û êrişbazîya dijîminê qolonîalist armancîkirine ku daxuyanê gelên cihanê bikin. Ew ji bo jiyana gel û tekoşîna jiyana xwe bizanebûnê hember diwarîyên qolonîalistan danîne holê û li hember vê armancê xwinrîj rawestîya ne.

● Ji hêla din ve, berxwedana rojîya mirinê, berxwedana girtîgeha leşkerî ya Diyarbekir bûye domandane berxwedanê girtixanê Tirkîyê ku di 7ê Tirmehê de destpêbûn û netîceka berbiçav bi destnexistîne, bi vê berxwedana xwedî taybetên bi hêz, armancên cunta yê ku li ser girtixanê Tirkîyê dixwaze pêk bîne hember wan armancan ji berxwedanê bilindîkirîye.

"Ez dilxwazekî PKK ..."

(Destpêk di rûpelê 15an de ye)

destavêtin bûkamin û kêfa xwe pê anîn." Kal ji alîkî ve dipeyivî, ji alî din ve li rûyê xwe dida û digot "ez naxwazim bîjim, di-xwazim bîmrim."

Roj, di bin zerpo û hingavtînan de derbas dibûn, jîyanê bidebar bû. Yê eşkere nedikirin. an yê tiştî li ser wan nedihate îspatkirin, berdidan. Yê bîrîyarê berdanê diderheq wan de dihat dayîn, navê wan dixwendin, lê ji me re digotin "xatîran ji hevalên xwe bixwazin, derheq wî de bîrîyarê bidarvekirinê hatiye sitandin, emê wî bibin bidarvekirin." Hinek hogirên me bi darê zorê diçûn, hinek ji bi serbilindî, bi mîrani diçûn. Em paşî pê hisîyan ku ev leyistok e. Armancê disa çavtirsandina psikolojîk û bergirtina berxwedanê bû.

Dema min berdan, vî tiştî ji min re ji gotin. Dema min berdan, timî sancû di zikê min de bû. Çûm ser hekimê. Hekim got "gurçîkê te îdap girtine." Got ji serma û hingavtîne ye. Min got raporekê bide min, lê wî got "ev ne di destê min de ye, nikarim".

Çend meh di navde derbas nebû car din min girtin. Vê carê ez rojekê girtî mam. Piştî hinek lêdan li min kirin, min berdan. Êdî her serê penc-şes rojan carekê min digirtin. Lê weke berê min domdirêj girtî nedihîştin. Ev yek ta sala 1981ê berdewam kir. Cara dawî di sala 1983an de min girtin...

Disa dema bi ser gund ve gîştin, piştî bi hemû gundiyan re li min ji dan û hingavtî, bi çavtirsandîne gotin; "tu bi rewşa Ruhayê zani" û min berdan.

● Bimre Cunta Faşîste Kedxwar!

● Biji Tekoşîna Serxwebûna Kurdistan!

Dilxwazekî PKK

BANG

Em, rencgahên (zindanên) mêtîngeran de agirê berxwedan û berrabûnê pêlûgeş kirên. Ji xwîna KAWA yê hemdemi MAZLUM DOĞAN û rêhevalên wî; bûye malê dirok û mirovatîyê, ber bi pirozbayîya NEWROZ'ek nûh ve diçin.

Hêzkesîya pêşenga gelê me de, di zinatê, ala serkeftina berrabûnê damizandên gelên Rojhelata-Navîn; roja 21 ê Adar'ê, bîlî sedsalên derbasbûyî, ger bin nîr û qeydên kedxwaran de be jî, hersal agirê berxwedanê jî nûh ve de dager dikin; û cîlsa vê rojê ser bandavên çîyan bi navê cejna NEWROZ, tê pirozîkirin.

Domana sedsalan bin pîkolî û kedmijandina bêsînor, hatî girtê gelê me, di rojêke bîvî babetî, dilxwazîya xwe bo yekîtî, tekoşîn û berxwedanê yekcardin berbîzman dîke. Vê rojê, hersal rêhaceta jî nûhve de za û jînbûne dîke. Bêyî pêşîya sîtemkarîyê situxwarkirin, giyana (rûhê) berxwedana hêza Medîya û lehengê wê KAWA jîngar dikê gelê me, hersal bi tuj û dijiwarkirina gir û hêrsa xwe li diji mêtîngerîyê, vê rojê pirozîzin dîke.

Pîştî tekoşîna rizgarîya Kurdistan giha qonaxên nûjen pêde, bi têdayîkî rûmetîr xemilîye cejna NEWROZ: xwe dirêjî MAZLUM DOĞAN'an kir, ku bo serxwebûn û azadîyê, zindanên mêtîngeran de, hemberê zîlm û zordariyên çavsor, ser bîngeha berxwedana bêhempa, peltên agira berrabûnê dadane. Newroz, jî ber vê sedemê, tekoşîna dîroka gelê me de, bûye sadîrê nîşanek nûh a xwebûnê.

Pay tariya pêvajoya qurna salan, bi rêya xogirên çarekdin jî kirîne, bi têdayîkî hêja him bûye serpahtîya berxwedana me Newroz: li diji mêtîngeran, paşveçûyên xweyîcîh û li hemberê ditînen jî her rengî yê reformîstên xwesîpar û xwedestdar, bûye giyana berxwedana gelê Kurdistan ku enîşka tunebûna netewî de bû, bin rêberîya proletaryaya têt ajotin bi tekoşîna rizgarîya netewî cîhê xwe girtiye û bin berpirsîyarîya rastî, bona wê şer dixwazê, bi rûmetîkî hemdemi-netewî bûye warê dîrokê.

Jî dema bin pêşenga proletaryaya tevgera me a rizgarîya netewî afîrîye virde, qestî hebûna gelê me dijiwartîr dikên mêtîngerên Tîrk, her babet êrîş û vebîrîyên xwe û planên tunekirina gelê me derxistîne merhelên bilîndîtin, bi azînen nenasê hemdemi û hoyber bi sedan militanên şoreşger kuştîne û xwestîne bi vî awayî zexma berxwedana gelê me bişkênin. Belem, diji va bikaranînan hundurê welatê, ser banîyên çîyan, li berîyan, di rûreşîya mirovatî rencgahên faşîst de, ala berxwedanê berbîjor bûye û bîlî hundakirina jîyana keleş û mîrxasên gel, mêtînger jî alîyê rêzani (sîyasî) de, hatîne binkeftûn kirin.

Dijmînê dît ku tekoşîna me a rizgarîya netewî bi rewşekî him û hêz jî nûh ve de agir girt, bi tîrs êrîşî wîr û vîr dîke. Ger jî hêla neyar û hevalbendên wî yê derveyî hêzên emperyalîst, ger jî jî hêla bi wan re xebatamadekarên burjuvên piçûk yê reformîst, hilweşandîna tevgera proletaryaya têt xwestî. Li diji planên wan, yekîtî û pîştgirtî, bêaxaf bûye armanca hewce. Ev dem, demêke ku li hember diji min li dora tevgera proletaryaya min a yek-kulmê em xwe bicivînine. Em bona, pîştgirtîna tevgera serxwebûn û azadîyê a li welat têt ajotin, bi cîh bînin, bona yekîtî di nav welatperwerên Kurdistan bîngeh bikin û bona şîyarîya wan zelaltîr bikin, daxwaza me ye ku em Newroz'ê bi hev re pirozbayî bikin.

Bona vê yekê, şevên Newroz'ên sazîbûne de girînge em agirê berrabûnê carek din pêlûgeş bikin!

Newroz bi xwîna Mazlum Doğan'an, Ferhat Kurtay'an û hogirên din avîbûye, hewceye em wê biqûlbînen hacetên yekîtîyê, dilsoziyê, hevalbendîyê û tekoşînê!

Dîvê em, cejna xwe Newroz, di şevên berûpêş bibin de, bi hev re piroz bikin, dengê xwe a berxwedanê carek din qêrin bikin!

● KAWA YÊ HEMDEMÎ MAZLUM DOĞAN Û
HEVALÊN WÎ YÊN RONAKREWAN BÊ MÎRÎNÎN!

● BÎJÎ SERPAHTÎYA BERXWEDANA ME CEJNA NEWROZ!

SERXWEBÛN

NEWROZ

